

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์เกษตร

เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวของประเทศไทย

An Analysis of Competitiveness of Thai Rice Export

นามผู้วิจัย นางสาวนิชภา สุทธิรักษ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ปรมาคม, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ศานิต แก้วเย็น, วท.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าว
ของประเทศไทย

An Analysis of Competitiveness of Thai Rice Export

โดย

นางสาวนิชภา สุทธิรักษ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิพนธ์ สุทธิรักษ์ 2555: การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวของประเทศไทย
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นงนุช ปรมาคม, Ph.D. 137 หน้า

วัตถุประสงค์ในงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ของมูลค่าส่งออกข้าวเจ้าหอม (ข้าวเจ้าหอมมะลิและข้าวเจ้าหอมปทุมธานี) และข้าวเจ้าขาว โดยใช้ข้อมูลทศวรรษรายปี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 ในการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ และมาเลเซีย ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาว ได้แก่ อิหร่าน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ในการวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ของข้าวเจ้าหอมได้ศึกษาประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย ในกรณีของข้าวเจ้าขาวได้ศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมไทย ในสหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีค่าเท่ากับ 7.0354, 2.3792, 2.4364 และ 1.5087 ตามลำดับ ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวไทย ในอิหร่าน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีค่าเท่ากับ 0.3793, 1.6466, 1.1344 และ 0.4512 ตามลำดับ

แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ที่ใช้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของประเทศไทย ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกของโลก ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด มีมูลค่าเท่ากับ 1,408.77, -413.28, -259.61 และ -5.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกของโลก ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด มีมูลค่าเท่ากับ 875.81, -137.60, -130.92 และ -35.89 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Nichapa Sutthirak 2012: An Analysis of Competitiveness of Thai Rice Export.

Master of Science (Agricultural Economics), Major Field: Agricultural Economics, Department of Agricultural and Resource Economics. Thesis Advisor:

Assistant Professor Nongnooch Poramacom, Ph.D. 137 pages.

The objectives of this research are to analyze the revealed comparative advantage and to analyze factor on the change of fragrant rice (Jasmine rice and Pathumtani fragrant rice) and white rice export value. This study employs the revealed comparative advantages (RCA) and constant market share analysis (CMS) by using yearly secondary data from 2002 to 2010. In analyze the revealed comparative advantage, the partner countries of fragrant rice were the United States (U.S.), China, Singapore and Malaysia. The partner countries of white rice were the Iran, Philippines, Japan and Malaysia. In analyzing the constant market share of fragrant rice, Singapore and Malaysia were selected. In the case of white rice, Iran, Philippines, Japan and Malaysia were selected.

The RCA values of Thai fragrant rice in the U.S, China, Singapore and Malaysia for the period of 2008-2010 were 7.0354, 2.3792, 2.4364 and 1.5087, respectively. The RCA values of Thai white rice in Iran, Philippines, Japan and Malaysia for the period of 2008-2010 were 0.3793, 1.6466, 1.1344 and 0.4512, respectively.

The CMS was used to analyze factors affecting on the export value change from Thailand. Comparing 2005-2007 and 2008-2010, the factors affecting on the export value change of fragrant rice from Thailand were world trade effect, interaction effect, competitive effect and market distribution effect, with values of million USD 1,408.76, -413.32, -259.58 and -5.12, respectively. Comparing 2005-2007 and 2008-2010, the factors affecting on the export value change of white rice from Thailand were world trade effect, interaction effect, competitive effect and market distribution effect, with values of million USD 875.81, -137.60, -130.92 and -35.89, respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นงนุช ปรมาคม ประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ศานิต เก้าเอี้ยน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความรู้ ช่วยตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ และแนะแนวทางตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สำหรับการดูแล การให้กำลังใจและคอยสนับสนุนกำลังใจเรื่อยมาในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และสุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ หากประโยชน์อันใดที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี ผู้เขียนขอมอบผลประโยชน์และความดีนั้นให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นิชภา สุทธิรักษ์

มีนาคม 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
วิธีการศึกษา	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3 สถานการณ์การค้าข้าวในโลกและประเทศไทย	22
สถานการณ์การค้าข้าวในโลก	23
สถานการณ์การค้าข้าวในประเทศไทย	28
นโยบายข้าวที่สำคัญภายในประเทศ	32
ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย	44
ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย	52
ประเทศคู่แข่งข้าวเจ้าหอมและข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย	62
บทที่ 4 ผลการศึกษา	74
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ	74
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่	88
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	98
สรุป	98
ข้อเสนอแนะ	101

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เอกสารและสิ่งอ้างอิง	104
ภาคผนวก	108
ภาคผนวก ก พิกัดรหัสสถิติสินค้าข้าว	109
ภาคผนวก ข ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ที่ปรากฏของประเทศไทย และประเทศคู่แข่ง	115
ภาคผนวก ค ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก ของประเทศไทยด้วยแบบการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่	129
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	137

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญในโลก ในปี พ.ศ.2545-2553	2
1.2	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ.2545-2553	3
1.3	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ.2545-2553	4
3.1	ผลผลิตข้าวของประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554	24
3.2	ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554	25
3.3	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554	26
3.4	ปริมาณสต็อกข้าวปลายปีของโลก ปีพ.ศ.2545-2554	27
3.5	ปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2553	28
3.6	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2553	29
3.7	มูลค่าการส่งออกข้าวโดยเฉลี่ยของประเทศไทยแยกเป็นรายชนิด ปีพ.ศ.2545-2553	30

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.8	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยัง ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ.2545-2553	31
3.9	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยัง ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ. 2545-2553	32
3.10	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกา ปีพ.ศ.2545-2553	46
3.11	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศฮ่องกง ปีพ.ศ.2545-2553	48
3.12	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศจีน ปีพ.ศ.2545-2553	49
3.13	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสิงคโปร์ ปีพ.ศ.2545-2553	51
3.14	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศอิหร่าน ปีพ.ศ.2545-2553	54
3.15	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศฟิลิปปินส์ ปีพ.ศ.2545-2553	56
3.16	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศมาเลเซีย ปีพ.ศ.2545-2553	58
3.17	ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศญี่ปุ่น ปีพ.ศ.2545-2553	60
3.18	ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ปีพ.ศ.2545-2554	64
3.19	ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศจีน ปีพ.ศ.2545-2554	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.20	ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกา ปีพ.ศ.2545-2554	69
3.21	ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2554	71
3.22	ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2554	73
4.1	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2553	75
4.2	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศไทย จีน ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2553	77
4.3	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศไทย สิงคโปร์ ในช่วงปีพ.ศ.2545 – 2553	78
4.4	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศไทย มาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2553	80
4.5	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวในประเทศไทย อิหร่าน ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2553	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.6	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศฟิลิปปินส์ ในช่วงปี พ.ศ.2545 – 2553	84
4.7	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และจีน ในประเทศญี่ปุ่นในช่วงปีพ.ศ.2545 – 2553	86
4.8	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศมาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2553	88
4.9	การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ในการเปลี่ยนแปลงการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548 - 2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551 – 2553	89
4.10	อัตราการขยายตัวการส่งออกของโลก อัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าหอม และอัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศต่างๆ ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553	90
4.11	การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ในการเปลี่ยนแปลงการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545 - 2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548 - 2550 และช่วงปีพ.ศ.2548 - 2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551 – 2553	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	อัตรการขยายตัวการส่งออกของโลก อัตรการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าขาว และอัตรการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศต่างๆ ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553	94
4.13	สรุปผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ในปีพ.ศ.2545-2553	96
4.14	สรุปผลการวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2553	97
ตารางผนวกที่		
ก 1	พิกัดรหัสสถิติสินค้าข้าว (HS Code) ประเภทย่อย 100630 ข้าวที่สีบ้างแล้วหรือสีทั้งหมด จะขัดหรือไม่ก็ตาม	110
ข 1	มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ปีพ.ศ.2542-2553	116
ข 2	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศจีน ปีพ.ศ.2542-2553	117
ข 3	มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย เวียดนาม อินเดีย และปากีสถาน ไปยังประเทศสิงคโปร์ ปีพ.ศ.2542-2553	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 4	มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย และเวียดนาม ไปยังประเทศมาเลเซีย ปีพ.ศ.2542-2553	119
ข 5	มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศอิหร่าน ปีพ.ศ.2542-2553	120
ข 6	มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย เวียดนาม และปากีสถาน ไปยังประเทศ ฟิลิปปินส์ ปีพ.ศ.2542-2553	121
ข 7	มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย สหรัฐอเมริกาและจีน ไปยังประเทศ ญี่ปุ่น ปีพ.ศ.2542-2553	122
ข 8	มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย เวียดนาม และปากีสถาน ไปยังประเทศ มาเลเซีย ปีพ.ศ.2542-2553	123
ข 9	มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทย อินเดีย ปากีสถาน และเวียดนาม ปีพ.ศ.2545-2553	124
ข 10	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมทั้งหมดของโลก ปีพ.ศ.2545-2553	125
ข 11	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวทั้งหมดของโลก ปีพ.ศ.2545-2553	126
ข 12	มูลค่าการส่งออกทุกสินค้าของโลก ปีพ.ศ.2545-2553	127
ค 1	มูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าหอมทั้งหมดของสิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ปีพ.ศ.2545-2553	130

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ก 2	มูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าขาวทั้งหมดของฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และ ประเทศอื่นๆ ปีพ.ศ.2545-2553	131
ก 3	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไทยไปประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอื่นๆ	132
ก 4	มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไทยไปประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และอื่นๆ	133

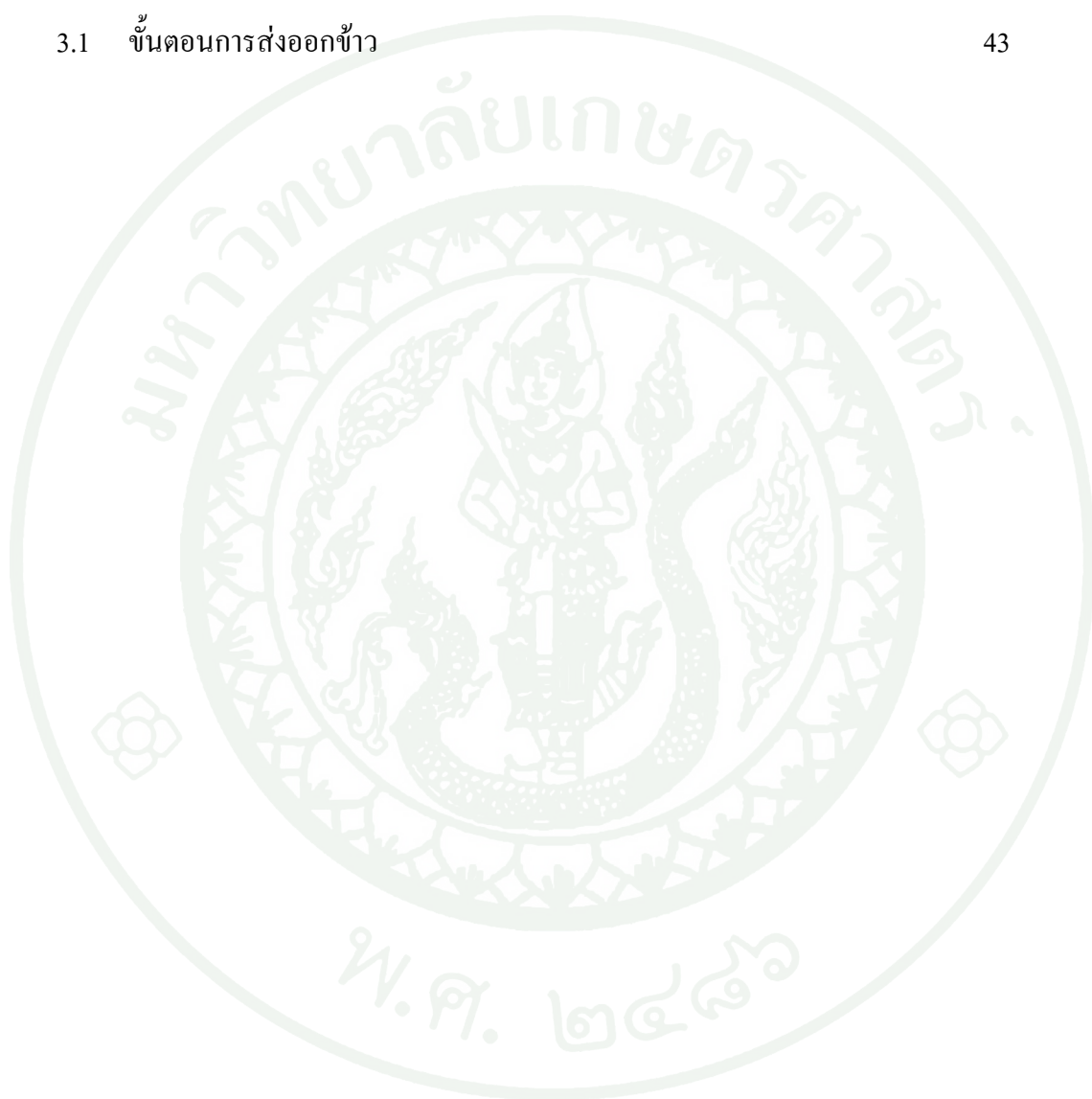
สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

3.1 ขั้นตอนการส่งออกข้าว

43

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานาน และเป็นแหล่งรายหลักของชาวนาไทยกว่า 3.7 ล้านครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนเกษตรกรไทยทั้งสิ้น 5.6 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 66.0 ของครัวเรือนเกษตรกรไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552) ประเทศไทยนอกจากจะผลิตข้าวเพื่อบริโภคในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออกไปตลาดต่างประเทศสร้างรายได้เข้าประเทศคิดเป็นมูลค่าหลายพันล้านบาท

ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในปีพ.ศ. 2545-2553 ประเทศไทยมีปริมาณส่งออกข้าวเฉลี่ย 8.77 ล้านตันข้าวสาร หรือมีส่วนแบ่งในตลาดโลกคิดเป็นร้อยละ 29.75 ของการส่งออกทั้งหมดของโลก รองลงมา ได้แก่ ประเทศเวียดนาม อินเดีย สหรัฐอเมริกา ปากีสถาน และจีน มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 5.04 3.70 3.37 2.88 และ 1.07 ล้านตันข้าวสาร ตามลำดับ หรือมีส่วนแบ่งในตลาดโลกคิดเป็นร้อยละ 17.13 12.57 11.52 9.78 และ 3.69 ตามลำดับ ในปีพ.ศ.2553 ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวจำนวน 9.70 ล้านตันข้าวสาร มีส่วนแบ่งในตลาดโลกคิดเป็นร้อยละ 32.03 ซึ่งมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2552 เพียงเล็กน้อย (ตารางที่ 1.1)

ประเทศไทยส่งออกข้าวได้มากเป็นอันดับหนึ่งของโลก ข้าวที่ส่งออกไปยังประเทศคู่ค้า ได้แก่ ข้าวเจ้าขาว ข้าวเจ้าหอม ข้าวเหนียว ข้าวกล้อง และปลายข้าว โดยมีปริมาณและมูลค่าแตกต่างกันออกไป มีการจำแนกข้าวออกเป็นหลายประเภททั้งข้าวคุณภาพดี ข้าวคุณภาพปานกลาง และข้าวคุณภาพต่ำ ข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวเจ้าหอม 100% ข้าวเจ้าขาว100% ข้าวเจ้าขาว5% ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ ได้แก่ ข้าวเจ้าขาว 25% เป็นต้น จากสถานการณ์การค้าข้าวปัจจุบันนี้ ตลาดส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของไทย มีการแข่งขันค่อนข้างสูง โดยคู่แข่งที่สำคัญในตลาดส่งออกข้าวประเภทนี้ ได้แก่ เวียดนาม และปากีสถาน เนื่องจากเวียดนามมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทย ทั้งในเรื่องของค่าแรงที่มีราคาถูกกว่า ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวต่ำกว่าประเทศไทย นับว่าเป็นประเทศ

ผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการส่งออกข้าวคุณภาพดีเป็นสำคัญ

ตารางที่ 1.1 ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญในโลก ในปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	เวียดนาม	อินเดีย	สหรัฐอเมริกา	ปากีสถาน	จีน	อื่นๆ
2545	27.58	7.55	3.80	4.42	3.83	1.96	2.58	24.15
2546	27.18	10.14	4.30	3.17	3.09	1.99	0.88	23.56
2547	29.23	7.27	5.15	4.69	3.86	3.03	0.66	24.66
2548	29.48	7.38	4.71	4.54	3.31	3.58	1.22	24.72
2549	31.85	9.56	4.52	6.30	3.00	2.70	1.34	27.42
2550	29.75	10.01	4.65	3.38	3.22	3.05	0.70	25.01
2551	29.24	8.57	5.95	2.12	2.98	3.19	0.78	23.59
2552	29.88	8.50	6.50	2.20	3.53	3.80	0.60	25.12
2553	30.28	9.70	5.80	2.50	3.55	2.65	0.90	25.10
เฉลี่ย	29.39	8.74	5.04	3.70	3.37	2.88	1.07	24.81
สัดส่วนร้อยละ								
2545	100.00	27.39	13.76	16.03	13.90	7.10	9.37	12.45
2546	100.00	37.29	15.80	11.67	11.37	7.31	3.24	13.32
2547	100.00	24.59	17.61	16.04	13.21	10.37	2.24	15.94
2548	100.00	25.02	15.96	15.39	11.21	12.14	4.12	16.16
2549	100.00	30.01	14.20	19.78	9.43	8.46	4.21	13.91
2550	100.00	33.65	15.63	11.37	10.82	10.25	2.34	15.94
2551	100.00	29.31	20.35	7.26	10.20	10.90	2.68	19.30
2552	100.00	28.45	21.75	7.36	11.80	12.72	2.01	15.91
2553	100.00	32.03	19.15	8.26	11.72	8.75	2.97	17.12
เฉลี่ย	100.00	29.75	17.13	12.57	11.52	9.78	3.69	15.56

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554)

ข้าวคุณภาพดีที่มีการผลิตในประเทศไทยได้แก่ ข้าวเจ้าขาว 100 % ข้าวเจ้าขาว 5 % และข้าวเจ้าหอม ในบรรดาข้าวคุณภาพดีของประเทศไทย ข้าวเจ้าหอมถือเป็นข้าวคุณภาพสูง ข้าวเจ้าหอมของไทยที่เป็นที่นิยมในตลาดโลก ได้แก่ ข้าวเจ้าหอมมะลิ โดยมีลักษณะเด่นในเรื่องของความหอม อ่อนนุ่ม และรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้เป็นที่นิยมทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ

ประเทศไทยสามารถผลิตข้าวเจ้าหอมได้ในปริมาณมาก เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เพาะปลูกที่เอื้ออำนวย ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ต้องการในตลาดโลก โดยในปี พ.ศ.2545-2553 ประเทศไทยส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศคู่ค้า มูลค่าเฉลี่ย 34,717.09 ล้านบาท โดยประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหประชาจีน สิงคโปร์ และ มาเลเซีย มีมูลค่าเฉลี่ย 7,380.02 4,269.19 4,112.97 2,521.29 และ 1,861.36 ล้านบาท ตามลำดับ (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ. 2545-2553

(หน่วย: ล้านบาท)

ปีพ.ศ.	โลก	สหรัฐอเมริกา	ฮ่องกง	จีน	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อื่นๆ
2545	15,165.64	2,847.76	2,655.35	3,969.03	1,414.45	527.81	3,751.23
2546	24,422.90	5,049.91	4,320.72	3,602.50	2,447.10	2,055.99	6,946.68
2547	26,221.27	5,737.12	3,891.02	4,019.17	2,418.91	1,421.04	8,734.02
2548	26,191.38	5,659.11	3,707.80	4,518.26	2,120.46	1,500.89	8,684.85
2549	30,920.89	6,404.66	3,933.86	5,146.92	2,256.49	2,038.53	11,140.44
2550	34,780.81	6,422.13	4,031.97	4,240.12	2,281.25	1,890.43	15,914.92
2551	46,529.26	9,862.44	4,925.24	3,916.17	3,023.86	2,607.94	22,193.61
2552	55,128.48	11,665.47	5,706.64	3,692.30	3,454.40	3,026.16	27,583.50
2553	53,093.21	12,771.53	5,250.15	3,912.27	3,274.71	1,683.45	26,201.10
เฉลี่ย	34,717.09	7,380.02	4,269.19	4,112.97	2,521.29	1,861.36	14,572.26

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554)

นอกจากข้าวเจ้าหอมจะเป็นข้าวคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดโลกแล้ว ข้าวเจ้าขาว นับว่าเป็นข้าวอีกชนิดหนึ่งที่ประเทศไทยมีการส่งออกในปริมาณมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวชนิดอื่นๆ โดยประเทศไทยได้มีการจำแนกข้าวเจ้าขาวออกเป็นหลายเกรด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดโลกในหลายๆระดับ ได้แก่ ข้าวเจ้าขาว100% ข้าวเจ้าขาว5% ข้าวเจ้าขาว15% ข้าวเจ้าขาว 25% โดยในปีพ.ศ.2545-2553 ประเทศไทยได้ส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศคู่ค้ามูลค่าเฉลี่ย 39,045.60 ล้านบาท โดยประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ อิหร่าน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง มีมูลค่าเฉลี่ย 3,686.86 3,567.35 2,693.14 1,994.82 และ 1,169.75 ล้านบาท ตามลำดับ (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ปีพ.ศ.2545-2553
(หน่วย: ล้านบาท)

ปีพ.ศ.	โลก	อิหร่าน	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	ญี่ปุ่น	ฮ่องกง	อื่นๆ
2545	27,041.26	2,996.08	1,112.50	1,624.54	601.02	1,185.35	19,521.78
2546	25,690.35	4,018.17	2,690.13	1,136.57	879.41	372.50	16,593.57
2547	44,836.32	5,669.61	1,778.71	3,007.20	644.93	1,021.89	32,713.98
2548	29,691.26	2,131.65	701.01	3,171.22	1,272.71	1,303.25	21,111.43
2549	31,086.22	7,551.02	1,135.51	2,202.78	839.20	895.75	18,461.95
2550	41,397.46	6,857.73	4,023.22	2,578.10	828.29	1,150.20	25,959.93
2551	71,408.95	2,610.94	11,759.80	8,697.20	1,853.63	1,824.17	44,663.21
2552	34,421.94	389.41	1,176.35	558.48	3,659.38	1,671.65	26,966.67
2553	45,836.65	957.17	7,728.93	1,262.17	4,674.82	1,102.97	30,110.59
เฉลี่ย	39,045.60	3,686.86	3,567.35	2,693.14	1,694.82	1,169.75	26,233.68

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554)

จากการที่ประเทศไทยสามารถส่งข้าวมากได้เป็นอันดับหนึ่งของโลกเป็นระยะเวลานาน แสดงให้เห็นว่า ข้าวเป็นสินค้าเศรษฐกิจของไทยที่มีศักยภาพในการส่งออกสูง และมีความสำคัญไม่น้อยในระดับประเทศ ผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ผลผลิตข้าวในโลกเพิ่มมากขึ้น ประเทศต่างๆที่นิยมบริโภคข้าว เริ่มทำการผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงประชากรในประเทศเพิ่มขึ้นและบางประเทศมีการปรับตัวเพื่อทำการส่งออกสร้างรายได้เข้าประเทศได้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การส่งออกข้าวของประเทศไทยมีการแข่งขันกับตลาดผู้ส่งออกข้าวจากต่างประเทศ คู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าวของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม สหรัฐอเมริกา จีน ปากีสถาน และอินเดีย ในส่วนของคู่แข่งข้าวเจ้าหอมที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน และสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะข้าว บาสมาดิของอินเดียและปากีสถาน ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวหอมที่มีคุณสมบัติเทียบเท่ากับข้าวเจ้าหอมของไทย แต่ปัจจุบันพบว่า ประเทศอินเดียมีปริมาณการส่งออกข้าวบาสมาดิลดลงตั้งแต่ปีพ.ศ.2552 เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวบาสมาดิลดลง นับว่าเป็นโอกาสของข้าวหอมไทยที่จะขยายตลาดเชิงรุกเพื่อเข้าไปทดแทนข้าวบาสมาดิในบางส่วน นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นตลาดคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย ได้คิดค้นข้าวหอมพันธุ์ใหม่เพื่อให้มีคุณภาพที่เทียบเท่ากับข้าวเจ้าหอมไทย ในขณะที่ประเทศเวียดนาม และปากีสถานเป็นคู่แข่งที่สำคัญในตลาดข้าวเจ้าขาว ที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม เนื่องจากมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทย ทั้งในเรื่องของค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า มีการพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อรับมือกับสภาวะโลกร้อนและพายุ อีกทั้งเวียดนามยังมีนโยบายขยายตลาดเชิงรุก ลดการผลิตข้าว

คุณภาพต่ำ เน้นการผลิตข้าวคุณภาพดี ซึ่งเกรงว่าไทยจะสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวชนิดนี้ให้กับประเทศเวียดนาม

จากสถานการณ์การดังกล่าว จึงควรศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของไทยในตลาดคู่ค้าที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิต การตลาดข้าวเพื่อการส่งออกในตลาดที่สำคัญของประเทศไทย และศึกษานโยบายการค้าข้าวภายในประเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญในตลาดโลก เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทาง กลยุทธ์ต่างๆ ในการส่งเสริมการส่งออก เพื่อให้การส่งออกข้าวของประเทศไทยเกิดความมีเสถียรภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับภาวะการแข่งขันการส่งออกข้าวในตลาดโลก

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตสินค้าข้าวและระยะเวลาในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาสินค้าข้าว 2 ประเภท ได้แก่ ข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ข้าวเจ้าหอม คือ ข้าวเจ้าหอมมะลิ และข้าวเจ้าหอมปทุมธานี ปีพ.ศ. 2545-2553

2. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญในตลาดโลก โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่ศึกษา¹ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย ประเทศคู่แข่งข้าวเจ้าหอมที่ศึกษา ได้แก่ อินเดีย² เวียดนาม ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวที่ศึกษา ได้แก่ อิหร่าน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ประเทศคู่แข่งข้าวเจ้าขาวที่ศึกษา ได้แก่ อินเดีย สหรัฐอเมริกา จีน เวียดนาม และปากีสถาน

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share Analysis: CMS) ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่ศึกษา³ ได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวที่ศึกษา⁴ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการค้าข้าว กรมศุลกากร กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา องค์การสหประชาชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิรายปี ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2553 โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

¹ พิจารณาจากประเทศคู่ค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าหอมจากประเทศไทยมากที่สุด สาเหตุที่ไม่ได้ศึกษาประเทศฮ่องกง เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศ

² ประเทศอินเดียส่งออกข้าวบาสมาดิ ซึ่งเป็นข้าวเจ้าหอมชนิดหนึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้แทนข้าวบาสมาดิว่าข้าวเจ้าหอม

³ ในการวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ข้าวเจ้าหอมไม่สามารถวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ของประเทศสหรัฐอเมริกา และจีนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศ

⁴ ในการวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ข้าวเจ้าขาวไม่สามารถวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ของประเทศอิหร่านได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศ

1.1 ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิต การตลาด การส่งออกข้าว และนโยบายข้าวภายในประเทศ โดยข้อมูลที่ได้จะมาจากการรวบรวมข้อมูลทางด้านสถิติจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งวารสาร บทความ เอกสารงานวิจัยต่างๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการข้าว กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา

1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออก จะวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทางด้านมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ เป็นข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย คู่แข่ง และคู่ค้าที่สำคัญ ที่ได้รวบรวมจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการส่งออก กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา องค์การสหประชาชาติ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยอาศัยค่าทางสถิติในรูปของอัตราส่วน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในรูปของตารางประกอบในการอธิบาย เพื่อให้ทราบถึงสถานะทั่วไปของการผลิต การตลาด การส่งออกข้าว และนโยบายข้าวภายในประเทศ

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2545-2553 โดยอาศัยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เป็นตัวชี้วัด เพื่อให้ดูแนวโน้มความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ของประเทศที่ศึกษา

2.2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในการส่งออกข้าวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2545-2553 โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เพื่อดูว่าปัจจัยใดมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว มากน้อยเพียงใด

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

แนวคิดทางทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบในการส่งออก ข้าวข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ได้ใช้แนวคิดดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ เป็นเครื่องมือวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออก และการใช้การวิเคราะห์ ส่วนแบ่งตลาดคงที่ เป็นเครื่องมือในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยว่าเป็นผลมาจากปัจจัยใด โดยมีแนวคิดดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ หมายถึง ความสามารถของประเทศใดประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าต้นทุนในการผลิตสินค้าหรือบริการของอีกประเทศหนึ่ง ลักษณะของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบนี้ สามารถอธิบายการผลิตและการค้าระหว่างประเทศได้

ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะเป็นการวิเคราะห์ภายใต้ระบบการค้าเสรี หรือ Free Trade แต่ในความเป็นจริงประเทศต่างๆ พยายามคิดค้นพัฒนาการผลิตและการส่งออกสินค้าโดยกำหนดมาตรการต่างๆ ที่ให้การส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตของอุตสาหกรรมภายในประเทศ ตัวอย่างของมาตรการดังกล่าว ได้แก่ มาตรการการกีดกันทางการค้า เช่น การกำหนดอัตราภาษีศุลกากรนำเข้า ค่าธรรมเนียมพิเศษ และการกำหนดโควต้า เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่แท้จริงของแต่ละประเทศ ตามแนวคิดทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศได้

การวัดความได้เปรียบทางด้านการค้าระหว่างประเทศ มักประสบปัญหาทางด้านข้อมูล ต้นทุนสินค้าในอุตสาหกรรมต่างๆของแต่ละประเทศ ซึ่งมักจะหาข้อมูลได้ยาก และปัญหาในเรื่องของความไม่สอดคล้องกันในวิธีการวัดข้อมูล Balassa (1989) จึงได้เสนอว่าการดูสัดส่วนของสินค้า

ในการส่งออกของประเทศหนึ่งๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนโดยเฉลี่ยของสินค้าในตลาดโลกน่าจะแสดงถึงความสามารถได้เปรียบได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นดัชนีความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) จึงเป็นดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขัน การวัดความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในครั้งนี้ จะวัดความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ 2 วิธี โดยวิธีแรกจะเป็นการประยุกต์ดัชนีความสามารถได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ซึ่งแสดงถึงความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$RCA_{ik} = (X_{ik} / X_i) / (X_{wk} / X_w)$$

โดยที่	X_{ik}	=	มูลค่าส่งออกสินค้า k โดยประเทศ i
	X_i	=	มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกประเภท โดยประเทศ i
	X_{wk}	=	มูลค่าการส่งออกสินค้า k โดยรวมของโลก
	X_w	=	มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกประเภท โดยรวมของโลก
	i	=	ประเทศผู้ส่งออก
	k	=	สินค้าที่พิจารณา

ถ้าค่า $RCA_{ik} > 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i สูงกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในสถานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งสินค้า k

ถ้าค่า $RCA_{ik} < 1$ แสดงว่า สัดส่วนของการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ i ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้า k ของโลกต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือประเทศ i อยู่ในสถานะที่มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งสินค้า k

การวัดความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบโดยใช้ค่า RCA มีความแม่นยำและมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง (Utkulu and Seymen, 2004) และค่า RCA ยังใช้วัดแนวโน้มความได้เปรียบของสินค้าที่ส่งออกของประเทศที่พิจารณาว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไรในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หากค่า RCA ที่คำนวณได้มีแนวโน้มที่สูงขึ้นเป็นลำดับย่อมชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันการส่งออกสินค้านั้นๆ ของประเทศว่าจะมีอนาคตที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ในทางตรงข้ามหากค่า RCA ที่คำนวณได้มีแนวโน้มที่ลดลงเป็นลำดับย่อมชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันส่งออกสินค้านั้นๆ ของประเทศว่าในอนาคตจะเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบเมื่อ

เปรียบเทียบกับคู่แข่งกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้งานวิจัยจำนวนมากนำค่า RCA มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมใด ๆ ในแต่ละประเทศ จะเห็นได้ว่า RCA เป็นเครื่องมืออย่างง่ายที่นิยมใช้ในการพิจารณาถึงความสามารถได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในขั้นต้น

ข้อจำกัดของ RCA มีดังนี้

1. ประเทศ 2 ประเทศ ที่มีค่า $RCA > 1$ ทั้งคู่ ทำให้ไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่า ประเทศที่มีค่า RCA มากกว่า 1 มีความสามารถในการส่งออกสินค้า k มากกว่าอีกประเทศที่มีค่า RCA ต่ำกว่า
2. มูลค่ารวมของสินค้าที่แต่ละประเทศส่งออกนั้นไม่เท่ากันทำให้ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกโดยรวมสูงมีแนวโน้มที่จะมีค่า RCA ต่ำกว่าประเทศที่มีมูลค่าส่งออกโดยรวมน้อย
3. การที่ $RCA > 1$ หรือ $RCA < 1$ จะไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเกิดจากปัจจัยใด
4. ไม่สามารถระบุได้ว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความได้เปรียบที่เกิดจากความสามารถในการผลิต หรือเกิดจากการใช้นโยบายการค้าของรัฐบาลทั้งในประเทศผู้ส่งออกและในประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นการนำเข้าหรือส่งออกที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งรวมผลของการบิดเบือนทางการค้าและมาตรการต่างๆของรัฐ เช่น การอุดหนุนการส่งออก หรือการกีดกันการนำเข้า ทำให้ค่า RCA ที่ได้ไม่สามารถแสดงความได้เปรียบอย่างแท้จริง

ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏจะชี้ให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าของแต่ละประเทศได้ชัดเจนในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าความได้เปรียบหรือเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบมีสาเหตุเกิดจากปัจจัยใด จึงต้องทำการวิเคราะห์ ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) มาศึกษา ร่วมกับการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยอะไรที่มีผลกระทบทำให้การส่งออกของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง (Leamer, 1970)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ แนวคิดในการวิเคราะห์ คือ ต้องพิจารณาถึงผลของการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่ง เมื่อสมมติว่าประเทศดังกล่าวพยายามที่จะรักษาส่วนแบ่งตลาด (Market Share) ในตลาดโลกไว้ได้เท่าเดิม ในกรณีที่ส่วนแบ่งตลาดของประเทศใดในตลาดโลกที่

กำหนดให้คงที่ สามารถอธิบายได้ว่าเป็นผลมาจากการแข่งขัน ผลจากส่วนประกอบของสินค้า และ ผลจากการกระจายตลาด โดยพิจารณาจากการขยายตัวในแต่ละสินค้าของประเทศในสองช่วงเวลา ที่แตกต่างกัน และถ้าส่วนแบ่งตลาดของประเทศดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไป แบบจำลอง CMS จะช่วยอธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกในสินค้าแต่ละชนิดว่าเป็นผลเนื่องจาก

1. การขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกทั้งหมดของตลาดโลก (World Trade Effect)
2. การกระจายตัวของตลาด (Market Distribution Effect)
3. ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness Effect)
4. การปรับการส่งออกที่ถูกหรือผิดทิศทาง (Interaction Effect)

โดยมีพื้นฐานการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนข้อสมมติทั่วไปที่ว่า การส่งออกสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะถูกกำหนดโดยปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือ ปัจจัยทางด้านอุปทานและปัจจัยทางด้านอุปสงค์ ซึ่งปัจจัยทางด้านอุปทานจะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศผู้ส่งออก และปัจจัยทางด้านอุปสงค์จะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของประเทศผู้นำเข้า การส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งอาจจะไม่ขยายตัวได้รวดเร็วเท่ากับการขยายตัวของการส่งออกโดยเฉลี่ยของโลก เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ ดังนี้ (Leamer, 1970)

1. การส่งออกจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวต่ำ
2. การส่งออกอาจจะมุ่งเน้นไปยังตลาดที่ซบเซาหรือมีการขยายตัวต่ำ
3. ประเทศผู้ส่งออกอาจจะไม่สามารถหรือไม่ต้องการที่จะแข่งขันกับผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกจากประเทศอื่นได้

ดังนั้นการวิเคราะห์ CMS จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ หรือเป็นวิธีการวัดการขยายตัวในการส่งออกว่าการขยายตัวเกิดจากสาเหตุใด ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรือปัจจัยทางด้านอุปทานมากน้อยเพียงใด

การใช้การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) มีข้อสมมติดังนี้ (Leamer, 1970)

1. กำหนดให้ลักษณะอุปสงค์ของประเทศผู้นำเข้าเป็นตัวแปรภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยประเทศผู้ส่งออก

2. ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศผู้ส่งออกที่ต้องการศึกษาในตลาดใดตลาดหนึ่งจะกำหนดให้คงที่ ครอบคลุมที่ประเทศผู้ส่งออก สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ในตลาดนี้ได้ ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของส่วนแบ่งตลาดของประเทศดังกล่าวในตลาดใดตลาดหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความสามารถในการแข่งขันของประเทศนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่น ในทางอ้อมความสามารถในการแข่งขันยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวทางด้านอุปทานในประเทศผู้ส่งออก

3. ความยืดหยุ่นของอุปทานส่งออกมีค่าอนันต์ (Infinity) นั่นคือ ประเทศผู้ส่งออกสามารถขยายการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองต่อตลาดโลกที่ขยายตัวได้เสมอ

4. สินค้าที่ผลิตโดยผู้ผลิตจากประเทศต่างๆ จะมีลักษณะและคุณภาพเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันจนไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในแง่ของผู้บริโภค

5. กำหนดให้ไม่มีความร่วมมือกันระหว่างประเทศผู้ส่งออกในตลาดโลก

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในการวิเคราะห์เพื่อวัดการขยายตัวในการส่งออกว่าการขยายตัวว่าเกิดจากปัจจัยใด สามารถคำนวณโดยใช้สมการดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \sum_j X_{ijk}^1 - \sum_j X_{ijk}^0 &= [G_k \sum_j X_{ijk}^0 - \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\sum_j (G_{jk} X_{ijk}^0) - G_k \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\{\sum_j (X_{ijk}^1) - \sum_j (G_{ij} X_{ijk}^0)\} \\ &- [\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0]] \end{aligned}$$

โดยที่ อัตราการขยายตัวของการส่งออกโดยรวมของตลาดโลก (g)

$$g_k = G_k - 1$$

อัตราการขยายตัวของการส่งออกของโลกในสินค้า k ในตลาด j (g_k)

$$g_k = G_k - 1$$

$$= (\sum_i \sum_j X_{ijk}^1 / (\sum_i \sum_j X_{ijk}^0)) - 1$$

อัตราการขายตัวของการส่งออกของโลกในสินค้า k ในตลาด j (g_{jk})

$$\begin{aligned} g_{jk} &= G_{jk} - 1 \\ &= (\sum_i X_{ijk}^1 / (\sum_i X_{ijk}^0)) - 1 \end{aligned}$$

ส่วนกลับของอัตราการขายตัวของการส่งออกของโลกในสินค้า k ในตลาด j (g_{jk}^*)

$$g_{jk}^* = 1 - G_{jk}$$

$$1 / (\sum_i X_{ijk}^1 / (\sum_i X_{ijk}^0)) = 1 - (\sum_i X_{ijk}^1 / (\sum_i X_{ijk}^0))$$

$(\sum_j X_{ijk}^1 - \sum_j X_{ijk}^0)$ คือ ผลจากการขายตัวของการส่งออกที่แท้จริง เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของการส่งออกจากปีฐานถึงปีสุดท้าย โดยจะหมายถึงความแตกต่างระหว่างผลรวมการส่งออกสู่ประเทศที่กำลังพิจารณาในระหว่างสองช่วงเวลา

$[G_k \sum_j X_{ijk}^0 - \sum_j X_{ijk}^0]$ คือ ผลการขยายตัวการส่งออกทั้งหมดของโลกจะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการค้าของโลกซึ่งวัดได้จากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก ถ้าการส่งออกของประเทศ i ขยายตัวในอัตราเดียวกันกับอัตราการขายตัวของการส่งออกรวมของโลก ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของประเทศ i ในตลาดโลกจะมีค่าคงที่ สามารถคำนวณได้หลายระดับความแตกต่าง เกี่ยวกับระดับสินค้าหรือประเทศที่ต้องการจะศึกษา อาจกล่าวรวมถึงการค้าของโลกในสินค้าทุกชนิดหรือกลุ่มของสินค้า ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างผลรวมของสินค้าของโลกที่เกิดขึ้นในสองช่วงเวลา

$[\sum_j (G_{jk} X_{ijk}^0) - G_k \sum_j X_{ijk}^0]$ คือ ผลจากการกระจายตลาด แสดงให้เห็นว่าการส่งออกสินค้าแต่ละชนิดส่วนใหญ่ไปยังประเทศที่มีการขยายตัวของตลาดสูงหรือต่ำ จะมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงในการส่งออกทั้งหมดของประเทศ เช่น ถ้าส่งสินค้าออกเป็นสัดส่วนที่มากไปยังตลาดที่มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก จะส่งผลให้อัตราการขายตัวของการส่งออกของประเทศสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกเช่นกัน

$[\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0]$ คือ ผลจากการแข่งขัน เป็นผลต่างระหว่างการส่งออกที่แท้จริงกับการขยายตัวของการส่งออกที่เพียงพอเพื่อให้ประเทศสามารถรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลกไว้เท่าเดิมในแต่ละสินค้าแต่ละตลาดผลต่างนี้จะส่งผลให้ส่วนแบ่งในตลาดโลกของประเทศผู้ส่งออกที่กล่าวถึงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันกับผู้ส่งออกจากประเทศอื่นในตลาดโลก

$[\sum_j (X_{ijk}^1) - \sum_j (G_{ij} X_{ijk}^0) - \{\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0\}]$ คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผลิตทิศทาง ผลนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศผู้ส่งออกอาจจะใช้ความพยายามในการขยายการส่งออกในตลาดที่หดตัว หรือลดการส่งออกในตลาดที่ขยายตัว ซึ่งถ้าเป็นกรณีนี้ ผลของการปรับการส่งออกถูกหรือผลิตทิศทางจะมีค่าเป็นลบ แต่ในทางตรงกันข้าม ค่าของผลนี้จะเป็นบวกถ้าประเทศผู้ส่งออกขยายการส่งออกในตลาดที่ขยายตัว หรือลดการส่งออกในตลาดที่หดตัว

โดยที่ $\sum_j X_{ijk}^1$	=	ผลรวมของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศไทยไปยังประเทศ j ในช่วงเวลา t=1
$\sum_j X_{ijk}^0$	=	ผลรวมของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศไทยไปยังประเทศ j ในช่วงเวลา t=0
G_k	=	สัดส่วนระหว่างผลรวมของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของโลก ในช่วงเวลา t=1 และช่วงเวลา t=0
G_{jk}	=	สัดส่วนระหว่างผลรวมของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ไปยังประเทศ j ในช่วงเวลา t=1 และช่วงเวลา t=0
G_{jk}^*	=	ส่วนกลับของสัดส่วนระหว่างผลรวมของมูลค่าการส่งออกสินค้า k ของโลกไปยังประเทศ j ในในช่วงเวลา t=1 และช่วงเวลา t=0 หรือ $G_{jk}^* = 1 / G_{jk}$
i	=	ประเทศผู้ส่งออก
j	=	ประเทศคู่ค้า
k	=	สินค้าที่ศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสารได้ทำการทบทวนเอกสารโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยข้าง และส่วนที่สองจะเป็นการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางด้านการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และส่วนแบ่งตลาดคงที่ของสินค้าเกษตรอื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยข้าว

สายฝน ตระกูลสุทรัพย์ (2543) ได้ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวไทย ปีพ.ศ.2529-2539 โดยวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อินเดีย เวียดนาม จีน และปากีสถาน โดยการศึกษาได้ศึกษาทั้ง 2 กรณี กรณีแรกจะพิจารณาเปรียบเทียบสินค้าทุกประเภทที่ส่งออก และกรณีที่สองจะเปรียบเทียบเฉพาะสินค้าเกษตรที่ส่งออก ตลอดจนวิเคราะห์การขยายตัวในการส่งออกข้าวไทย โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ ผลการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ พบว่าทุกประเทศที่ศึกษามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าข้าว โดยสหรัฐอเมริกา เวียดนาม จีน และปากีสถาน มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ลดลง ในขณะที่อินเดียมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของผลการศึกษาแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ พบว่าการขยายตัวของข้าวไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากการขยายตัวการส่งออกทั้งหมดของโลก และการกระจายตลาดที่ทำให้ไทยมีการขยายตัวการส่งออกสูงกว่าอัตราเฉลี่ยการส่งออกข้าวของโลก ส่วนผลของการแข่งขันที่แท้จริงและการปรับการส่งออกของไทยทำให้การขยายการส่งออกข้าวไม่เพิ่มเท่าที่ควร

ผาณิต ชัยรุ่งโรจน์ปัญญา (2545) ได้ศึกษาการวิเคราะห์อุปสงค์ของการส่งออกข้าวหอมและข้าวขาว 100% ของประเทศไทยไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ในช่วงปีพ.ศ.2532-2543 โดยได้ศึกษาตลาดการส่งออกข้าวหอมและข้าวขาว 100 % ของประเทศไทยและศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกข้าวหอมและข้าวขาว 100% ของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้า ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกาฮ่องกง และสิงคโปร์ โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณและวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการ ผลการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกข้าวหอมของฮ่องกง สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกามีค่าค่อนข้างต่ำ แสดงถึงผลแห่งการทดแทนที่แฝงอยู่ในผลของราคามีน้อยและมีลักษณะการนำเข้าข้าวหอมที่สม่ำเสมอ ส่วนค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกข้าวหอมของไทยไปยังจีนต่อราคาส่งออกข้าวหอมมีค่ามากกว่า 1 มีสาเหตุมาจากจีนนำเข้าข้าวหอมที่ไม่สม่ำเสมอ ในกรณีค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกข้าวขาว 100% ต่อราคาส่งออกข้าวขาว 100% ผลการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นมีค่าสูงกว่ากรณีการส่งออกข้าวหอมเนื่องจากข้าวขาว 100% มีสินค้าอื่นทดแทนได้ ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้มีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า ข้าวหอมและข้าวขาว 100% เป็นสินค้าปกติ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกข้าวหอมต่อราคาส่งออกข้าวขาว 100% และค่าความ

ยืดหยุ่นของการส่งออกข้าวขาว 100% ต่อราคาส่งออกข้าวหอมต่างมีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าข้าวทั้ง 2 ชนิดเป็นสินค้าทดแทนกัน ดังนั้นการส่งเสริมการส่งออกข้าวหอมของไทย ควรจะเน้นเรื่องคุณภาพ โดยมีการปรับปรุงคุณภาพ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ ส่วนข้าวขาว 100% ควรพยายามลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการส่งออกเพื่อที่จะได้แข่งขันด้านราคาเพิ่มขึ้น โดยจะเห็นว่าประเทศคู่แข่งบางประเทศมีต้นทุนการส่งออกที่ต่ำกว่าประเทศไทย

วรารณ เอี่ยมไพโรจน์ (2545) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการส่งออกข้าวหนึ่งของไทย โดยศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย เบนิน และเยเมน(เหนือ) ตลอดจนศึกษาความได้เปรียบในการส่งออกข้าวหนึ่งในตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย อินเดีย และสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจในการศึกษาอุปสงค์การส่งออกข้าวหนึ่งของไทยไปยังประเทศคู่ค้า และใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเป็นตัวชี้วัดความได้เปรียบในการส่งออกข้าวหนึ่งในตลาดโลกของประเทศผู้ส่งออก ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองอุปสงค์เพื่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยไปยังประเทศคู่ค้าพบว่า ราคาข้าวหนึ่งของไทย รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคล และอัตราส่วนราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียและสหรัฐอเมริกา เป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เพื่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยในประเทศซาอุดีอาระเบีย มีความสัมพันธ์กับราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทย อัตราส่วนราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียและสหรัฐอเมริกา รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศซาอุดีอาระเบียมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.736 1.036 และ 0.944 ตามลำดับ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เพื่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยในประเทศเบนินมีความสัมพันธ์กับราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทย อัตราส่วนราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียและสหรัฐอเมริกา และรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศ เบนิน มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -1.041 1.252 และ 0.232 ตามลำดับ ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เพื่อการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยในประเทศเยเมน(เหนือ) มีความสัมพันธ์กับราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทย อัตราส่วนราคาส่งออกข้าวหนึ่งของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียและสหรัฐอเมริกา และรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศเยเมน(เหนือ) มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.064 0.539 และ 0.041 ตามลำดับ ในส่วนของการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวหนึ่งของไทยในตลาดโลก อินเดีย และสหรัฐอเมริกา มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

อัคราภรณ์ ศรีสว่าง (2551) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ตลาดส่งออกข้าวของไทย โดยศึกษาสถานภาพการค้าข้าวของไทยในตลาดระหว่างประเทศ และการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของไทยในตลาดระหว่างประเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวไทยในตลาดระหว่างประเทศ ผลการศึกษา พบว่า ตลาดหลักในการส่งออกข้าวไทยยังคงเป็นตลาดเอเชีย แต่ก็มีตลาดเกิดใหม่ ได้แก่ ตลาดแอฟริกาและตลาดตะวันออกกลางที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในการคำนวณค่าดัชนี RCA และ NXR ได้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวในระดับที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งที่สำคัญๆ แต่ความได้เปรียบของไทยมีแนวโน้มที่ลดลง และสัดส่วนของปริมาณการบริโภคต่อปริมาณการผลิตข้าวไทย และต้นทุนการผลิตข้าวของไทย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของไทยในตลาดอเมริกาเหนือและพบว่า มีปัจจัยต้นทุนเพียงปัจจัยเดียวในการผลิตข้าวของไทยที่มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของไทยในตลาดกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ส่วนตลาดเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวไทย

จันทพร จักรแก้ว (2553) ได้วิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าข้าวเจ้าหอมมะลิไทยและข้าวเจ้าขาวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2544 – 2551 โดยใช้วิธี Seemingly Unrelated Regression (SUR) ผลการศึกษา การนำเข้าข้าวเจ้าหอมมะลิจากประเทศคู่ค้า ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง และสิงคโปร์ พบว่า สหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง มีแนวโน้มนำเข้าข้าวเจ้าหอมมะลิเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สิงคโปร์มีแนวโน้มในการนำเข้าข้าวเจ้าหอมมะลิลดลง นอกจากนี้ยังพบว่า ข้าวเจ้าหอมมะลิเป็นสินค้าปกติ ในส่วนของผลการศึกษาประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาว พบว่า ประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มนำเข้าข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยเป็นสินค้าปกติสำหรับประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์มีแนวโน้มนำเข้าข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยลดน้อยลง และข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยเป็นสินค้าด้อยคุณภาพสำหรับประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศอิหร่านมีแนวโน้มในการนำเข้าข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยลดลงเช่นกัน

พัชรภรณ์ บุญกอแก้ว (2553) ได้วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและการส่งออกข้าวของประเทศไทย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศของการปลูกข้าวฤดูนาปี จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการเพาะปลูก 2530/2531 และปีการเพาะปลูก 2550/2551 และวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออกข้าวของไทย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความ

ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ผลจากการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้าวไทย การปลูกข้าวในปี 2550/2551 เทียบกับปีเพาะปลูก 2530/2531 พบว่า มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้าวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการส่งออกเพิ่มขึ้นมากกว่าต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวของไทย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวในตลาดโลกและมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้นในตลาดสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกา และมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ลดลงในตลาดจีน ฮองกง มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และแอฟริกาใต้

2. การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และส่วนแบ่งตลาดคงที่ของสินค้าเกษตรอื่นๆ

ยะหรีนทร์ มะสกุล (2543) ได้ศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ ในช่วงปีพ.ศ.2531-2534 2535-2538 2539-2540 และ 2540-2541 กรณีศึกษาอาหารทะเลกระป๋องทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ ปลาทูน่ากระป๋อง กุ้งกระป๋อง และปูกระป๋องในตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ผลจากการศึกษาพบว่า ปลาทูน่ากระป๋องไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ลดลงในตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป แต่เพิ่มขึ้นในตลาดญี่ปุ่น ส่วนกุ้งกระป๋องไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้นในตลาดสหรัฐอเมริกาและตลาดญี่ปุ่น และปูกระป๋องไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้นในตลาดสหรัฐอเมริกาแต่ลดลงในตลาดสหภาพยุโรป และจากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของอาหารทะเลกระป๋องทั้ง 3 ชนิด พบว่า ผลจากการแข่งขันส่งผลกระทบต่อ การส่งออก ปลาทูน่ากระป๋องทั้งเพิ่มขึ้นและลดน้อยลง ผลของการขยายตัวของ การส่งออกของโลกส่งผลกระทบต่อ การส่งออก กุ้งกระป๋องที่เพิ่มขึ้น และผลจากการกระจายตลาดส่งผลกระทบต่อ การส่งออกปูกระป๋องที่ลดน้อยลง

สุชาดา ลิขิตธรรมรัตน์ (2548) ได้ศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ และส่วนแบ่งตลาดคงที่กรณีศึกษาเนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งเนื้อปลาแบบฟิเลสดหรือแช่เย็น เนื้อปลาแบบฟิเลแช่เย็นจนแข็ง และเนื้อปลาแบบอื่นๆสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็ง ในการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ในตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ผลจากการศึกษาความได้เปรียบที่ปรากฏ

และการวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเนื้อม้าแบบฟิลเลสดหรือแช่เย็นในตลาดญี่ปุ่นช่วงปีพ.ศ. 2537-2539 2540-2542 และ 2543-2546 พบว่า มีความได้เปรียบที่ปรากฏ ในส่วนของผลการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเนื้อม้าแบบฟิลเลสดแช่เย็นจนแข็งของไทยช่วงปี พ.ศ.2537-2539 เปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2540-2542 พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการส่งออกลดลง คือ ผลของการแข่งขัน ส่วนในช่วงปีพ.ศ. 2540-2542 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2543-2546 พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการส่งออกเพิ่มขึ้น คือ ผลจากการกระจายตลาด ส่วนผลการศึกษการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเนื้อม้าแบบอื่นๆสดแช่เย็นหรือแช่เย็นจนแข็งของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2537-2539 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2540-2542 พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการส่งออกลดลง คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ส่วนในช่วงปีพ.ศ.2540-2542 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2543-2546 พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดต่อการส่งออกเพิ่มขึ้น คือ ผลจากการแข่งขัน

โงโล กองทอง (2551) ได้ศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกเป้งมันสำปะหลังของไทยระหว่างปีพ.ศ.2527 – 2549 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาภาพรวมของการส่งออกเป้งมันสำปะหลังในทุกตลาด และการศึกษาการส่งออกเป้งมันสำปะหลังในแต่ละตลาดเป็นรายประเทศและกลุ่มประเทศจำนวน 20 ตลาด ผลจากการศึกษา พบว่า ปริมาณส่งออกเป้งมันสำปะหลังของไทยมีแนวโน้มในการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลไทยที่ให้การสนับสนุนในด้านการผลิตและการส่งออกเป้งมันสำปะหลัง ในส่วนนโยบายของประเทศคู่ค้า จากการศึกษา พบว่า มีการกำหนดมาตรการในการปกป้องการนำเข้าเป้งมันสำปะหลังจากไทย การศึกษาในส่วนความสามารถในการแข่งขันการส่งออกเป้งมันสำปะหลังของไทยโดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่เป็นรายประเทศ พบว่า ตลาดเป้งมันสำปะหลังของไทยในญี่ปุ่น จีน และไต้หวัน เป็นตลาดที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นและประเทศไทยสามารถขยายปริมาณการส่งออกในตลาดจีนและไต้หวัน ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริง สำหรับตลาดญี่ปุ่น มีการส่งออกที่ลดลง เนื่องจากความสามารถในการแข่งขันที่ลดลงและการปรับตัวในการส่งออกที่ผิดทิศทาง ในส่วนของการศึกษาแนวโน้มและเสถียรภาพของความสามารถในการแข่งขันแท้จริงเป้งมันสำปะหลังไทยในจีน พบว่า ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงของไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นแต่ค่อนข้างจะขาดเสถียรภาพ ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันที่แท้จริงของไทยในสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่คงที่แต่ค่อนข้างจะขาดเสถียรภาพ ส่วนในตลาดไต้หวันและญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่ลดลงและเสถียรภาพคงที่

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมาทำให้มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

1. งานศึกษาทางด้านการตลาดข้าวระหว่างประเทศของไทยและความสำเร็จโดยเปรียบเทียบมีอยู่จำนวนมาก จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาสินค้าข้าวโดยรวม และ การศึกษาสินค้าข้าวเป็นรายชนิด จากการตรวจสอบเอกสารที่ผ่านมา พบว่า งานศึกษาแต่ละชิ้นมีความแตกต่างกันในหลายประเด็น เช่น การจำแนกประเภทของข้าว การศึกษากลุ่มตลาดเป้าหมาย และตลาดส่งออก ระยะเวลาที่ทำการศึกษา ตลอดจนวิธีการวิเคราะห์และเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ความสำเร็จโดยเปรียบเทียบทางการค้าระหว่างประเทศสามารถวัดค่าความสำเร็จได้หลายวิธี วิธีที่นิยมใช้ ได้แก่ ดัชนีความสำเร็จโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ค่า Donges-Riedel (DR) ดัชนีสัดส่วนการส่งออกสุทธิ (NXR) ดัชนีต้นทุนทรัพยากรการผลิตภายในประเทศ (DRC) และวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) เป็นต้น ซึ่งการใช้วิธีใดวิธีหนึ่งจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันออกไป

3. การศึกษาความสำเร็จโดยเปรียบเทียบของข้าวไทย จากการทบทวนเอกสารส่วนใหญ่ พบว่า เป็นการวิเคราะห์โดยดัชนีความสำเร็จโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ร่วมกับการวิเคราะห์โดยใช้ส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (CMS) การวิเคราะห์โดยดัชนีความสำเร็จโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ร่วมกับการวิเคราะห์ดัชนีสัดส่วนการส่งออกสุทธิ (NXR) หรือการวิเคราะห์โดยดัชนีความสำเร็จโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ร่วมกับดัชนีต้นทุนทรัพยากรการผลิตภายในประเทศ (DRC) โดยแต่ละงานวิจัยที่ได้ศึกษามาจะมีความแตกต่างกันในแต่ละประเด็น

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ จะให้ความสำคัญถึงความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกข้าวของประเทศไทย ในกรณีข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว การศึกษาถึงความสำเร็จโดยที่ปรากฏ (RCA) และวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จโดยเปรียบเทียบได้อีกทางหนึ่ง

บทที่ 3

สถานการณ์การค้าข้าวในโลกและประเทศไทย

ในบทนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสามส่วน ในส่วนแรกจะนำเสนอการผลิต การบริโภค และการค้าข้าวประเทศต่างๆในโลก ส่วนที่สองจะนำเสนอการผลิต การบริโภค การค้าข้าว การส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย และส่วนที่สามนำเสนอประเทศคู่ค้า ประเทศคู่แข่งในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย

ข้าวที่มีการเพาะปลูกในโลก แบ่งออกเป็นสองสายพันธุ์ใหญ่ๆ ได้แก่ สายพันธุ์ *Oryza Savita* ข้าวสายพันธุ์นี้นิยมเพาะปลูกมากที่สุดในโลก พื้นที่เพาะปลูกอยู่ในทวีปเอเชียเป็นส่วนใหญ่ สันนิษฐานว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากแม่น้ำสินธุ และสายพันธุ์ *Oryza glaberrima* เป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกในทวีปแอฟริกา บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำไนเจอร์ แต่ข้าวที่เพาะปลูกและทำการค้าในตลาดโลกส่วนใหญ่จะเป็นข้าวสายพันธุ์ *Oryza Savita* ที่นิยมปลูกในทวีปเอเชีย สามารถแบ่งออกตามแหล่งกำเนิดและความนิยมของผู้บริโภคได้ดังนี้

ข้าวอินดิกา (Indica) หรือข้าวเจ้า เป็นข้าวที่มีลำต้นสูง เมล็ดมีลักษณะยาว เรียว นิยมปลูกในแถบทวีปเอเชียเขตร้อน บริเวณประเทศ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย อินโดนีเซีย ไปจนถึงอินเดียและศรีลังกา ต่อมาได้ขยายการเพาะปลูกไปในแถบทวีปอเมริกา ในประเทศไทย ข้าวอินดิกานิยมปลูกในบริเวณเขตที่ราบลุ่มตอนใต้ของแม่น้ำเจ้าพระยา มีการขยายจำนวนการปลูกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แทนจำนวนข้าวเหนียวที่เคยปลูก การค้าข้าวอินดิกา คิดเป็นร้อยละ 75 ของการค้าข้าวในโลก

ข้าวจาโปนิกา (Japonica) หรือข้าวเหนียว มีลักษณะเมล็ดป้อม กลมรี นิยมปลูกในเขตอบอุ่น บริเวณประเทศญี่ปุ่น เกาหลี รัสเซีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา การค้าข้าวจาโปนิกาเป็นที่นิยมน้อยกว่าข้าวอินดิกา หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของการค้าข้าวในโลก

ข้าวจาวานิกา (Javanica) มีลักษณะเมล็ดป้อมใหญ่ สันนิษฐานว่า เป็นข้าวพันธุ์ผสมระหว่างข้าวอินดิกาและจาโปนิกา นิยมปลูกบริเวณประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน หมู่เกาะรีวกีว และญี่ปุ่น แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมนักเพราะให้ผลผลิตต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวชนิดอื่นๆ

ข้าวหอม (Aromatic or Fragrant Rice) ข้าวหอมที่เป็นที่นิยมในตลาดโลกมี 2 ชนิดใหญ่ๆ ได้แก่ ข้าวบาสมาดิจากอินเดียและปากีสถาน และข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย คุณสมบัติพิเศษของข้าวหอม คือ เป็นข้าวที่เมื่อหุงเสร็จแล้วจะมีกลิ่นหอม รสชาติเป็นที่ต้องการของตลาดโลก ทำให้มีราคาสูงกว่าข้าวประเภทอื่น ข้าวหอมของแต่ละประเทศจะมีรสชาติที่แตกต่างกันออกไปตามพื้นที่เพาะปลูก ส่งผลให้ราคาข้าวหอมแต่ละประเทศไม่เท่ากัน ในปัจจุบันการค้าข้าวหอม คิดเป็นร้อยละ 10 ของการค้าข้าวระหว่างประเทศทั้งหมด

ข้าวเหนียว (Glutinous Rice) นิยมปลูกในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มักใช้ในการทำขนม และใช้ประกอบพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ (มณฑิร สติมานนท์, 2549)

สถานการณ์การค้าข้าวในโลก

1. การผลิต

การผลิตและการบริโภคข้าวของโลกส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย เนื่องจากภูมิภาคนี้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการผลิตข้าว และการบริโภคประชากรในทวีปนี้มีพฤติกรรมการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักในหลายๆประเทศ อีกทั้งการขยายตัวของประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการสนับสนุนในการผลิตข้าว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชากรภายในประเทศ การผลิตข้าวของโลกมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงตามสถานการณ์การผลิตของประเทศผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญในตลาดโลก

ผลผลิตข้าวของโลกในช่วงปีพ.ศ.2545-2554 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยตลอด สาเหตุเนื่องจากในหลายประเทศมีปริมาณผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยในการผลิต ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในหลายๆประเทศได้ให้ความสำคัญในการผลิตข้าวเพื่อบริโภคในประเทศและบางประเทศหันมาผลิตข้าวเพื่อการค้ามากขึ้น ในแต่ละประเทศจึงได้มีการวางแผนและปรับปรุงการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการภายในประเทศ เช่น การใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ลูกผสมมากขึ้น เพื่อให้ต้านทานกับสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่ปีพ.ศ.2554 ผลผลิตข้าวของโลกลดลงจากปีพ.ศ.2553 เพียงเล็กน้อย เนื่องจากประเทศผู้ผลิตหลายประเทศ ได้แก่ บราซิล อียิปต์ ญี่ปุ่น อินเดีย ปากีสถาน จีน ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ประสบกับปัญหาภัยทางธรรมชาติจากภัยแล้งและน้ำท่วม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)

ในปีพ.ศ.2545-2554 ผลผลิตข้าวของโลกมีปริมาณเฉลี่ย 418.19 ล้านตันข้าวสาร โดยประเทศจีนเป็นประเทศที่ผลิตข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลก มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 127.60 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 30.51 ของผลผลิตทั้งหมดของโลก รองลงมาได้แก่ ประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และไทย มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 90.20 35.45 23.36 และ 18.67 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 21.57 8.48 5.59 และ 4.46 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ผลผลิตข้าวของประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554

(หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ปีพ.ศ.	โลก	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ไทย	อื่นๆ
2545	398.61	124.31	93.08	33.09	21.04	17.50	109.59
2546	377.51	122.18	71.82	33.41	21.53	17.19	111.38
2547	391.79	112.46	88.53	35.02	22.82	18.01	114.95
2548	401.44	125.36	83.13	34.83	22.72	17.36	118.04
2549	418.50	126.41	91.79	34.96	22.77	18.20	124.37
2550	420.30	127.20	93.35	35.30	22.92	18.25	123.28
2551	433.95	130.22	96.69	37.00	24.38	19.80	125.86
2552	448.15	134.33	99.18	38.30	24.39	19.85	132.10
2553	441.23	136.57	89.13	37.10	24.69	20.26	133.48
2554	450.37	137.00	95.30	35.50	26.30	20.26	136.01
เฉลี่ย	418.19	127.60	90.20	35.45	23.36	18.67	122.91
ร้อยละ	100.00	30.51	21.57	8.48	5.59	4.46	29.39

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

ประเทศจีนเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ มีปริมาณการผลิตข้าวได้มากเป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ผลผลิตส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ เนื่องจากมีประชากรในประเทศจำนวนมาก ทำให้บางครั้งผลผลิตข้าวไม่เพียงพอสำหรับความต้องการภายในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าจากประเทศผู้ผลิตรายอื่นเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประเทศอินเดียมีปริมาณการผลิตข้าวได้มากเป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศจีน แต่ผลผลิตส่วนใหญ่จะเน้นที่การบริโภคภายในประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศ ประเทศอินเดียจะไม่มีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ สำหรับประเทศอินโดนีเซีย มีปริมาณผลผลิตข้าวมากเป็นอันดับ 3 ของโลก แต่ผลผลิตยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากรภายในประเทศได้อย่างเพียงพอ ทำให้ต้องมีการ

นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกรายอื่นทุกปีในปริมาณที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ภายในประเทศ

2. การค้า

การค้าข้าวในตลาดโลกมีการขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากประเทศผู้บริโภครายข้าวในหลายประเทศได้ใช้นโยบายพึ่งพาตนเองด้านอาหาร โดยการพัฒนาปรับปรุงกรรมวิธีการผลิตข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ ในปีพ.ศ.2545-2554 การส่งออกข้าวของโลกมีปริมาณเฉลี่ย 29.69 ล้านตันข้าวสาร ประเทศไทยส่งออกข้าวมากอันดับหนึ่งของโลก มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 8.26 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 29.02 ของการส่งออกทั้งหมดของโลก รองลงมาได้แก่ ประเทศเวียดนาม อินเดีย สหรัฐอเมริกา และปากีสถาน มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 4.98 4.13 3.34 และ 2.79 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 16.78 13.90 11.24 และ 9.40 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554

(หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	เวียดนาม	อินเดีย	สหรัฐอเมริกา	ปากีสถาน	อื่นๆ
2545	27.89	7.25	3.25	6.65	3.30	1.60	5.84
2546	27.58	7.33	3.80	4.42	3.83	1.96	6.24
2547	27.18	7.34	4.30	3.17	3.09	1.99	7.29
2548	29.23	9.98	5.15	4.69	3.86	3.03	2.52
2549	29.48	7.50	4.71	4.54	3.31	3.58	5.84
2550	31.85	7.50	4.52	6.30	3.00	2.70	7.83
2551	29.75	9.91	4.65	3.38	3.22	3.05	5.54
2552	29.24	10.22	5.95	2.12	2.98	3.19	4.78
2553	29.88	8.62	6.50	2.20	3.53	3.80	5.23
2554	34.78	10.50	7.00	3.80	3.25	3.00	7.23
เฉลี่ย	29.69	8.62	4.98	4.13	3.34	2.79	5.83
ร้อยละ	100.00	29.02	16.78	13.90	11.24	9.40	19.65

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

ในขณะที่ปริมาณการนำเข้าของโลกในภาพรวม ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2554 มีความผันผวนไปตามสถานการณ์ของประเทศผู้นำเข้าในแต่ละประเทศ ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญๆในประเทศ

ต่างๆ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่กระทบต่ออุปทานข้าว จะส่งผลให้ประเทศต่างๆ เหล่านั้นมีความต้องการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้น โดยในปีพ.ศ.2545-2554 การนำเข้าข้าวของโลกมีปริมาณเฉลี่ย 29.31 ล้านตันข้าวสาร โดยประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่นำเข้าข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 1.78 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 6.08 ของการนำเข้าข้าวทั้งหมดของโลก รองลงมาได้แก่ ประเทศไนจีเรีย อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และสหภาพยุโรป มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1.74 1.24 1.18 และ 1.17 ล้านตันข้าวสาร หรือคิดเป็นร้อยละ 5.93 4.21 4.04 และ 4.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญของโลก ปีพ.ศ.2545-2554

(หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ปีพ.ศ.	โลก	ฟิลิปปินส์	ไนจีเรีย	ซาอุดีอาระเบีย	อิหร่าน	สหภาพยุโรป	อื่นๆ
2545	27.89	1.25	1.82	0.94	0.90	0.96	21.96
2546	27.58	1.30	1.45	1.15	0.95	0.95	21.83
2547	27.18	1.10	1.37	1.50	0.98	1.08	21.18
2548	27.18	1.89	1.78	1.36	1.25	1.06	20.11
2549	27.74	1.79	1.60	1.45	1.50	1.08	20.57
2550	31.85	1.90	1.55	0.96	1.55	1.34	24.60
2551	29.75	2.50	1.80	1.17	1.47	1.52	21.21
2552	29.24	2.00	2.00	1.10	1.15	1.38	21.29
2553	29.88	2.60	1.70	1.10	1.20	1.20	22.13
2554	34.78	1.50	2.30	1.10	1.40	1.15	27.33
เฉลี่ย	29.31	1.78	1.74	1.18	1.24	1.17	22.22
ร้อยละ	100.00	6.08	5.93	4.04	4.21	4.00	75.81

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

สต็อกข้าวปลายปีของโลกมีปริมาณที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ โดยในปีพ.ศ. 2545-2554 สต็อกข้าวปลายปีของโลกมีปริมาณเฉลี่ย 91.69 ล้านตันข้าวสาร ประเทศที่มีสต็อกคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ ประเทศจีน มีสต็อกคงเหลือเฉลี่ย 46.53 ล้านตันข้าวสาร คิดเป็นร้อยละ 46.14 รองลงมา ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย มีสต็อกคงเหลือเฉลี่ย 15.22 5.02 4.27 และ 3.55 ล้านตันข้าวสาร คิดเป็นร้อยละ 16.60 5.47 4.66 และ 3.88 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 ปริมาณสต็อกข้าวปลายปีของโลก ปีพ.ศ.2545-2554

(หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ปีพ.ศ.	โลก	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย	อื่นๆ
2545	136.92	82.17	24.48	4.84	3.40	2.40	19.63
2546	106.52	63.31	11.00	4.34	3.81	3.30	20.76
2547	85.39	43.92	10.80	4.02	4.05	1.71	20.91
2548	73.15	38.93	8.50	3.45	4.57	2.31	15.39
2549	75.68	36.78	10.52	3.21	5.29	3.59	16.28
2550	74.45	35.92	11.43	4.61	4.87	2.51	15.12
2551	80.62	38.02	13.00	5.61	4.42	2.71	16.87
2552	91.68	38.90	19.00	7.06	4.67	4.79	17.27
2553	95.32	40.85	20.50	7.16	3.35	6.65	16.82
2554	97.18	42.57	23.00	5.85	Na	5.56	20.20
เฉลี่ย	91.69	46.14	15.22	5.02	4.27	3.55	17.93
ร้อยละ	100.00	50.32	16.60	5.47	4.66	3.88	19.55

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

3. ราคาข้าวในตลาดโลก

ราคาข้าวแต่ละประเภทในตลาดโลกมีราคาที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับหลายๆปัจจัย ได้แก่ ประเภทของข้าวว่าเป็นข้าวประเภทไหน คุณสมบัติของข้าวเมื่อนำไปหุงต้ม คุณภาพของข้าว นอกจากลักษณะดังกล่าวแล้ว ราคายังขึ้นกับอุปสงค์และอุปทานในตลาดโลก ซึ่งมีความแตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงราคาข้าวในตลาดโลกส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับแนวโน้มในการผลิตข้าวของประเทศผู้ผลิตข้าวที่สำคัญของโลก กล่าวคือ ถ้าผลผลิตข้าวในตลาดโลกน้อย ข้าวจะมีราคาสูง แต่ถ้าผลผลิตข้าวในตลาดโลกมาก ข้าวจะมีราคาต่ำ ทั้งยังขึ้นอยู่กับความต้องการข้าวของผู้นำเข้ารายใหญ่ เช่น ฟิลิปปินส์ ไนจีเรีย และซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ราคาข้าวของตลาดโลก ผู้ส่งออกและผู้นำเข้าจะพิจารณาอ้างอิงจากราคาข้าวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ในกรณีของข้าวคุณภาพดี ราคาข้าวคุณภาพต่ำและคุณภาพปานกลางจะพิจารณาอ้างอิงจากราคาข้าวของประเทศไทย พม่า และปากีสถาน ข้าวหนึ่งและข้าวกล้องจะพิจารณาอ้างอิงจากราคาข้าวของประเทศไทย และสหรัฐอเมริกาเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้การที่รัฐบาลแต่ละประเทศมีนโยบายแทรกแซงราคาข้าว จะส่งผลกระทบต่อราคาข้าวระหว่างประเทศ เนื่องจากข้าวเป็นสินค้าสำคัญต่อ

การดำรงชีวิต อีกทั้งอาชีพเพาะปลูกข้าวยังเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ในประเทศที่กำลังพัฒนา

สถานการณ์การค้าข้าวในประเทศไทย

ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 ประเทศไทยมีผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 30.19 ล้านตันข้าวเปลือก จำแนกเป็นข้าวนาปีและข้าวนาปรัง มีผลผลิตจำนวน 22.85 และ 7.03 ล้านตันข้าวเปลือก หรือคิดเป็นร้อยละ 75.70 และ 24.30 ตามลำดับ ผลผลิตข้าวของไทยมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันในทุกๆปี อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.14 โดยข้าวนาปีมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.85 และข้าวนาปรังมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.03 (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 ปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านตันข้าวเปลือก)

ปีพ.ศ.	นาปี	นาปรัง	ผลผลิตรวม	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	21.56	5.62	27.99	-
2546	23.14	6.42	29.47	5.29
2547	22.65	6.33	28.53	-3.17
2548	23.53	5.88	30.29	6.14
2549	22.84	6.75	29.64	-2.14
2550	23.3	6.8	32.09	8.28
2551	23.23	8.79	31.65	-1.39
2552	23.25	8.41	31.66	0.03
2553	22.18	8.25	30.43	-3.89
เฉลี่ย	22.85	7.03	30.19	1.14

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554)

ประเทศไทยส่งออกข้าวเฉลี่ยตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 มีปริมาณการส่งออก 8,591.55 พันตัน มีมูลค่าการส่งออก 3,458.85 ล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณผลผลิตข้าวของไทยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.14 และมูลค่าผลผลิตข้าวไทยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 19.62 (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2553

ปีพ.ศ.	ปริมาณการส่งออกข้าว (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกข้าว (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	7,327.03	-	1,631.71	-
2546	7,342.94	0.22	1,833.85	12.39
2547	9,975.75	35.86	2,693.00	46.85
2548	7,495.90	-24.86	2,328.96	-13.52
2549	7,494.14	-0.02	2,583.04	10.91
2550	9,912.52	22.66	3,467.43	34.24
2551	10,216.13	11.14	6,204.08	78.92
2552	8,619.87	-15.62	5,046.46	-18.66
2553	8,939.63	3.71	5,341.08	5.84
เฉลี่ย	8,591.55	4.14	3,458.85	19.62

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554ก)

เมื่อพิจารณาการส่งออกข้าวแยกเป็นรายชนิดของประเทศไทยเฉลี่ย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 พบว่า ข้าวขาวมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด โดยมีมูลค่าการส่งออก 1,088.22 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.48 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ข้าวหอม ข้าวหนึ่ง ปลาย ข้าว ข้าวเหนียว และข้าวกล้อง มีมูลค่าการส่งออก 977.79 867.70 367.67 91.20 และ 63.80 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 28.29 25.10 10.64 2.64 และ 1.85 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7) ในขณะเดียวกัน ปริมาณการส่งออกข้าวเป็นรายชนิดเฉลี่ย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2553 พบว่า ข้าวขาวมีปริมาณส่งออกมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้าวหนึ่ง และข้าวหอม (กระทรวงพาณิชย์, 2554 ก) ถึงแม้ว่าข้าวหอมจะมีปริมาณการส่งออกน้อยกว่าข้าวขาวข้าวหนึ่ง แต่กลับมีมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยมากกว่าข้าวหนึ่ง เนื่องจากเป็นข้าวคุณภาพดี จึงทำให้มีราคาสูงกว่าข้าวชนิดอื่น

ข้าวหอมที่เป็นที่นิยมในตลาดโลก ตลาดส่งออกข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน ฮองกง สิงคโปร์ และมาเลเซีย ปีพ.ศ.2545-2553 พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังสหรัฐอเมริกามากที่สุด มีปริมาณเฉลี่ย 311.05 พันตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.80 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ จีน ฮองกง สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีปริมาณเฉลี่ย 211.51 194.76 112.40 และ 90.43 ตามลำดับ โดยประเทศมาเลเซียมี

อัตราการผลิตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.57 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา และ สิงคโปร์มีอัตราการผลิตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.03 และ 1.07 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.7 มูลค่าการส่งออกข้าวโดยเฉลี่ยของประเทศไทยแยกเป็นรายชนิด ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ปีพ.ศ.	ข้าวหอม	ข้าวขาว	ข้าวเหนียว	ปลายข้าว	ข้าวเหนียว	ข้าวกล้อง
2545	354.69	628.11	367.63	207.91	50.41	2.96
2546	590.06	623.58	302.68	225.12	60.18	32.22
2547	654.50	1,114.79	546.42	272.78	52.56	51.95
2548	653.64	745.81	535.73	282.00	63.19	48.60
2549	815.34	815.84	501.11	307.56	88.66	54.53
2550	1,009.72	1,208.04	643.77	439.24	70.40	94.11
2551	1,416.19	2,196.33	1,765.74	572.24	115.56	138.02
2552	1,618.43	1,006.46	1,613.10	573.49	169.88	65.10
2553	1,687.57	1,455.01	1,533.13	428.68	149.95	86.74
เฉลี่ย	977.79	1,088.22	867.70	367.67	91.20	63.80
ร้อยละ	28.29	31.48	25.10	10.64	2.64	1.85

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554ก)

ถ้าพิจารณามูลค่าการส่งออก พบว่า มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังสหรัฐอเมริกามากที่สุด มีมูลค่าเฉลี่ย 208.79 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.35 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ และแคนาดา มีมูลค่าเฉลี่ย 117.69 111.86 69.73 และ 51.82 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.04 11.44 7.13 และ 5.30 ตามลำดับ โดยประเทศมาเลเซียมีอัตราการผลิตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.76 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา และจีน มีอัตราการผลิตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.85 และ 14.95 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.8) คู่แข่งในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทยที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย และปากีสถาน ซึ่งประเทศอินเดียและปากีสถานมีการส่งออกข้าวเจ้าหอมพันธุ์บาสมาดิ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่ามีคุณภาพดีทัดเทียมกับข้าวเจ้าหอมมะลิของประเทศไทย

ตารางที่ 3.8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
ปีพ.ศ.2545-2553

ประเทศ	ปริมาณเฉลี่ย (พันตัน)	สัดส่วนเฉลี่ย (ร้อยละ)	อัตราเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญ สหรัฐฯ)	สัดส่วนเฉลี่ย (ร้อยละ)	อัตราเติบโต (ร้อยละ)
โลก	1,495.19	100.00	7.63	977.79	100.00	20.07
สหรัฐอเมริกา	311.05	20.80	9.03	208.79	21.35	27.85
จีน	211.51	14.15	0.52	111.86	11.44	14.95
ฮ่องกง	194.76	13.03	-8.07	117.69	12.04	4.73
สิงคโปร์	112.40	7.52	1.07	69.73	7.13	14.78
มาเลเซีย	90.43	6.05	22.57	51.82	5.30	42.76
อื่นๆ	575.04	38.46	23.40	417.90	42.74	35.24

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554ก)

ตลาดส่งออกข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ประเทศอิหร่าน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง ปีพ.ศ.2545-2553 พบว่า ปริมาณการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังอิหร่านมากที่สุด มีปริมาณเฉลี่ย 349.78 พันตัน คิดเป็นร้อยละ 11 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง มีปริมาณเฉลี่ย 270.88 200.17 122.10 และ 69.28 ตามลำดับ โดยประเทศฟิลิปปินส์มีอัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 109.49 รองลงมาได้แก่ อิหร่าน และมาเลเซีย อัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.38 และ 28.82 ตามลำดับ ถ้าพิจารณามูลค่าการส่งออก พบว่า มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์มากที่สุด มีมูลค่าเฉลี่ย 104.27 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.58 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ อิหร่าน มาเลเซีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง มูลค่าเฉลี่ย 98.26 75.27 48.59 และ 32.26 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.03 6.92 4.50 และ 2.96 ตามลำดับ โดยประเทศฟิลิปปินส์มีอัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 140.78 รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และญี่ปุ่น มีอัตราการเจริญเติบโต คิดเป็นร้อยละ 57.49 และ 45.84 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.9) คู่แข่งในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของไทยที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม ปัจจุบันพบว่า เวียดนามได้เข้ามามีส่วนแบ่งในการส่งออกข้าวเจ้าขาวในตลาดโลกเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ โดยเฉพาะส่วนแบ่งตลาดข้าวเจ้าขาวในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย เนื่องจากคุณภาพข้าวที่ใกล้เคียงกัน และ

ข้าวเจ้าขาวของเวียดนามมีราคาสูงกว่าข้าวเจ้าขาวของไทย จึงทำให้ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวหันมานำเข้าข้าวเจ้าขาวจากประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.9 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
ปีพ.ศ. 2545-2553

ประเทศ	ปริมาณเฉลี่ย (พันตัน)	สัดส่วนเฉลี่ย (ร้อยละ)	อัตราเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าเฉลี่ย (ล้านเหรียญ สหรัฐฯ)	สัดส่วนเฉลี่ย (ร้อยละ)	อัตราเติบโต (ร้อยละ)
โลก	3179.62	100.00	7.25	1,088.21	100.00	21.83
อิหร่าน	349.78	11.00	32.38	98.96	9.03	39.01
ฟิลิปปินส์	270.88	8.52	109.49	104.27	9.58	140.78
มาเลเซีย	200.17	6.30	28.82	75.27	6.92	57.49
ญี่ปุ่น	122.10	3.84	24.61	48.99	4.50	45.84
ฮ่องกง	69.28	2.18	6.61	32.26	2.96	22.85
อื่นๆ	2,167.42	68.17	7.61	729.18	67.01	20.60

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2554ก)

นโยบายข้าวที่สำคัญภายในประเทศ

ตลาดสินค้าเกษตรเป็นตลาดที่รัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้องมากที่สุด เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้มีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม นอกจากภัยทางธรรมชาติแล้ว ภาคเกษตรยังต้องรับภาระความเสี่ยงทางการตลาดที่ต้องประสบปัญหากับราคาสินค้าที่ไม่แน่นอน ซึ่งความเสี่ยงด้านการตลาดนี้นับว่าเป็นความเสี่ยงที่สูงมาก แม้ว่าจะได้ผลผลิตดีแต่ถ้าราคาตกต่ำ เกษตรกรจะต้องขาดทุนและมีหนี้สินที่เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว รัฐบาลจึงเข้ามาพยุงราคาไม่ให้ตกต่ำจนเกินไป เกษตรกรได้ขายผลผลิตในระดับราคาที่สูงขึ้น จัดเป็นการแทรกแซงราคาสินค้าแบบการประกันราคาขั้นต่ำ มาตรการอย่างหนึ่งที่ประเทศไทยนำมาใช้ คือ การรับจำนำสินค้าเกษตร และการประกันรายได้เกษตรกร โดยการแทรกแซงราคาสินค้าของรัฐบาลทั้ง 2 รูปแบบ ใช้หลักการเดียวกัน นั่นคือ เป็นการช่วยพยุงราคาหรือการประกันราคาขั้นต่ำ แต่มีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ศูนย์วิจัย ธกส., 2552)

1. การรับจำนำข้าว ปี 2554/2555

การรับจำนำโดยทั่วไป หมายถึง การกู้เงินมาโดยนำสินค้าไปมัดจำไว้ เมื่อมีเงินเมื่อใดก็ไปไถ่ถอนคืน การรับจำนำสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เก็บรักษาไว้ได้ไม่เน่าเสียในระยะเวลาสั้นๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น และราคาจำนำส่วนใหญ่ที่กำหนดไว้จะมีราคาต่ำกว่ามูลค่าสินค้า ณ ขณะนั้น สาเหตุหลักของการรับจำนำข้าวเนื่องจากการที่ผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดพร้อมๆ กันในหลายๆ พื้นที่ ทำให้ปริมาณข้าวทั้งหมดมีปริมาณมาก ส่งผลให้ราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปสงค์และอุปทาน ดังนั้นรัฐบาลจึงได้เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกร โดยดำเนินโครงการรับจำนำ หากเกษตรกรรายใดมีความต้องการใช้เงิน โดยไม่สามารถเก็บข้าวเพื่อรอให้ผลผลิตราคาสูงกว่าเดิมได้ สามารถนำข้าวเหล่านั้นมาจำนำไว้ก่อน เมื่อราคาข้าวสูงขึ้นจึงมาไถ่ถอนคืนพร้อมชำระดอกเบี้ยให้แก่รัฐ จากนั้นจึงนำข้าวไปจำหน่ายตามปกติ ดอกเบี้ยที่เกษตรกรชำระให้รัฐบาลจะมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เนื่องจากรัฐบาลต้องการช่วยเหลือเกษตรกร แต่หากเกษตรกรไม่มาไถ่ถอนข้าวในเวลาที่กำหนด ข้าวที่นำมาเข้าโครงการรับจำนำจะตกเป็นของรัฐบาล

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือชาวนาที่ประสบปัญหาราคาข้าวตกต่ำ เป็นมาตรการเสริมเพื่อชะลอปริมาณข้าวที่จะออกสู่ตลาด

1.2 เป้าหมายในการรับจำนำ

ในการรับจำนำจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การจำนำใบประทวน และการจำนำยุ่งฉาง โดยการรับจำนำใบประทวน จะไม่จำกัดปริมาณที่จำนำและการรับจำนำยุ่งฉาง มีปริมาณเป้าหมายอยู่ที่ 1 ล้านตัน

1.3 ราคาในการรับจำนำ

ราคาในการรับจำนำจะแบ่งโดยจำแนกตามประเภทของข้าวที่รับจำนำ ดังนี้

ข้าวหอมมะลิ ราคารับจำนำ	20,000	บาท
ข้าวหอมจังหวัด ราคารับจำนำ	18,000	บาท

ข้าวปทุมธานี 1 ราคารับจำนำ	16,000	บาท
ข้าวเปลือกเหนียว ราคารับจำนำ	15,000	บาท
ข้าวขาว 100% ราคารับจำนำ	15,000	บาท
ข้าวขาว 5% ราคารับจำนำ	14,800	บาท

1.4 ปริมาณการรับจำนำ

รัฐบาลรับจำนำข้าวโดยไม่จำกัดจำนวน

1.5 ระยะเวลาดำเนินการ

แบ่งออกตามลักษณะของการรับจำนำ ดังนี้

1.5.1 จำนำใบประทวน มีระยะเวลาจำนำตั้งแต่ 7 ต.ค. 54 - 29 ก.พ. 55 (ภาคใต้ 7 ต.ค. 54 - 31 ก.ค. 55) และระยะเวลาไถ่ถอน 4 เดือน นับจากเดือนที่จำนำ

1.5.2 จำนำยุ่งฉาง มีระยะเวลาจำนำตั้งแต่ 1 ธ.ค. 54 - 29 ก.พ. 55 และระยะเวลาไถ่ถอน รับชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นภายใน 4 เดือน นับจากเดือนที่รับจำนำ

1.6 ข้อดีของการรับจำนำข้าว

1.6.1 สามารถแก้ปัญหาราคาข้าวได้รวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น เช่น การส่งเสริม ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการปลูกพืชชนิดอื่นแทนข้าว การส่งเสริมให้พัฒนาคุณภาพผลผลิต เป็นต้น

1.6.2 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

1.6.3 ผู้ประกอบการ เช่น โรงสี ที่เข้าร่วมโครงการได้ จะมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.7 ข้อจำกัดของการรับจำนำข้าว

1.7.1 เป็นการบิดเบือนกลไกตลาด สาเหตุเกิดจากการที่รัฐบาลกำหนดราคาในการรับจำนำที่สูง โดยไม่คำนึงถึงราคาตามกลไกตลาด ซึ่งในปีนี้มีกำหนดการรับจำนำสูงกว่าราคาตลาดและราคารับจำนำในปี 2551/52 มาก

1.7.2 การกำหนดการรับจำนำสูง ทำให้เกษตรกรมุ่งที่จะผลิตเพื่อเข้าโครงการรับจำนำเพียงอย่างเดียว จึงเน้นผลิตเพื่อให้ได้ปริมาณมาก โดยไม่พัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งผลให้ผลผลิตข้าวที่ได้มีคุณภาพต่ำลง

1.7.3 เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่จะไม่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ยุ่งยาก ค่าเช่า อีกทั้งมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าว เกษตรกรที่ผลิตข้าวได้ในปริมาณมากจะได้รับผลประโยชน์มากกว่า

1.7.4 เกษตรกรมักไม่มาไถ่ถอนข้าวคืน ทำให้เป็นภาระของรัฐบาลในเรื่องของการเก็บรักษาข้าวที่มีปริมาณมาก

1.7.5 รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร เนื่องจากราคาจำนำสูงกว่าตลาด รัฐบาลไม่ได้กำหนดเพดานในการรับจำนำ นอกจากงบประมาณในการรับซื้อข้าวจากเกษตรกรแล้ว รัฐบาลยังต้องจ่ายเงินอีกจำนวนมากเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ได้แก่ ค่าแปรสภาพ ค่าขนส่ง ค่าเก็บรักษา การเสื่อมคุณภาพของสินค้า ค่าใช้จ่ายเพื่อระบายผลผลิต เป็นต้น ทำให้มีความเสี่ยงสูงในการขาดทุนจากการจำนำ

1.7.6 พ่อค้า/โรงงานแปรรูปไม่สามารถซื้อขายในระบบปกติได้ เนื่องจากราคาจำนำสูงกว่าราคาตลาดมาก จึงต้องเข้าร่วมโครงการเพื่อรับจ้างแปรสภาพและเก็บรักษาผลผลิต

1.7.7 เกิดปัญหาในการทุจริตได้ง่ายในรูปของการสวมสิทธิ์เกษตรกรเพื่อมาเข้าร่วมโครงการ การเวียนเทียนข้าวในโกดัง การนำผลผลิตข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านมาเข้าร่วมโครงการ และปัญหาอื่นๆอีกมากมาย เนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก จึงยากแก่การตรวจสอบ

1.7.8 ปริมาณผลผลิตที่รัฐบาลรับไว้ในโครงการจำนวนมาก จะทำให้รัฐบาลกลายเป็นผู้ค้าข้าวรายใหญ่ของประเทศ เนื่องจากมีข้าวอยู่ในความครอบครองจำนวนมาก ผู้ส่งออกแต่เดิมนิยมรับข้าวจากโรงสี มีการแข่งขันด้านราคา เมื่อเห็นว่ารัฐบาลมีข้าวในสต็อกจำนวนมาก ก็คอยแต่จะประมูลจากรัฐบาลเพื่อส่งออกแทนที่จะไปซื้อข้าวจากโรงสี ส่งผลให้ต้นทุนการส่งออกข้าวของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง

1.7.9 การเปิดเสรีทางการค้าในอนาคต จะทำให้แต่ละประเทศไม่มีการกีดกันทางด้านภาษีต่อกัน โดยเฉพาะข้อกำหนดของเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ที่กำหนดให้ภาษ้นำเข้าเป็น 0 ถ้ารัฐบาลยังใช้มาตรการรับจำนำต่อไป ย่อมส่งผลให้ข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมโครงการ ซึ่งจากที่ผ่านมามองเห็นว่า มีการนำข้าวจากพม่า ลาว กัมพูชา ที่มีราคาต่ำเข้ามาสะสมสิทธิ์จำนวนมาก

1.7.10 การรับจำนำมักถูกต่อต้านจากต่างประเทศ และมักจะถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะในอนาคตที่ประเทศเริ่มเปิดเสรีทางการค้าต่อกัน จึงมีแนวโน้มว่าการรับจำนำจะไม่เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศคู่ค้าข้าวของไทย

2. การประกันรายได้เกษตรกร

การประกันราคาเป็นวิธีที่รัฐบาลกำหนดราคาประกันระดับหนึ่งไว้ให้เกษตรกร ซึ่งถ้าเกษตรกรขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าราคาประกัน ก็สามารถรับค่าชดเชยจากส่วนต่างที่ขาดจากรัฐบาล เช่น รัฐบาลได้ตั้งราคาประกันข้าวในราคาตันละ 10,000 บาท ถ้าเกษตรกรขายข้าวได้ในราคา 8,000 บาท เกษตรกรสามารถรับเงินชดเชยจากรัฐบาลตันละ 2,000 บาท การประกันราคาข้าวเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รูปแบบการประกันราคาที่รัฐบาลใช้จะใช้หลักการการประกันราคาขั้นต่ำ โดยราคาประกันจะพิจารณาจากราคาก่อนฤดูการเพาะปลูก ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรรวมกับกำไรที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้ เป็นต้นระบบการประกันราคาที่รัฐบาลนำมาใช้ในการแทรกแซงผลผลิตข้าว สามารถใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาอธิบายได้ว่า เป็นการแทรกแซงราคาในรูปแบบของการประกันราคาขั้นต่ำสามารถเปรียบเทียบได้กับ มาตรการการจ่ายเงินอุดหนุนให้เกษตรกร ทฤษฎีดังกล่าวอธิบายได้ว่า รัฐบาลจะประกาศราคาขั้นต่ำไว้ แล้วปล่อยให้มีการซื้อขายตามกลไกราคาตลาดตามปกติ หลังจากนั้นถ้าเกษตรกรขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่รัฐบาลประกัน รัฐบาลก็จะจ่ายเงินอุดหนุนให้ ซึ่งเงินอุดหนุนที่เกษตรกรได้รับ จะเท่ากับส่วนต่างของราคาที่รัฐบาลประกันกับราคาตลาด

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น

2.1.2 เพื่อเป็นการใช้กลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพในระยะยาว

2.1.3 เพื่อลดภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการช่วยเหลือเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับจำนำ

2.2 เป้าหมายในการประกันรายได้เกษตรกร

รัฐบาลจะประกันรายได้ตามปริมาณที่เกษตรกรขึ้นทะเบียนการปลูกพืชเศรษฐกิจ

2.3 ราคาในการรับประกัน

ราคาในการรับประกันจะแบ่งโดยจำแนกตามประเภทของข้าวที่รับประกัน ดังนี้

ข้าวหอมมะลิ ราคารับประกัน	15,300	บาท
ข้าวหอมจังหวัด ราคารับประกัน	14,300	บาท
ข้าวเจ้า ราคารับประกัน		
รอบที่ 1	10,000	บาท
รอบที่ 2	11,000	บาท
ข้าวหอมปทุมธานี 1 ราคารับประกัน		
รอบที่ 1	11,000	บาท
รอบที่ 2	11,500	บาท
ข้าวเหนียว ราคารับประกัน		
รอบที่ 1	9,500	บาท
รอบที่ 2	10,000	บาท

2.4 ปริมาณการรับประกัน

ปริมาณผลผลิตที่รัฐบาลรับจํานาจากเกษตรกร จะแบ่งออกเป็น 2 รอบ ดังนี้

ข้าวรอบ 1	ไม่เกินครัวเรือนละ 25 ตัน
ข้าวรอบ 2	ไม่เกินครัวเรือนละ 30 ตัน

2.5 ระยะเวลาใช้ดำเนินการรับประกัน

ข้าวรอบที่ 1	1 ส.ค. 53 – 15 มี.ค. 54
ภาคใต้	16 ก.ย. 53 – 15 ก.ค. 54
ข้าวรอบที่ 2	1 ก.พ. – 15 ก.ย. 54
ภาคใต้	1 มี.ย. – 31 ต.ค. 54

2.6 การจ่ายเงินชดเชยการประกันรายได้เกษตรกร

การคำนวณเงินชดเชยส่วนต่างเพื่อจ่ายให้แก่เกษตรกร ในกรณีที่เกณฑ์กลางอ้างอิงต่ำกว่าราคาประกัน จะนำผลต่างของราคาประกันกับราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงคูณด้วยปริมาณผลผลิตของเกษตรกร

2.7 ข้อดีของการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

2.7.1 มีขั้นตอนไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก ป้องกันการทุจริตในขั้นตอนต่างๆ

2.7.2 ลดภาระทางด้านงบประมาณของรัฐบาลในการเก็บรักษา และแปรรูปผลผลิต

2.7.3 กลไกดตลาดไม่ถูกบิดเบือน

2.7.4 เกษตรกรได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก โดยที่เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเพาะปลูกพืช และผ่านการประกันทุกรายสามารถทำสัญญากับ ธกส. เพื่อใช้สิทธิประกันได้

2.7.5 การสนับสนุนทางด้านการค้าไม่ขัดต่อกฎขององค์การการค้าโลก เนื่องจากไม่ใช่การอุดหนุนการส่งออก แต่เป็นเพียงการดูแลและพยุงราคาข้าวในประเทศ

2.7.6 แม้เกิดภัยทางธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม โรคและศัตรูพืชระบาด เกษตรกรก็ยังจะได้ส่วนต่างแม้ผลผลิตข้าวได้รับความเสียหาย

2.8 ข้อจำกัดของการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

2.8.1 รัฐบาลจะต้องเสียงบประมาณในการชดเชยส่วนต่างของราคาราคาตลาดต่ำกว่าราคาที่รัฐบาลรับประกัน

2.8.2 ปัญหาในเรื่องของการทุจริตหากรัฐบาลไม่มีการตรวจสอบที่รัดกุม โดยเฉพาะในขั้นตอนของการลงทะเบียนเกษตรกร อาจมีช่องว่างให้สวมสิทธิ์ได้

ไม่ว่าจะเป็นนโยบายใด จุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพยุงรายได้ของเกษตรกรในช่วงที่ราคาข้าวตกต่ำ เป็นการแก้ปัญหาในระยะสั้น และทั้งสองนโยบายก็จะส่งผลบิดเบือนตลาดและแรงจูงใจในการเพิ่มศักยภาพของตัวชาวนา การเลือกใช้นโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ด้านราคาตลาดในขณะนั้น จะทำให้ทั้งชาวนาและรัฐบาลได้รับผลประโยชน์ที่ดีกว่าใช้นโยบายใดนโยบายหนึ่ง เช่น การใช้นโยบายทั้งสองวิธีควบคู่กันอยู่ ในช่วงที่ใช้นโยบายประกันรายได้เกษตรกร เมื่อรัฐบาลเห็นว่าราคาข้าวตกต่ำในบางพื้นที่ ก็ใช้นโยบายตั้งโต๊ะรับซื้อซึ่งคล้ายกับการรับจำนำ โดยเข้าไปรับซื้อเฉพาะจุดที่มีปัญหาและจะรับซื้อในราคาตลาดเท่านั้น จึงไม่ได้แทรกแซงจนทำให้ใช้งบประมาณมากเกินไป (TMB Analytics, 2554) เนื่องจากทั้งสองนโยบายมีข้อดีและข้อจำกัดที่ต่างกันออกไป ในช่วงราคาข้าวตกต่ำ นโยบายการรับจำนำ หรือรับซื้อจะช่วยพยุงราคาไม่ให้ต่ำ จะทำให้รายได้ชาวนาไม่ลดลงมาก แต่ควรดำเนินการระยะสั้นเท่านั้นเพื่อไม่ให้เกิดการบิดเบือนตลาดมากเกินไป อีกทั้งยังเป็นการกระทำที่อาจผิดกฎองค์การการค้าโลก ปริมาณเงินที่รัฐบาลใช้ในการอุดหนุนให้แก่เกษตรกรจะส่งผลให้ข้าวไทยและสินค้าเกษตรอื่นๆอาจไม่ได้รับการคุ้มครองทางการค้าในตลาดโลกได้ ในขณะที่นโยบายประกันรายได้จะช่วยทำให้ชาวนามีรายได้ไม่ลดลงเท่าไร แต่กลไกตลาดยังคงทำงานตามปกติ เพียงแต่ปริมาณข้าวที่ออกสู่ตลาดอาจจะสร้างความผันผวนของราคาข้าวมากขึ้น

ผลกระทบจากนโยบายการค้าข้าวภายใน เมื่อพิจารณาระหว่างนโยบายการรับจำนำข้าวและนโยบายประกันรายได้เกษตรกร จะเห็นว่า นโยบายการรับจำนำมีผลกระทบต่อการส่งออกข้าวไทยไปต่างประเทศมากกว่านโยบายประกันรายได้เกษตรกร เนื่องจากรัฐบาลรับจำนำข้าวจากเกษตรกรในราคาที่สูงกว่าราคาตลาดมาก ทำให้ต้นทุนข้าวภายในประเทศมีราคาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา พม่า ที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำเนื่องจากค่าแรงต่ำกว่าไทยมาก ประเทศคู่แข่งจะหันไปทำการค้าข้าวกับประเทศคู่แข่งรายอื่นแทน โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม ซึ่งนับว่าเป็นคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าว ในปัจจุบัน ประเทศเวียดนามได้พัฒนาการผลิตข้าวให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จนมีคุณภาพใกล้เคียงกับข้าวไทย ในบางครั้งไม่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างได้ ทำให้เวียดนามมีโอกาสสูงที่จะขยายตลาดข้าวเพิ่มมากขึ้น โดยไม่ต้องทำการตลาดข้าวในต่างประเทศ เมื่อรัฐบาลไทยประกาศการรับจำนำ จะส่งผลทำให้ให้ราคาข้าวในประเทศเวียดนามปรับตัวสูงขึ้น แต่ก็ยังมีต้นทุนที่ต่ำกว่าต้นทุนข้าวของประเทศไทย ส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเสียเปรียบในการแข่งขันระหว่างประเทศมากขึ้น ถ้าพิจารณาในส่วนของผู้ส่งออก ผู้ส่งออกอาจจะเสียลูกค้าประจำที่ทำการค้าข้าวเนื่องจากราคาข้าวแพง จึงไปติดต่อค้าข้าวกับผู้ส่งออกของประเทศคู่แข่งแทน อีกทั้งคุณภาพข้าวไทยที่เข้าโครงการรับจำนำอาจจะไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานการส่งออก เนื่องจากเกษตรกรเร่งผลิตข้าวเพื่อเน้นผลผลิตมากกว่าเน้นคุณภาพข้าว นอกจากนี้ การบิดเบือนราคาในนโยบายรับจำนำยังนำไปสู่ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในตลาดข้าวเจ้าหอมมะลิ เพราะมีการปลอมปนข้าวในตลาดข้าวเจ้าหอมมะลิที่ส่งออก เนื่องจากรัฐบาลรับจำนำข้าวเจ้าหอมมะลิจำนวนมากโดยการยกระดับราคาสูงกว่าข้าวชนิดอื่น ทำให้มีการนำข้าวเจ้าหอมจังหวัดไปปลอมปนกับข้าวเจ้าหอมมะลิเพื่อที่จะได้ระดับราคาที่เพิ่มสูงขึ้นอีกมาก (สมพร อิศวิลานนท์ และอรอนงค์ นัยวิกุล, 2549) ทำให้ปริมาณการส่งออกข้าวจะลดลง กระทั่งมูลค่าการส่งออกข้าวที่จะลดลงในอนาคต จะเห็นได้ว่านโยบายรับจำนำข้าวส่งผลกระทบไปถึงความสามารถในการส่งออกของไทย เพราะการรับจำนำที่บิดเบือนทำให้ราคาข้าวไทยแพงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ในช่วงต้นฤดูกาลผลิตจึงต้องปล่อยให้ประเทศเวียดนามส่งออกข้าวไปให้หมดก่อน ประเทศไทยจึงสามารถขายข้าวได้ เพราะไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาข้าวกับประเทศเวียดนามได้ ในขณะที่เดียวกันคุณภาพข้าวของไทยก็ลดต่ำลงเพราะชาวนาปลูกข้าวโดยเน้นเพียงปริมาณมากกว่าคุณภาพ เพราะหวังขายข้าวให้กับโครงการรับจำนำ ดังนั้น โครงการรับจำนำข้าว เป็นต้นเหตุที่ทำให้ข้าวไทยคุณภาพต่ำลง

ในขณะที่นโยบายการประกันรายได้เกษตรกร ถ้าพิจารณาในด้านการส่งออก จะเห็นว่า ไม่มีผลกระทบต่อการส่งออกข้าวไปตลาดต่างประเทศ เนื่องจากนโยบายประกันรายได้เกษตรกรจะ

เน้นการชดเชยรายได้ให้แก่เกษตรกร กรณีที่ราคาตลาดต่ำกว่าราคาที่รัฐบาลกำหนด การค้าข้าวในตลาดต่างประเทศยังคงดำเนินการตามกลไกตลาด จึงไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก และตลาดข้าวของประเทศไทย

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากนโยบายการค้าข้าวภายในประเทศต่อการส่งออก คิดว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายประกันรายได้เกษตรกร โดยถ้ารัฐบาลเห็นว่าเงินที่เกษตรกรได้รับจากการชดเชยในโครงการยังน้อย ไม่มากเท่ากับที่เกษตรกรได้รับจากโครงการรับจำนำ รัฐบาลอาจจะเพิ่มค่าชดเชยให้กับเกษตรกรมากขึ้น ซึ่งนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรจะไม่ทำให้กลไกตลาดบิดเบือน ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกข้าว ตลาดคู่ค้าต่างประเทศ และไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออกข้าวของประเทศไทย แต่นโยบายประกันรายได้เกษตรกรจะมีจุดบกพร่องตรงที่การสวมสิทธิ์ในการรับเงินชดเชย โดยเกษตรกรที่เช่าที่นาในการปลูกข้าวอาจจะไม่ได้รับเงินชดเชย แต่เจ้าของที่นาเป็นผู้รับเงินชดเชยแทน ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นโยบายประกันรายได้เกษตรกรช่วยเหลือเกษตรกรไม่ได้ทั่วถึงอย่างแท้จริง ในส่วนนี้รัฐบาลอาจจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดย การกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและเด็ดขาดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีความผิดทางอาญา หรืออาจจะจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเข้ามาดูแลในการตรวจสอบเรื่องการสวมสิทธิ์อย่างเคร่งครัด โดยเริ่มทำที่ละจังหวัด ประกาศให้ชาวบ้านรับรู้ มาตรการเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้อุปสรรคทางการสวมสิทธิ์ลดลง แต่เป็นเพียงมาตรการในระยะสั้น ในระยะยาวควรมีการให้ความรู้ และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ชาวบ้าน

ในปัจจุบันการดำเนินการในการแก้ปัญหาข้าวไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาในระยะสั้น ทำให้กลไกทางการตลาดบิดเบือนจากความเป็นจริง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเกิดความเคยชินที่รัฐบาลจะต้องคอยดูแลและแก้ปัญหาในเรื่องของการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวไม่พัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กระทรวงพาณิชย์จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการกรรงยุทธศาสตร์ข้าวไทยขึ้น เพื่อให้การแก้ปัญหาข้าวเป็นไปอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่วนหนึ่งของพันธกิจการส่งออกข้าวไทย คือ การส่งเสริมให้มีการส่งออกข้าว โดยการใช้นโยบายเชิงรุกในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดใหม่และรักษาส่วนแบ่งตลาดเดิมไว้ ตลอดจนใช้กลยุทธ์ทางการตลาดต่างประเทศ ดังนี้

1. การจัดระบบการส่งออก โดยให้มีการจดทะเบียนก่อนที่จะทำการส่งออก เพื่อตรวจสอบไม่ให้มีการรวมตัวกันผูกขาดทางด้านราคาในการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศ ตลอดจนการตัดราคาส่งออกข้าวในต่างประเทศ

2. การพัฒนาระบบข้อมูลการส่งออก โดยสร้างระบบข้อมูลที่ครบวงจร เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างประเทศทั่วทุกภูมิภาคของโลก และพัฒนาระบบการให้บริการโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

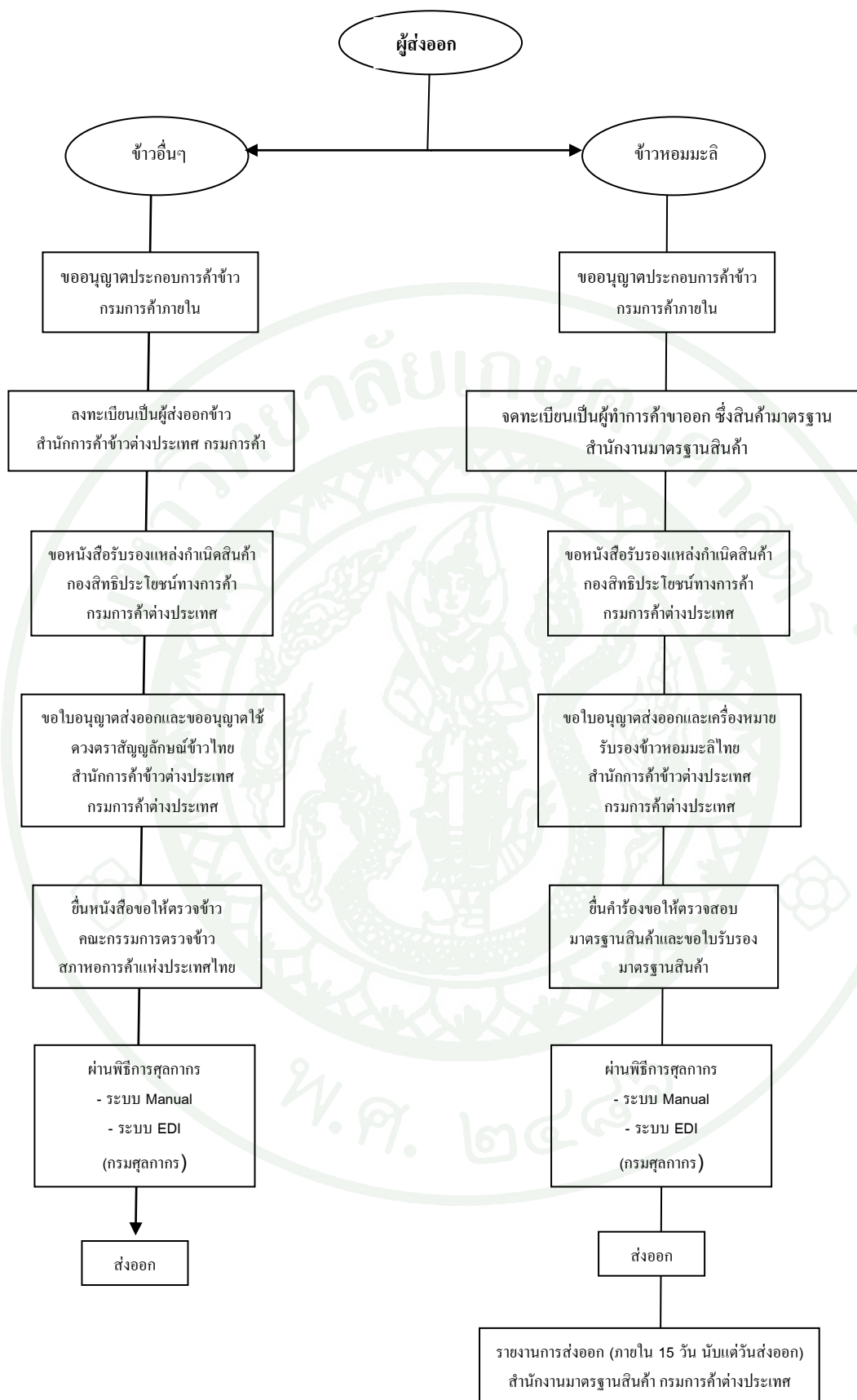
3. การส่งเสริมให้สถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วมในการส่งข้าวแบบรัฐต่อรัฐ ภายใต้การควบคุมของระบบราชการ

4. จัดตั้งผู้แทนทางการค้า โดยร่วมมือกันทั้งทางภาครัฐและเอกชนเพื่อเจรจาในการแก้ไขปัญหาค้าระหว่างประเทศ

5. การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับข้าวไทย และประชาสัมพันธ์จุดเด่นของข้าวไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก ตลอดจนการสร้างบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม

6. พัฒนาระบบมาตรฐานและให้มีหน่วยงานรับรองที่เป็นสากล โดยเฉพาะตลาดที่มีความจำเพาะเจาะจง ได้แก่ ตลาดข้าวอินทรีย์ ข้าวกล้องหอมมะลิ ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

สำหรับขั้นตอนการส่งออกข้าว ผู้ส่งออกจะต้องขออนุญาตจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ จากนั้นจึงลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกข้าว ที่กรมการค้าต่างประเทศ ส่งออกข้าวหอมมะลิจะต้องขอยื่นจดทะเบียนในการค้าขาออกสินค้ามาตรฐาน และต้องยื่นคำร้องขอตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และขอใบรับรองมาตรฐานสินค้าจากสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ซึ่งสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จะทำหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าก่อนจะผ่านพิธีการศุลกากร เมื่อผ่านพิธีการศุลกากรแล้วจึงสามารถทำการส่งออกได้ ดังแสดงในภาพ 3.1

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการส่งออกข้าว
ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ข)

ข้าวเป็นธัญพืชที่มีการปลูกและบริโภคกันทั่วโลก และเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีการจำแนกประเภทที่หลากหลาย คือ มีทั้งข้าวเมล็ดสั้น เมล็ดปานกลาง และเมล็ดยาว มีระดับการแปรรูปแตกต่างกันออกไป โดยข้าวที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของประเทศไทย ได้แก่ ข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ในการส่งออกข้าวของไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันในโลกที่ค่อนข้างสูงจากประเทศคู่แข่งที่สำคัญ อีกทั้งประเทศคู่ค้าข้าวของไทยในหลายๆประเทศ ได้มีการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้เพียงพอับความต้องการของประชากรในประเทศ ส่งผลให้การส่งออกของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลของประเทศคู่ค้า ประเทศคู่แข่ง ข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย

ประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย

ตลาดส่งออกข้าวเจ้าหอมที่สำคัญของประเทศไทย จะพิจารณาจากประเทศที่มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าหอมจากประเทศไทยมากเป็น 4 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

การบริโภคข้าวของสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ลักษณะของการบริโภคเพื่อใช้เป็นอาหารโดยตรงและใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Cereal Rice Cakes และอาหารสัตว์ การบริโภคข้าวในสหรัฐอเมริการ้อยละ 90 เป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชากรภายในประเทศ ซึ่งมีหลายเชื้อชาติ ได้แก่ เชื้อสายเอเชีย นิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักและนิยมเลือกบริโภคข้าวที่มีคุณภาพดีแม้จะมีราคาสูงก็ยังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ เนื่องจากมีรสชาติที่นุ่ม หอม นุ่มรับประทาน ซึ่งข้าวหอมมะลิและข้าวบาสมาค่อนข้างได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ในขณะที่กลุ่มชาวอเมริกันเชื้อสายยุโรป ไม่ได้มีการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก แต่เริ่มหันมาบริโภคข้าวเพิ่มขึ้นเนื่องจากกระแสความนิยมในอาหารเอเชียที่มีความแพร่หลายและกระแสในเรื่องของสุขภาพ เนื่องจากข้าวมีคุณค่าทางโภชนาการสูง มักซื้อเป็นข้าวสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน เช่น ข้าวแช่แข็ง ข้าวไมโครเวฟ ที่มีจำหน่ายตาม Specialty Store ทั่วไป สำหรับกลุ่มชาวอเมริกันเชื้อสายฮิสแปนิก นิยมบริโภคข้าวเมล็ดยาวที่มีราคาไม่แพงในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันเริ่มให้ความสนใจในการบริโภคข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้น นอกจากชาวอเมริกันเชื้อสายต่างๆแล้ว กลุ่มคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด จะนิยมบริโภคข้าวมากขึ้นด้วยกระแส

นิยมทางด้านสุขภาพ หากมีคำว่า Low Cholesterol Low Sodium Gluten Free จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้ตัดสินใจบริโภคข้าวได้ง่ายขึ้น

ในอดีตข้าวหอมไทยมีส่วนแบ่งทางการตลาดค่อนข้างสูง เพราะประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยในสหรัฐอเมริกา เป็นประชากรจากภูมิประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจีน นิยมบริโภคข้าวหอมมะลิของไทยเป็นหลัก อีกทั้งร้านอาหารไทยและร้านอาหารจีนระดับสูงนิยมบริโภคข้าวหอมมะลิไทย เนื่องจากข้าวหอมของไทยมีชื่อเสียงและมีคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้บริโภค แต่ปัจจุบันสภาพการค้าข้าวในตลาดโลกเริ่มมีความเปลี่ยนแปลง มีคู่แข่งที่พยายามพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อการส่งออกมากขึ้น อีกทั้งความต้องการของผู้บริโภคทำให้ตัวแทนผู้นำเข้าข้าวหลายรายในสหรัฐอเมริกาเริ่มหันมานำเข้าข้าวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับข้าวหอมของไทยมากขึ้น อาทิเช่น ข้าวบาสมาดิของประเทศอินเดีย ผู้บริโภคข้าวประเภทนี้มักเป็นประชากรอินเดีย ประชากรในแถบตะวันออกกลาง และประชากรแอฟริกา โดยฐานผู้บริโภคข้าวบาสมาดิจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความจงรักภักดีในสินค้า (Product Loyalty) อีกทั้งข้าวประเภทนี้มีจำหน่ายอย่างแพร่หลาย ทำให้เป็นที่นิยมในประชากรกลุ่มนี้ อีกทั้งข้าวปทุมฯผสมข้าวเมล็ดยาวของจีน ยังเป็นข้าวอีกประเภทหนึ่งที่นิยมบริโภคในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในร้านอาหารไทยทั่วไป ร้านอาหารแบบ Fast Food และในกลุ่มประชากรจีนบางกลุ่ม เนื่องจากมีราคาไม่แพงแต่มีคุณภาพใกล้เคียงกับข้าวหอมของไทย นอกจากนี้ข้าวประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ข้าวเมล็ดยาวของมลรัฐอาร์คันซอร์ของสหรัฐอเมริกา ก็เป็นข้าวอีกประเภทหนึ่งที่เป็นที่นิยมในกลุ่มละตินอเมริกาและกลุ่มชาวสเปนที่อาศัยในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากมีลักษณะร้อน ไม่เกาะตัว มีความยาวของข้าวแต่ละเมล็ดค่อนข้างสม่ำเสมอ มีความหลากหลายในการนำเสนอ เช่น ข้าวกับถั่ว ข้าวเหลืองกับซอซพืชมะเขือเทศ เป็นต้น อีกทั้งข้าวประเภทนี้ยังมีราคาไม่แพงเมื่อเทียบกับข้าวประเภทอื่น

ตลาดข้าวในสหรัฐอเมริกาคือส่วนใหญ่เป็นตลาดข้าวคุณภาพสูง เช่น ข้าวหอมของไทยหรือข้าวบาสมาดิของอินเดียและปากีสถาน เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่มักมีรายได้สูงจึงนิยมบริโภคข้าวคุณภาพดี ข้าวหอมมีปริมาณการส่งออกไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ.2545-2553 สหรัฐอเมริกามีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 543.61 โดยนำเข้าข้าวจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 392.56 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 72.48 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศอินเดีย จีน ปากีสถาน และอิตาลี มีปริมาณ

เฉลี่ย 69.68 51.07 15.99 และ 5.24 มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 12.86 9.43 2.95 และ 0.97 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกา ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	อินเดีย	จีน	ปากีสถาน	อิตาลี	อื่นๆ
2545	410.13	276.97	0.51	52.27	11.03	4.09	65.26
2546	448.07	294.80	83.19	49.76	12.25	4.25	3.82
2547	463.73	329.12	53.60	52.91	16.34	3.89	7.87
2548	408.10	320.95	0.92	60.00	15.40	4.87	5.96
2549	622.13	372.95	105.18	70.87	16.73	5.44	50.96
2550	682.70	376.51	129.21	107.47	16.28	6.43	46.80
2551	632.86	736.51	84.81	58.97	19.42	6.30	-273.15
2552	664.12	434.24	83.96	4.72	17.25	5.78	118.17
2553	542.79	390.98	85.73	2.65	19.18	6.11	38.14
เฉลี่ย	541.63	392.56	69.68	51.07	15.99	5.24	7.09
ร้อยละ	100.00	72.48	12.86	9.43	2.95	0.97	1.31

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ค)

ในปัจจุบันนักวิจัยข้าวสหรัฐฯ ยังไม่สามารถคิดค้นข้าวหอมที่มีคุณภาพได้ทัดเทียมกับข้าวเจ้าหอมของไทยได้ ดังนั้น จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของนักวิจัยชาวสหรัฐฯ ที่ต้องคิดค้นข้าวพันธุ์ใหม่ๆ ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับข้าวเจ้าหอมของไทย ดังนั้น ข้าวหอมพันธุ์ JES หรือ Jazzman หรือ ข้าวหอมพันธุ์ใหม่ๆ ที่สหรัฐฯ พยายามคิดค้นและนำเสนอต่อตลาดโลกในอนาคตจะเป็นภัยคุกคามต่อข้าวเจ้าหอมไทยในระยะยาว และย่อมส่งผลกระทบต่อการสูญเสียส่วนแบ่งตลาดข้าวไทยในอนาคตได้อย่างแน่นอน (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2553)

สหรัฐอเมริกาอนุญาตให้นำเข้าได้อย่างเสรีแต่เก็บอัตราภาษีนำเข้า แต่ต้องได้รับการตรวจสอบจากองค์การอาหารและยาประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Food and Drug Administration: USFDA) และกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture: USDA) ในเรื่องของสิ่งปนเปื้อน ความสะอาด บรรจุภัณฑ์ที่ใส่ และการติดฉลากที่สินค้า รวมถึงการติดโลโก้ข้าวออแกนิกต้องได้มาตรฐานจากหน่วยงานที่กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริการับรองแล้ว (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554)

2. ประเทศฮ่องกง

ประเทศฮ่องกงนิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก แต่ไม่มีการผลิตข้าวในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศประมาณปีละ 0.30 ล้านตันต่อปี โดยปัจจัยที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดการเลือกซื้อข้าวของผู้บริโภคชาวฮ่องกง ได้แก่ คุณภาพข้าว ราคา และรสชาติ โดยเฉพาะข้าวคุณภาพดี จะเป็นที่ต้องการมากในตลาดฮ่องกง โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอมของไทยเป็นที่นิยมอย่างมากในตลาดฮ่องกง เนื่องจากมีลักษณะขาว ใส เมล็ดยาวรี เมื่อนำไปหุงจะมีความนุ่ม และมีกลิ่นหอม นอกจากข้าวเจ้าหอมจากไทยแล้ว ฮ่องกงยังได้นำเข้าข้าวเจ้าหอมจากจีน แต่ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากคุณภาพข้าวเจ้าหอมจากจีนยังไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้บริโภคชาวฮ่องกง อีกทั้งคุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้จีนได้ปรับปรุงข้าวเจ้าหอมให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ในปีพ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ฮ่องกงมีการนำเข้าข้าวเจ้าหอมจากจีนเพิ่มขึ้นทุกปี

ในปีพ.ศ.2545-2553 ฮ่องกงมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 335.66 โดยนำเข้าข้าวจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 284.55 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 84.77 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยแล้ว ประเทศฮ่องกงได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน เวียดนาม ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา มีปริมาณเฉลี่ย 23.50 10.82 10.37 และ 2.93 มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 7 3.22 3.09 และ 0.87 ตามลำดับ โดยในปีพ.ศ.2550-2553 ประเทศฮ่องกงนำเข้าข้าวจากไทยในปริมาณที่ลดลง แต่นำเข้าข้าวจากประเทศจีนและเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.11)

ในปีพ.ศ.2551 ราคาข้าวในตลาดโลกสูงขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลฮ่องกงทำสัญญาซื้อขายข้าวกับประเทศจีน เพื่อป้องกันภาวะขาดแคลนข้าวภายในประเทศ ทำให้ฮ่องกงนำเข้าข้าวจากประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ข้าวจากประเทศไทยมีราคาสูงขึ้นมากเมื่อเทียบกับข้าวจากประเทศจีน ส่งผลให้ฮ่องกงลดการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยลง อย่างไรก็ตาม แม้ข้าวไทยจะมีราคาสูงกว่าข้าวจากประเทศจีน แต่ผู้บริโภคบางกลุ่มที่มีกำลังซื้อและนิยมสินค้าคุณภาพดี ก็ยังเลือกบริโภคข้าวไทย ดังนั้นถ้าประเทศไทยต้องการรักษาสัดส่วนตลาดข้าวในฮ่องกง ควรเน้นที่การรักษาคุณภาพข้าวให้เป็นมาตรฐาน โดยจะต้องมีการตรวจสอบไม่ให้มีสิ่งปลอมปน ตลอดจนการผสมข้าวหอมมะลิกับข้าวชนิดอื่นด้วย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2552)

ตารางที่ 3.11 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศฮ่องกง ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	จีน	เวียดนาม	ออสเตรเลีย	สหรัฐอเมริกา	อื่นๆ
2545	338.06	293.68	12.45	0.54	24.37	6.28	0.73
2546	331.76	285.64	20.82	0.39	19.66	4.33	0.92
2547	326.63	288.22	15.32	1.57	15.99	4.15	1.38
2548	328.88	298.98	12.69	1.27	8.39	6.49	1.06
2549	320.80	287.50	19.18	2.71	8.24	1.00	2.17
2550	348.28	313.28	16.47	1.25	7.94	1.19	8.15
2551	344.96	301.25	32.49	2.92	4.52	0.88	2.91
2552	340.47	271.19	40.06	21.04	1.98	0.91	5.30
2553	341.12	221.26	41.99	65.73	2.22	1.11	8.80
เฉลี่ย	335.66	284.55	23.50	10.82	10.37	2.93	3.49
ร้อยละ	100.00	84.77	7.00	3.22	3.09	0.87	1.04

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ค)

การนำเข้าข้าวต้องขออนุญาตจากกรมการค้าและอุตสาหกรรม และรัฐบาลฮ่องกงได้มอบหมายให้ Consumer Council เป็นผู้ดูแลในการสำรวจความเคลื่อนไหวของราคาข้าว

3. ประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่ผลิตข้าวและบริโภคข้าวมากที่สุดในโลก โดยชาวจีนจะบริโภคข้าวเฉลี่ย 200 ล้านตันต่อปี เนื่องจากมีประชากรจำนวนมาก ข้าวที่เพาะปลูกในจีนมีหลายสายพันธุ์ รวมทั้งข้าวสายพันธุ์ไฮบริด (Hybrid) ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ข้าวพันธุ์นี้จะให้ผลผลิตมาก โดยให้ผลผลิตมากถึง 13.9 ตันต่อเฮกเตอร์ (ในแปลงทดลองปี 2011) โดยมีข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการได้ระบุว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าวสายพันธุ์ไฮบริด (Hybrid) ครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด

การนำเข้าข้าวของจีนในแต่ละปีมีปริมาณการนำเข้าที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง ได้แก่ จำนวนผลผลิตข้าวภายในประเทศ ในขณะที่ราคาของตลาดโลกก็เป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจนำเข้าข้าวของประเทศไทย ผู้บริโภคชาวจีนนิยมบริโภคข้าวเมล็ดสั้นมากกว่าข้าวเมล็ดยาว ซึ่งข้าวเมล็ดสั้นถือเป็นข้าวคุณภาพดี ชาวจีนที่มีฐานะค่อนข้างดีจะนิยมบริโภคข้าวที่มีคุณภาพ

ดี โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอมจากไทยที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เนื่องจากมีคุณภาพดี รสชาติอร่อย หอม นุ่ม นำรับประทาน อีกทั้งข้าวเจ้าหอมยังนิยมนำมาใช้บริโภคในร้านอาหาร และภัตตาคารระดับสูง

ในปีพ.ศ.2545-2553 จีนมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 439.86 พันตัน โดยนำเข้าข้าวจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 412.40 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 93.76 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยแล้ว ประเทศจีนได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม ลาว พม่า และไต้หวัน มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 21.50 4.20 0.76 และ 0.56 หรือมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 4.89 0.95 0.17 และ 0.13 ตามลำดับ โดยในปีพ.ศ.2549-2553 ประเทศจีนนำเข้าข้าวจากไทยในปริมาณที่ลดลง (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.12 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศจีน ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	เวียดนาม	ลาว	พม่า	ไต้หวัน	อื่นๆ
2545	236.19	230.82	0.00	0.20	0.15	5.00	0.02
2546	257.00	256.83	0.14	0.00	0.00	0.00	0.02
2547	761.71	731.60	29.44	0.34	0.09	0.00	0.24
2548	513.97	471.54	41.53	0.30	0.45	0.00	0.14
2549	719.01	678.71	35.55	4.33	0.24	0.00	0.18
2550	471.54	439.74	26.52	4.40	0.30	0.00	0.58
2551	295.57	286.40	1.32	4.32	2.89	0.00	0.65
2552	337.53	316.88	2.90	17.05	0.28	0.02	0.39
2553	366.19	299.09	56.09	6.84	2.44	0.04	1.69
เฉลี่ย	439.86	412.40	21.50	4.20	0.76	0.56	0.44
ร้อยละ	100.00	93.76	4.89	0.95	0.17	0.13	0.10

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก (2554ค)

การจำหน่ายข้าวในประเทศจีนมีการปลอมปนข้าวค่อนข้างมาก โดยผู้ค้าข้าวมักจะนำข้าวหอมปทุมธานีจากไทยนำไปผสมกับข้าวสายพันธุ์ใหม่ของจีน เมื่อนำมารับประทานแล้วจะมีรสชาติดีและมีกลิ่นหอมคล้ายข้าวเจ้าหอมมะลิของไทย ซึ่งข้าวที่ผสมนั้นจะมีราคาจำหน่ายถูกกว่าข้าวหอมมะลิไทย อีกทั้งข้าวหอมมะลิไทยยังไม่เป็นที่รู้จักในบางพื้นที่ของประเทศจีน ทำให้ผู้บริโภคชาวจีนหันไปบริโภคข้าวที่ผสมแทน

ประเทศจีนกำหนดให้มีโควตาในการนำเข้าข้าวตามระบบโควตาภาษี โดยข้าวที่นำเข้าภายในโควตาจะเสียภาษีร้อยละ 1 ในส่วนที่เกินจากโควตา รัฐบาลจีนจะเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 65 และรัฐบาลจีนจะปลูกข้าวที่ได้จากการเปลี่ยนถ่ายหน่วยพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms: GMO) อย่างเป็นทางการในอีก 2-3 ปีข้างหน้า เนื่องจากจำนวนประชากรมากขึ้น พื้นที่เพาะปลูกลดลง (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554ก) อีกทั้งไทยได้ทำข้อตกลงทางการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับจีน เมื่อปีพ.ศ.2547 ส่งผลให้จีนจะเริ่มลดภาษีข้าวนอกโควตาลงมาในปี 2558 เหลือร้อยละ 50 (จากปัจจุบันเก็บในอัตราร้อยละ 65) จากที่ผ่านมาจีนมีการนำเข้าจากไทยเพิ่มขึ้นมา แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการลดภาษีตามกรอบ FTA ก็ตาม โดยไทยส่งออกข้าวไปยังจีนเพิ่มขึ้นมา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 เป็นต้นมา

4. ประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็ก มีประชากร 4.84 ล้านคน เป็นชาวจีนคิดเป็นร้อยละ 74.47 รองลงมา ได้แก่ ชาวมุสลิม ชาวอินเดีย และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 13.6 8.9 และ 2.8 ตามลำดับ สิงคโปร์มีพื้นที่ประมาณ 701 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประกอบการอุตสาหกรรม มีพื้นที่เกษตรกรรมเพียงร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมด ทำให้ประเทศสิงคโปร์ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ในเรื่องของอาหาร ต้องมีการนำเข้าอาหารจากประเทศต่างๆทั่วโลก ทางผู้นำสิงคโปร์จึงได้มีนโยบายจัดหาแหล่งนำเข้าข้าวจากประเทศต่างๆทั่วโลก ข้าวที่นิยมบริโภคในสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเป็นข้าวคุณภาพดี ประชากรร้อยละ 84 นิยมบริโภคข้าวชนิด 100% ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ หรือ Jasmine Long Grain Rice นิยมบริโภคมากในหมู่ชาวจีน เนื่องจากชอบข้าวที่มีคุณภาพดี และขึ้นชอบในรสชาติ ในขณะที่ชาวอินเดียจะนิยมบริโภคข้าวบาสมาดิ ข้าวนี้ หรือข้าวหัก

ในปีพ.ศ.2545-2553 สิงคโปร์มีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 330.18 พันตัน โดยนำเข้าข้าวจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 186.92 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 56.61 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยแล้ว ประเทศสิงคโปร์ได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม อินเดีย พม่า และปากีสถาน มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 52.52 43.53 13.71 และ 5.36 หรือมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 17.72 13.18 4.15 และ 1.62 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.13 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศสิงคโปร์ ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	เวียดนาม	อินเดีย	พม่า	ปากีสถาน	อื่นๆ
2545	497.17	220.84	72.12	124.41	64.38	7.51	7.91
2546	339.91	187.91	85.47	28.84	26.50	2.64	8.55
2547	346.89	191.49	57.67	37.38	1.53	2.84	55.99
2548	281.58	170.16	25.47	26.45	7.33	3.38	48.78
2549	301.73	174.80	61.02	29.16	5.43	4.29	27.03
2550	326.85	193.43	69.69	36.99	4.79	9.20	12.75
2551	288.56	206.38	33.45	23.17	5.16	5.56	14.83
2552	278.29	173.05	40.42	42.52	5.19	5.90	11.20
2553	310.60	164.22	81.39	42.85	3.06	6.89	12.18
เฉลี่ย	330.18	186.92	58.52	43.53	13.71	5.36	22.14
ร้อยละ	100.00	56.61	17.72	13.18	4.15	1.62	7.19

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ค)

ในปีพ.ศ. 2551-2552 ส่งผลให้การนำเข้าข้าวของสิงคโปร์มีแนวโน้มลดลง อีกทั้งประชากรสิงคโปร์ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพและมีการออกกำลังกายควบคุมน้ำหนัก ทำให้บริโภคข้าวลดลง และหันไปรับประทานสินค้าอื่นที่มีจำหน่ายในตลาดสิงคโปร์เป็นการทดแทน

อนึ่ง สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ ประเทศสิงคโปร์ ได้มีการจัดทำกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิไทยเป็นประจำทุกปี โดยประสานกับกรมการค้าต่างประเทศ นับว่าโครงการนี้เป็นการส่งเสริมให้ข้าวหอมมะลิไทยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในสิงคโปร์ ส่งผลให้ผู้บริโภคนิยมรับประทานข้าวหอมมะลิไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้คาดว่า ในอนาคตความต้องการบริโภคข้าวไทยในสิงคโปร์จะกลับคืนสู่ระดับปกติเช่นเดียวกับการนำเข้าในปีพ.ศ.2551 ซึ่งนับเป็นปีที่สิงคโปร์มีการนำเข้าข้าวหอมมะลิจากไทยเป็นจำนวนมาก แต่การบริโภคข้าวของผู้บริโภคในสิงคโปร์นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับส่งเสริมประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ราคาข้าว ราคาน้ำมัน ภัยธรรมชาติ และภาวะทางการเมือง

ประเทศสิงคโปร์อนุญาตให้นำเข้าข้าวได้อย่างเสรี และจัดเก็บภาษีสินค้าและบริการ โดยเก็บอัตราภาษีร้อยละ 7 ผู้นำเข้าจะต้องจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทไว้กับหน่วยงานสิงคโปร์ (Accounting&Corporate Regulatory Authority: ACRA) และได้รับใบอนุญาตนำเข้าจากหน่วยงาน

(International Enterprise Singapore: IE Singapore) โดยผู้นำเข้าข้าวสารต้องทำการสำรองข้าวสารไว้ในปริมาณ 2 เท่าของปริมาณที่นำเข้าแต่ละเดือน ข้าวที่ต้องสำรอง ได้แก่ ข้าวหอม ข้าวขาว และข้าวหัก ข้าวที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องสำรอง ได้แก่ ข้าวบาสมาดิ ข้าวกล้อง ข้าวเหนียว และข้าวนึ่ง ข้าวที่สำรองต้องเก็บไว้ในโกดังสินค้าของรัฐบาล (Singapore Storage&Warehouse Pte. Ltd: SSW) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้า ผู้นำเข้าจะต้องทำหนังสือขออนุมัติจาก IE Singapore ก่อน ในกรณีที่ต้องการนำเข้าข้าวลดลงจะต้องทำหนังสือขออนุมัติล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 3 เดือน ผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญของสิงคโปร์ ได้แก่ สมาคมผู้นำเข้าข้าวทั่วไปของสิงคโปร์ โดยผู้นำเข้าข้าวจะต้องเป็นสมาชิกของสมาคม ผู้นำเข้าเหล่านี้จะเป็นผู้ส่งออก หรือขายต่อให้ Wholesaler/Distributor หรือ NTUC FairPrice Co-operative เป็น Supermarket รายใหญ่ที่สุดของสิงคโปร์ มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 25 มีสาขาย่อย 78 สาขาทั่วประเทศ ดำเนินธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์ ทั้งนี้ผู้นำเข้าเอกชนรายอื่นร้อยละ 15 (กรมส่งเสริมการค้าส่งออก, 2553)

ประเทศผู้ค้าข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย

1. ประเทศอิหร่าน

ประเทศอิหร่านมีการบริโภคข้าวในแต่ละปีเป็นจำนวนมากรองจากการบริโภคข้าวสาลี อัตราส่วนการบริโภคข้าวภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 14 ต่อวัน ประเทศอิหร่านนิยมบริโภคข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวหอม ข้าวบาสมาดิ เป็นต้น มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมกว่า 600,000 เฮกเตอร์ ใน 15 จังหวัดของประเทศ อิหร่านสามารถผลิตข้าวได้ประมาณ 3.3 ล้านตันต่อปี ในอัตราการผลิตประมาณ 3,780 กิโลกรัมต่อเฮกเตอร์ ข้าวที่ผลิตส่วนใหญ่เป็นข้าวหอม เนื่องจากเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศและผู้ผลิตสามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่าข้าวประเภทอื่นๆ จึงนิยมปลูกกันมาก ลักษณะข้าวหอมของอิหร่านจะมีความคล้ายคลึงกับข้าวบาสมาดิของอินเดีย ข้าวหอมพันธุ์พื้นเมืองที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ Hasan sarai, Domsiah, Binam, Hasani, Sarari, Ambarboo และ Sang tarom ทั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้ประสบปัญหามากมาย อาทิเช่น ปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนกับประเทศที่พัฒนาแล้ว การนำเข้าข้าวจากต่างประเทศโดยไม่จำกัด และการที่รัฐบาลมีนโยบายประกันราคาข้าว แต่ให้ราคาประกันในอัตราต่ำ ทำให้ประเทศอิหร่านมีกำลังการผลิตข้าวที่ไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ จึงได้มีการนำเข้าข้าวสารจากต่างประเทศในปริมาณมาก

ประเทศอิหร่านเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวจากประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนาน ในปริมาณที่ไม่มากนัก โดยในปีพ.ศ.2548 อิหร่านได้นำเข้าข้าวจากประเทศเวียดนามมากขึ้น เนื่องจากมีราคาถูกกว่าข้าวไทย ในขณะเดียวกัน อิหร่านเป็นลูกค้าที่มีความเข้มงวดทางด้านคุณภาพมาก ซึ่งหลังจากที่อิหร่านมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับมาตรฐานข้าวของเวียดนาม ตลอดจนข้าวไทยได้รับความคุ้มครองจากผู้บริโภคอิหร่าน เนื่องจากข้าวไทยมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ และมีคุณภาพดีตามความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ประเทศอิหร่านหันกลับมานำเข้าข้าวไทยแทนการนำเข้าข้าวสารจากเวียดนามเพิ่มขึ้น แม้ว่าราคาข้าวของไทยจะมีราคาสูง และมีแนวโน้มว่าจะปรับราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้นำเข้าข้าวของประเทศอิหร่าน ให้ความสนใจในการนำเข้าข้าวบาสมาดิจากอินเดียแทนข้าวสารที่เคยนำเข้าจากปากีสถาน เนื่องจากข้าวบาสมาดิจากอินเดียมีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงกว่า อีกทั้งยังมีราคาถูกกว่าข้าวสารจากปากีสถานถึงต้นละ 50 เหรียญสหรัฐฯ โดยตลาดส่งออกข้าวสารของอินเดียที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศในแถบตะวันออกกลาง มีปริมาณการส่งออกประมาณ 200,000 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ของตลาดส่งออกข้าวของอินเดียทั้งหมด ในปัจจุบันอิหร่านได้นำเข้าข้าวบาสมาดิจากอินเดียรายใหญ่ที่สุดในตะวันออกกลาง โดยนำเข้าผ่านทางประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อีกทั้งชาวอิหร่านยังนิยมบริโภคข้าวจากอินเดียมากกว่าข้าวไทย เนื่องจากคุณลักษณะเมล็ด เมื่อหุงแล้วจะเรียวยาว คงรูปเมล็ด แข็งและไม่แฉะ ตรงตามรสนิยมของผู้บริโภคชาวอิหร่าน

ในด้านการส่งออกข้าวของประเทศอิหร่าน พบว่า มีปริมาณการส่งออกที่น้อยมาก โดยมีการส่งออกข้าวหอมในปริมาณร้อยละ 5-7 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด โดยจะส่งออกแก่ประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะของการติดต่อกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านทางชายแดน จึงทำให้ข้อมูลการส่งออกไม่ปรากฏในสถิติการส่งออกของประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลอิหร่านได้ค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างข้าวสายพันธุ์ใหม่ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้เพียงพอแก่ความต้องการภายในประเทศ ข้าวสายพันธุ์ใหม่มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น แต่ขาดคุณลักษณะด้านความหอม และระดับอะมิโลสสูง ทำให้ผลผลิตข้าวที่ได้มีคุณภาพลดลง

ในปีพ.ศ.2545-2553 อิหร่านมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 591.26 พันตัน ในปีพ.ศ.2545-2553 อิหร่านได้นำเข้าข้าวจากไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 345.96 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 58.51 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจาก

ประเทศไทยแล้ว ประเทศอิหร่านนำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ อูรุกวัย อินเดีย อาเจนติน่า และสหรัฐอเมริกา มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 99.81 39.10 6.85 และ 4.67 มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 16.88 6.61 1.16 และ 0.79 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศอิหร่าน ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	ไทย	อูรุกวัย	อาเจนติน่า	อินเดีย	สหรัฐอเมริกา	อื่นๆ
2545	603.08	369.68	146.07	60.55	21.52	5.27	0.00
2546	575.67	488.75	60.00	0.00	18.96	5.01	1.48
2547	700.86	607.16	92.51	0.00	1.19	0.00	0.00
2548	446.60	193.75	249.37	0.00	3.32	0.00	0.08
2549	817.95	642.99	154.78	0.00	20.17	0.00	0.00
2550	670.37	597.01	69.32	0.00	4.04	0.00	0.00
2551	398.54	170.62	126.22	0.00	67.65	31.47	1.29
2552	26.39	25.42	0.00	0.60	0.00	0.24	0.07
2553	1,081.85	18.30	0.00	0.50	215.02	0.04	848.03
เฉลี่ย	591.26	345.96	99.81	6.85	39.10	4.67	94.55
ร้อยละ	100.00	58.51	16.88	1.16	6.61	0.79	15.99

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก (2554ค)

หน่วยงาน (Government Trading Corporation: GTC) เป็นหน่วยงานหลัก อยู่ภายใต้ความควบคุมของกระทรวงพาณิชย์ ที่มีหน้าที่หลักในการนำเข้าสินค้าสำคัญที่ควบคุมของประเทศอิหร่าน สินค้าควบคุม ได้แก่ แป้งสาลี น้ำตาล ข้าว น้ำมันพืชดิบ ปุ๋ย ไก่แช่แข็ง กระดาษสำหรับพิมพ์หนังสือเรียน และนมผงสำหรับทารก สินค้าเหล่านี้ ผู้นำเข้าจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน GTC และกระจายสินค้าไปสู่ร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีกทั่วประเทศ การสั่งซื้อของหน่วยงาน GTC มีหลายวิธี ได้แก่ หน่วยงาน GTC จะให้ผู้ที่ต้องการขายสินค้าแจ้งข้อมูลรายละเอียดสินค้าและราคาจากหลายแหล่ง/ประเทศ และให้คณะกรรมการในหน่วยงานทำการตัดสินใจว่าจะรับซื้อจากแหล่งใด โดยพื้นฐานของการตัดสินใจนั้น หน่วยงานจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่หน่วยงานได้รับมากที่สุด

มีการส่งผู้แทนไปตรวจสอบสินค้าในแหล่งผลิต หรือเชิญตัวแทนเข้าพบ ในกรณีที่หน่วยงานได้รับการเสนอขายจากผู้ขายในราคาที่ดี หน่วยงานสามารถตัดสินใจซื้อได้ หากการเสนอซื้อดังกล่าวมีเหตุผลเหมาะสมแก่การสั่งซื้อ (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2553)

2. ประเทศฟิลิปปินส์

ประชากรฟิลิปปินส์นิยมบริโภคข้าวโพดเป็นอาหารหลัก รองลงมา ได้แก่ ข้าวสาลี และข้าว โดยนิยมบริโภคข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวเจ้าหอมมะลิไทย ข้าวเจ้าขาวญี่ปุ่น และข้าวเคลิฟอเนียของสหรัฐอเมริกา ซึ่งการบริโภคข้าวในฟิลิปปินส์แบ่งออกเป็นหลายเกรดตามฐานะของผู้บริโภค ถ้าผู้บริโภคมีฐานะดีนิยมบริโภคข้าว 100% ฐานะปานกลางนิยมบริโภคข้าว 5% และฐานะค่อนข้างยากจนจะบริโภคข้าว 15-45% จะเห็นได้ว่า การบริโภคข้าวของชาวฟิลิปปินส์ ราคาเป็นปัจจัยที่สำคัญกับการตัดสินใจของผู้บริโภค

ข้าวเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวของฟิลิปปินส์ ดังนั้นองค์การอาหารแห่งชาติ (National Food Authority: NFA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้กำกับดูแลบริหารจัดการข้าวให้มีความเพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ รวมถึงการสำรองข้าวไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน ได้แก่ ยามที่เกิดภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน และการรักษาเสถียรภาพทางราคา นอกจากนี้ในระบอบการรัฐบาลประเทศฟิลิปปินส์มีนโยบายเพิ่มความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารและการเกษตร โดยกำหนดเป้าหมายในการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศให้เหลือเพียงร้อยละ 0 ของการนำเข้าข้าวทั้งหมด

ในปีพ.ศ.2545-2553 ฟิลิปปินส์มีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 1,676.53 พันตัน โดยนำเข้าข้าวจากเวียดนามมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 1,233.84 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 73.59 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศเวียดนามแล้ว ประเทศฟิลิปปินส์ได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศไทย อินเดีย สหรัฐอเมริกา และปากีสถาน มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 271.64 67.05 49.83 และ 38.56 หรือมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 16.20 4.00 2.97 และ 2.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15)

ตารางที่ 3.15 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศฟิลิปปินส์ ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	เวียดนาม	ไทย	อินเดีย	สหรัฐอเมริกา	ปากีสถาน	อื่นๆ
2545	1,200.59	378.16	134.97	596.51	39.96	24.37	26.62
2546	888.98	386.97	442.34	0.30	52.96	3.22	3.20
2547	1,003.41	687.97	207.84	0.41	107.11	0.02	0.07
2548	1,829.60	1,695.76	58.81	0.49	55.58	17.81	1.16
2549	1,723.28	1,463.71	112.89	1.28	65.22	52.71	27.47
2550	1,809.83	1,380.83	404.66	0.64	0.00	17.75	5.95
2551	2,438.93	1,662.22	584.18	0.75	117.00	69.29	5.49
2552	1,762.92	1,673.86	54.19	1.32	0.00	10.60	22.95
2553	2,386.22	1,775.10	444.87	1.75	10.66	151.26	2.59
เฉลี่ย	1,671.53	1,233.84	271.64	67.05	49.83	38.56	10.61
ร้อยละ	100.00	73.82	16.25	4.01	2.98	2.31	0.63

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ค)

ฟิลิปปินส์มีการประมูลข้าวในช่วงปีที่ผ่านมา แต่ผู้ส่งออกข้าวของไทยไม่ได้รับประโยชน์จากการเปิดประมูลข้าวของฟิลิปปินส์ เนื่องจากไม่สามารถประมูลแข่งกับประเทศเวียดนามได้ ซึ่งไทยกำลังเจรจากับทางรัฐบาลของฟิลิปปินส์ขอชดเชยกรณีที่ฟิลิปปินส์ไม่ลดภาษีนำเข้าตามกรอบข้อตกลงอาฟตา อีกทั้งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเวียดนามเซ็นสัญญาส่งออกข้าวไปในปริมาณมาก ทำให้โอกาสในการส่งออกข้าวไทยมีเพิ่มขึ้น เพราะเวียดนามต้องสำรองข้าวเพื่อรองรับการบริโภคข้าวและป้องกันการขาดแคลนอาหารภายในประเทศ

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจด้านอาหารและพลังงานในปีพ.ศ. 2551 ส่งผลให้ราคาข้าวในตลาดโลกสูงขึ้น เนื่องจากฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีการนำเข้าข้าวจำนวนมาก รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในประเทศให้เพียงพอความต้องการภายในประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ด้านหลักๆ ได้แก่ นโยบายทางด้านการผลิต รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายเพิ่มผลผลิตและลดการนำเข้าข้าวภายใน 3 ปี โดยร่วมมือกับเวียดนามในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีในการพัฒนาพันธุ์ข้าวสายพันธุ์ใหม่พันธุ์โดยเป็นข้าวพันธุ์ลูกผสม จะมีคุณสมบัติที่ดีในการต้านทานโรค แมลง วัชพืช อีกทั้งยังให้ผลผลิตต่อไร่สูง และนโยบายทางด้านการค้า ใช้ช่องทางค้าภายใต้ความตกลงที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องลดอัตราภาษีการนำเข้าสินค้าทุกรายการให้เหลือร้อยละ 0 แต่ฟิลิปปินส์จัดสินค้าข้าวให้อยู่ในบัญชีสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List: HSL) โดยปฏิเสธการลดอัตรา

ภาษีลงเหลือร้อยละ 20 ตามข้อเรียกร้องของไทยและยืนยันที่จะคงอัตราภาษีที่ร้อยละ 40 ไปจนถึงปี 2558 ซึ่งเป็นปีที่จะลดอัตราภาษีลงเหลือร้อยละ 35 นั้น ผลการเจรจาเมื่อต้นปี สรุปได้ว่า ฟิลิปปินส์ จะอนุญาตการนำเข้าข้าวไทยที่อัตราภาษีร้อยละ 0 ในปริมาณโควตา 367,000 ตันข้าวสาร และ 50,000 ตันข้าวสาร สำหรับข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ และข้าวขาว 100% เป็นต้น โดยจะมีผลไปจนถึงปลายปี 2557 (ศูนย์วิจัยกสิกรรม, 2554)

3. ประเทศมาเลเซีย

ประชากรประเทศมาเลเซียนิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก การบริโภคข้าว มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่การผลิตมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผู้ผลิตเห็นว่า การปลูกข้าวมีต้นทุนที่สูง แต่อัตราผลตอบแทนอยู่ในเกณฑ์คงที่ อีกทั้งภัยธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรไม่มีแรงจูงใจที่จะปลูกข้าว โดยผลผลิตข้าวในประเทศคิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการบริโภคข้าวในมาเลเซีย ดังนั้นจึงต้องมีการนำเข้าข้าวจากต่างประเทศมากถึงร้อยละ 70 โดยแหล่งนำเข้าข้าวของมาเลเซียที่สำคัญ ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม ปากีสถาน และสหรัฐอเมริกา ข้าวที่นำเข้าแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ ข้าวขาว เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าว 100% จะนำเข้าจากไทยทั้งหมด ข้าว 5% และข้าวเกรดต่างๆ มีการนำเข้าจากหลายๆประเทศ ได้แก่ ไทย เวียดนาม จีน ปากีสถาน และอินเดีย ซึ่งประเทศเหล่านี้นับว่าเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก นอกจากข้าวขาวแล้ว มาเลเซียได้นำเข้าข้าวเหนียวจากไทยเกือบทั้งหมด นอกจากนี้มาเลเซียมีการนำเข้าปลายข้าวจากไทยจำนวนมากเพื่อนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์

ในปีพ.ศ.2545-2553 มาเลเซียมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 1,131.52 พันตัน โดยนำเข้าข้าวจากเวียดนามมากเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 605.18 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 53.48 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศเวียดนามแล้ว ประเทศมาเลเซียได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศไทย พม่า ปากีสถาน และอินเดีย มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 310.52 73.22 45.47 และ 9.01 หรือมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.44 6.47 4.02 และ 0.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.16)

ผู้ค้าข้าวรายใหญ่ของมาเลเซีย ได้แก่ องค์การค้าข้าวและข้าวเปลือกแห่งชาติ (Padiberas Nasional Berhad: BERNAS) ซึ่ง ข้าวที่ BERNAS ได้มามีปริมาณ 40% ของผลผลิตข้าวในมาเลเซียทั้งหมด นับว่าเป็นบริษัทผูกขาดการนำเข้าข้าวในประเทศมาเลเซียทั้งหมด โดยโรงสีข้าวใน

มาเลเซียแบ่งออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน ได้แก่ โรงสีเอกชน และ โรงสีที่จดทะเบียนที่ BERNAS มีการถือครองใบอนุญาตโรงสีข้าวถึงร้อยละ 30 ของใบอนุญาตทั้งหมด โดยมีข้อมูลกันว่า โรงสีที่ขึ้นทะเบียนต้องขายข้าวให้ BERNAS แต่เพียงผู้เดียว ในขณะที่ BERNAS จะทำหน้าที่แจกจ่ายโควตาไปยังบริษัทลูกซึ่งเป็นตัวแทนผู้จำหน่าย ผู้จัดจำหน่ายทั่วไป และสมาคมพ่อค้าข้าว เพื่อให้ตัวแทนผู้จำหน่ายนำไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไป ในขณะที่ BERNAS จะจัดทำโครงการเพื่อรณรงค์การบริโภคข้าวพื้นเมือง ซึ่ง BERNAS มีความเชื่อว่า จะสามารถช่วยกระตุ้นให้มีความต้องการผลิตข้าวในประเทศเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.16 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศมาเลเซีย ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	เวียดนาม	ไทย	พม่า	ปากีสถาน	อินเดีย	อื่นๆ
2545	501.70	103.63	260.34	16.43	43.65	29.99	47.68
2546	3,101.17	2,257.89	196.67	597.63	34.79	8.06	6.14
2547	518.64	178.78	288.54	4.38	40.18	6.54	0.22
2548	584.64	255.71	277.59	12.22	28.29	9.58	1.25
2549	843.35	449.58	349.11	8.31	27.65	7.55	1.15
2550	798.71	277.97	483.57	0.00	25.24	7.89	4.04
2551	1,096.93	471.31	581.61	0.00	34.02	2.10	7.89
2552	1,807.04	860.91	144.95	18.83	51.83	7.44	723.09
2553	931.47	590.84	212.30	1.21	123.56	1.93	1.63
เฉลี่ย	1,131.52	605.18	310.52	73.22	45.47	9.01	88.12
ร้อยละ	100.00	53.48	27.44	6.47	4.02	0.80	7.79

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก (2554ค)

BERNAS ได้นำข้าวคุณภาพดีโดยเฉพาะข้าวจากประเทศไทย อาทิเช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ไปผสมกับข้าวพื้นเมืองของมาเลเซียเพื่อลดต้นทุน แต่นำไปจำหน่ายได้ในราคาสูง โดยพิมพ์เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นข้าวไทย เช่น Thai Rice หรือ Siam Rice แต่ไม่สามารถติดเครื่องหมายรับรองข้าวหอมมะลิไทยตามข้อบังคับกรมการค้าต่างประเทศ พ.ศ.2545 ได้

รัฐบาลของมาเลเซียมีการแทรกแซงตลาดข้าวภายในประเทศ โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวเพิ่มขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนระบบชลประทาน การสนับสนุน

เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัย โดยให้ความช่วยเหลือในเรื่องของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่ต้องใช้ทำการเกษตร นอกจากนี้ ทางรัฐบาลยังได้แจกเมล็ดข้าวพันธุ์ Malaysian Rice ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อให้การผลิตข้าวในประเทศมีปริมาณมากพอที่จะรองรับการบริโภคข้าวภายในประเทศนั่นเอง อีกทั้งมาเลเซียได้ลงนามในสนธิสัญญา (Memorandum of Understanding: MOU) กับองค์การรัฐพืชแห่งชาติของจีน ซึ่งสัญญานี้ส่งผลให้มาเลเซียและจีนมีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรมาถ่ายทอดประสบการณ์ทางการตลาด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นับว่าเป็นการสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีกับประเทศจีน สัญญานี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2547

รัฐบาลมาเลเซียมอบหมายให้ BERNAS เป็นผู้ผูกขาดในการนำเข้าข้าวแต่เพียงผู้เดียว และมีหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรมาเลเซียในราคาประกัน เป็นผู้จ่ายเงินอุดหนุน และนำไปสีที่โรงสีบริษัทในกลุ่ม ตลอดจนจัดจำหน่ายโดยบริษัทในเครือทั่วตลาดมาเลเซีย ในส่วนของผลิตภัณฑ์จากข้าว ได้แก่ แป้ง ข้าวขัดขาว ราช้าว และเส้นหมี่ ต้องขออนุญาตนำเข้าจากกระทรวงอุตสาหกรรมเกษตรมาเลเซีย (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2553)

4. ประเทศญี่ปุ่น

ข้าวเป็นอาหารหลักประจำชาติของประชากรญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นนิยมเพาะปลูกข้าวเมล็ดสั้นสายพันธุ์ Japonica ที่มีลักษณะของเมล็ดป้อม กลมรี การค้าข้าวประเภทนี้ไม่ค่อยเป็นที่นิยมมากนักในตลาดโลก ซึ่งต่างจากข้าวสายพันธุ์ Indica ที่นิยมเพาะปลูกในประเทศไทย ข้าวประเภทนี้จะมีเมล็ดยาว เรียว เป็นที่นิยมในตลาดโลก แหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของประเทศ และแถบชายฝั่งทะเลของญี่ปุ่น เช่น ฮอกไกโด นิงาตะ อากิตะ เป็นต้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545 ญี่ปุ่นเริ่มใช้นโยบายปฏิรูปการผลิตข้าว ทำให้พื้นที่การผลิตข้าวของประเทศญี่ปุ่นลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2547 รัฐบาลญี่ปุ่นได้เปลี่ยนมาใช้วิธีกำหนดเป้าหมายผลผลิตในแต่ละพื้นที่ที่เพาะปลูกแทน ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มมากขึ้น

ประชากรญี่ปุ่นส่วนมากรู้จักข้าวไทย เนื่องจากความพยายามของหน่วยงานราชการไทยที่มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้าวไทย โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้บริโภคอาหารไทย ส่งผลให้ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นรู้จักข้าวเจ้าหอมมะลิว่าเป็นข้าวหอมชนิดพิเศษ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากข้าวญี่ปุ่นทั่วไป และข้าวเจ้าหอมมะลิเหมาะที่จะบริโภคกับอาหารไทย เช่น

บริโภคกับแกงชนิดต่างๆ อีกทั้งยังเหมาะสำหรับปรุงเป็นข้าวผัด การบริโภคข้าวไทยในประเทศญี่ปุ่นจึงนิยมบริโภคในภัตตาคาร ร้านอาหารระดับสูง และการบริโภคของชาวต่างชาติในญี่ปุ่นไปสู่ครัวเรือนญี่ปุ่นมากขึ้น

ในปีพ.ศ.2545-2553 ญี่ปุ่นมีการนำเข้าข้าวจากตลาดโลกมีปริมาณเฉลี่ย 665.35 พันตัน โดยนำเข้าข้าวจากสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับหนึ่ง มีปริมาณเฉลี่ย 326.58 พันตัน มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 49.08 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด นอกจากการนำเข้าข้าวจากประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นได้นำเข้าข้าวจากประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศไทย จีน เวียดนาม และออสเตรเลีย มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 180.45 81.53 39.34 และ 36.94 หรือมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.12 12.25 5.91 และ 5.55 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.17)

ตารางที่ 3.17 ปริมาณการนำเข้าข้าวของประเทศไทยญี่ปุ่น ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: พันตัน)

ปีพ.ศ.	โลก	สหรัฐอเมริกา	ไทย	จีน	เวียดนาม	ออสเตรเลีย	อื่นๆ
2545	650.81	321.08	126.30	106.33	4.65	92.27	0.17
2546	706.07	320.71	138.48	121.84	34.55	90.08	0.41
2547	662.02	318.05	138.19	91.78	40.59	73.04	0.38
2548	787.28	372.08	206.50	98.55	92.16	17.24	0.75
2549	606.56	270.07	144.52	73.16	97.28	20.74	0.79
2550	643.37	321.94	134.77	69.08	77.83	39.13	0.62
2551	596.62	325.37	220.47	43.46	6.97	0.00	0.36
2552	670.99	373.56	219.41	77.44	0.00	0.00	0.59
2553	664.40	316.40	295.39	52.17	0.00	0.00	0.44
เฉลี่ย	665.35	326.58	180.45	81.53	39.34	36.94	0.50
ร้อยละ	100.00	49.08	27.12	12.25	5.91	5.55	0.08

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก (2554ค)

ข้าวเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหว และมีอิทธิพลทางการเมืองของรัฐบาลญี่ปุ่นค่อนข้างสูง ในอดีต ตลาดข้าวของญี่ปุ่นจะขึ้นอยู่กับกฎของรัฐบาลภายใต้ Food Stuff Law มาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเพื่อคุ้มครองเกษตรกรซึ่งกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จะเป็นฐานเสียงที่สำคัญ โดยกำหนดให้มีการนำเข้าได้เฉพาะภายใต้โควตาพิเศษ เพื่อใช้ในการแปรรูปของอุตสาหกรรมอาหาร

เท่านั้น จนกระทั่งในปีพ.ศ.2538 ญี่ปุ่นเริ่มเปิดให้นำเข้าข้าวตามความตกลงที่ผูกพันไว้กับ WTO โดยกำหนดโควตา และวิธีนำเข้าไว้เป็นการเฉพาะดังนี้

การนำเข้าภายใต้โควตา

ญี่ปุ่นมีการเปิดตลาดข้าวภายใต้ระบบ (Minimum Market Access: MMA) ไม่มีการเก็บภาษีภายใต้โควตา และไม่อนุญาตให้นำเข้านอกโควตา กำหนดปริมาณโควตาในปีพ.ศ.2538 จำนวน 379,000 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของปริมาณการบริโภค และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8 ในปีพ.ศ.2543 จนกระทั่งวันที่ 1 เมษายน 2542 ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนระบบการนำเข้าข้าวจากระบบการกำหนดโควตา มาเป็นระบบโควตาภาษีแทน การนำเข้าภายใต้โควตาไม่ต้องเสียภาษี แต่การนำเข้านอกโควตา ต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตรา 341 เยนต่อกิโลกรัม โดยกำหนดโควตานำเข้าข้าวไว้ปีละ 682,000 ตัน เป็นปริมาณที่กำหนดจนถึงปัจจุบัน

วิธีการนำเข้า ข้าวที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศคู่ค้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ โดยใช้วิธีการประมูลดังนี้

1. การนำเข้าข้าวแบบทั่วไป (General Import: GI) มี Grain Trade Division เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง เป็นผู้กำหนดชนิดของข้าวและจำนวนข้าวที่จะประมูลเพื่อนำเข้า โดยการสำรวจความต้องการใช้ของผู้ใช้ข้าวในอุตสาหกรรม ข้าวที่มีการประมูลทั้งหมดจะนำไปใช้ในอุตสาหกรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ขนมอบกรอบ รวมทั้งใช้เป็นส่วนหนึ่งของข้าวสาร และเก็บไว้เพื่อนำไปบริจาคเป็น Food Aid

2. การประมูลร่วมระหว่างผู้นำเข้าและผู้ค้าส่ง (Simultaneous Buy&Sale: SBS) การประมูลข้าวเพื่อนำไปใช้ในการบริโภค โดยผู้ที่ต้องการนำเข้าข้าว จะไปแจ้งความต้องการต่อผู้นำเข้าข้าวที่มีใบอนุญาต ว่ามีความต้องการจะนำเข้าข้าวประเภทใด จากแหล่งใด เพื่อรวบรวมและนำไปยื่นประมูลต่อ Grain Trade Division โดยกำหนดปริมาณการนำเข้าข้าวในส่วนนี้ไว้คงที่ในปริมาณปีละ 100,000 ตัน

การนำเข้าข้าวภายใต้ (Ordinary Minimum Market Access System: OMA) สำหรับใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ และ Food Aid นั้น โดยทั่วไปกระทรวงเกษตรของญี่ปุ่นจะทำการเปิดประมูลปีละ 10 ครั้ง เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยช่วงเวลานำเข้าจากแหล่งที่สำคัญ ได้แก่

ประเทศสหรัฐอเมริกา จะนำเข้าในเดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม และมกราคม ซึ่งสหรัฐอเมริกานับว่าเป็นแหล่งนำเข้าข้าวที่สำคัญที่สุดของญี่ปุ่น ในขณะที่ข้าวไทย จะมีการนำเข้าได้ในหลายๆช่วง ได้แก่ ช่วงเดือนพฤษภาคม กันยายน ตุลาคม ธันวาคม กุมภาพันธ์ และมกราคม ในส่วนของการนำเข้าข้าวเพื่อการบริโภค หรือข้าว (Simultaneous Buying – Selling system: SBS) จะเปิดประมูลปีละ 4-5 ครั้ง โดยเริ่มเปิดประมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน สิงหาคม พฤศจิกายน มกราคม และมกราคม จำนวนปริมาณการนำเข้าในส่วนนี้จะกำหนดไว้ปีละ 100,000 ตัน โดยข้าวในส่วนนี้ แยกออกเป็นการนำเข้า ข้าวที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ใช้ในภัตตาคารอาหารประจำชาติ และการบริโภค ซึ่งจะมีตลาดที่แยกออกจากตลาดข้าวของญี่ปุ่น ได้แก่ ข้าวหอมมะลิของไทย ข้าวบาสมาดิของอินเดีย และข้าวอิตาลี และส่วนหนึ่งแยกเป็นการนำเข้าข้าวเมล็ดสั้นจากสหรัฐอเมริกา และจีน

นับตั้งแต่ญี่ปุ่นเปิดตลาดข้าวตามข้อผูกพันต่อ WTO ในปีพ.ศ.2538 ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งข้าวไปยังญี่ปุ่นได้ปีละ 135,000 ตัน ข้าวที่ไทยส่งออกไปญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นข้าวเจ้าขาว 100% รองลงมาได้แก่ ปลายข้าว และข้าวเหนียว

ในส่วนของการส่งออกนั้น ประเทศญี่ปุ่นไม่จัดอยู่ในประเทศผู้ส่งออกข้าว และไม่มีนโยบายส่งเสริมการผลิตข้าวเพื่อการส่งออก แต่จะมีปริมาณการส่งออกไปยังประเทศได้หวั่น และจีน หลังจากที่ได้หวั่นได้มีการเปิดตลาดนำเข้าข้าวภายใต้ WTO และจีน โดยข้าวที่ญี่ปุ่นส่งออกส่วนมากจะเป็นการบริจาคให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาภายใต้ Food Aid Program โดยญี่ปุ่นได้กำหนดปริมาณข้าวที่จะเข้าโครงการนี้ปีละ 200,000 ตัน

ประเทศคู่แข่งข้าวเจ้าหอมและข้าวเจ้าขาวที่สำคัญของประเทศไทย

ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยในการส่งออกข้าวหอม ได้แก่ ประเทศอินเดียและปากีสถาน มีการส่งออกข้าวหอมคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวบาสมาดิ ประเทศเวียดนามและสหรัฐอเมริกามีการส่งออกข้าวหอม ซึ่งข้าวบาสมาดิและข้าวหอมนับว่าเป็นคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าวหอมของไทย สำหรับประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยในการส่งออกข้าวขาว ได้แก่ ประเทศเวียดนาม จีน สหรัฐอเมริกา และปากีสถาน

1. ประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพในการปลูกข้าว มีพื้นที่ปลูกข้าวถึง 4 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมด หรือประมาณ 46.5 ล้านไร่ ผลิตข้าวได้มากเป็นอันดับ 5 ของโลก (กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา, 2555) แต่ส่งออกข้าวเป็นมากเป็นอันดับ 2 รองจากไทย มีการเก็บเกี่ยวข้าว 3 ช่วง คือ ช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน เป็นช่วงที่ข้าวออกสู่ตลาดมากที่สุด ช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ข้าวออกสู่ตลาดรองลงมา และ ช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ทั้งนี้ข้าวที่ส่งออกส่วนใหญ่ คือ ข้าวที่เก็บเกี่ยวใน 2 ช่วงแรก ข้าวที่เก็บเกี่ยวในช่วงที่ 3 จะใช้สำหรับบริโภคในประเทศ

ผลผลิตข้าวของประเทศเวียดนามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในปีพ.ศ.2545-2554 เวียดนามมีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 23,659.60 พันตัน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.27 ในปีพ.ศ. 2554 มีปริมาณผลผลิต 26,300 พันตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 คิดเป็นร้อยละ 5.96 (ตารางที่ 3.18) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลผลิตข้าวของเวียดนามมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องรัฐบาลเวียดนามส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวลูกผสมที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ทนทานต่อสภาพแวดล้อมโลก และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเพาะปลูกข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิต ตลอดจนปรับปรุงระบบการรักษาระบบและเก็บเกี่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตข้าวของเวียดนามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆปี

การส่งออกข้าวของเวียดนามมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว สาเหตุหลักเกิดจากการวางแผนของรัฐบาลอย่างจริงจังในการพัฒนาการผลิตและการส่งออกข้าว ได้แก่ มีการพัฒนาคุณภาพข้าวให้ดีขึ้นให้เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ การเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกข้าว ตลอดจนการบริหารจัดการข้าวเพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้น ในปีพ.ศ.2545-2554 การส่งออกข้าวของเวียดนามมีปริมาณเฉลี่ย 5,236.30 พันตัน มีอัตราการเติบโตโดยรวมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.83 และในปีพ.ศ.2554 มีปริมาณการส่งออก 7,000 พันตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 คิดเป็นร้อยละ 20.96 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2553 ก่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการส่งออกข้าวกับปริมาณข้าวที่ผลิตได้ จะเห็นได้ว่าเวียดนามยังคงมีข้าวไว้เพียงพอเพื่อสนองความต้องการบริโภคของคนในประเทศและมีข้าวเก็บสำรองเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร

ตลาดส่งออกข้าวของเวียดนาม มีทั้งตลาดข้าวคุณภาพต่ำ และตลาดข้าวคุณภาพดี ตลาดข้าวคุณภาพต่ำ ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ และแอฟริกา ตลาดข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย

อิรัก ลิงคโปร์ และฮ่องกง ตลาดข้าวเจ้าหอมมีทั้งตลาดในภูมิภาคเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และ ออสเตรเลีย ได้แก่ ฮ่องกง ไต้หวัน รัสเซีย และออสเตรเลีย ปัจจุบันเวียดนามเข้ามามีส่วนแบ่ง ตลาดข้าวมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดเอเชียแทนไทย รองลงมา ได้แก่ ตลาดตะวันออกกลาง ยุโรป สหรัฐอเมริกา และโอเชียเนีย ในขณะที่ตลาดหลักของข้าวไทย คือ แอฟริกา รองลงมา ได้แก่ ตลาด เอเชีย ในปัจจุบันการแข่งขันที่รุนแรงระหว่างไทยกับเวียดนามที่เกิดขึ้น ทำให้ไทยหันไปผลิตข้าว นึ่ง ที่มุ่งเน้นการส่งออกไปที่ตลาดแอฟริกาและตะวันออกกลาง โดยประชากรในตลาดเหล่านี้นิยม บริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหาร ทั้งนี้กระบวนการผลิตข้าวเหนียวมีกรรมวิธีการผลิตที่ซับซ้อน ต้องอาศัย ความเชี่ยวชาญ ทำให้เวียดนามต้องใช้เวลาในการศึกษา แต่คาดว่าในอนาคต เวียดนามจะเข้า มาแข่งขันในการส่งออกข้าวเหนียว ซึ่งปัจจุบันเวียดนามมีการส่งออกข้าวเหนียวในปริมาณน้อย

ตารางที่ 3.18 ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ปีพ.ศ.2545-2554

ปีพ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	ปริมาณส่งออก (ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	21,527.00	-	3,795.00	-
2546	22,082.00	2.58	4,295.00	13.18
2547	22,716.00	2.87	5,147.00	19.84
2548	22,772.00	0.25	4,705.00	-8.59
2549	22,922.00	0.66	4,522.00	-3.89
2550	24,375.00	6.34	4,649.00	2.81
2551	24,393.00	0.07	5,950.00	27.98
2552	24,689.00	1.21	6,500.00	9.24
2553	24,820.00	0.53	5,800.00	-10.77
2554	26,300.00	5.96	7,000.00	20.69
เฉลี่ย	23,659.60	2.27	5,236.30	7.83

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

สำหรับตลาดข้าวหอมไทยถูกข้าวหอมของเวียดนามเข้ามาแข่งขันทางการค้าในตลาดโลก มากขึ้น โดยสถิติการส่งออกข้าวหอมมะลิของเวียดนามในปีพ.ศ.2552 มีปริมาณเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60 นับว่าเป็นการแข่งขันที่รุนแรง สำหรับข้าวขาวของไทยโดยเฉพาะข้าวคุณภาพปานกลางถึงข้าว คุณภาพต่ำ ได้แก่ ข้าวขาว 25% ที่ประเทศเวียดนามชิงส่วนแบ่งในตลาดฟิลิปปินส์ อิรัก อิหร่าน ที่ เป็นตลาดของไทยไป ทำให้ตลาดข้าวของไทยเหลือเพียงตลาดข้าวคุณภาพดี และตลาดข้าวใน

ประเทศญี่ปุ่น ที่เปิดให้นำเข้าข้าวภายใต้ข้อผูกพันกับองค์การการค้าโลก รวมถึงตลาดจีน สิงคโปร์ และฮ่องกง ที่นำเข้าข้าวเจ้าหอมจากไทย

ในปีพ.ศ. 2553 เวียดนามประสบปัญหาทางการเงิน รัฐบาลจึงประกาศลดค่าเงินดองถึง 2 ครั้ง และลดราคาข้าวเพื่อระบายข้าวออกจากภายในประเทศ เนื่องจากไม่มีไซโลเพื่อเก็บสต็อกข้าว ทำให้เวียดนามขายข้าวในราคาถูกลงกว่าไทยในช่วงครึ่งปีแรกประมาณต้นละ 100 - 200 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2553 เวียดนามประสบปัญหาล้างแ้งเช่นเดียวกับไทย รัฐบาลเกรงว่าในช่วงปลายปีผลผลิตข้าวอาจจะผลิตได้ลดลงไม่เพียงพอต่อการส่งมอบให้ลูกค้าที่ จึงประกาศห้ามขายข้าวล่วงหน้าจนกว่าจะถึงสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2553 และรัฐบาลได้มีมาตรการกำหนดราคาขายขั้นต่ำของข้าว โดยบังคับให้บริษัทผู้ส่งออกปฏิบัติตาม ได้แก่ การกำหนดราคาข้าวขาว 5% ต้นละ 475 ดอลลาร์สหรัฐ และข้าวขาว 25% ต้นละ 445 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อพยุงราคาข้าวในประเทศไม่ให้ตกต่ำ เป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลเวียดนามต้องการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในประเทศ เนื่องจากข้าวที่เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม เป็นผลผลิตส่วนใหญ่ที่ใช้ในการบริโภคภายในประเทศ นอกจากนี้คณะผู้แทนบริหารเวียดนาม (Vinafood 2) ได้เดินทางไปบราซิลเพื่อหาช่องทางทำการค้าระหว่าง 2 ประเทศ ซึ่งบราซิลได้กำหนดให้มีการนำเข้าข้าวจากเวียดนามจำนวน 1 ล้านตัน ในปีพ.ศ.2554 ทั้งนี้ตลาดบราซิลไม่ใช่ลูกค้าที่สำคัญของไทย

หลังจากเวียดนามต้องเผชิญปัญหาในเรื่องของการลักลอบนำเข้าข้าวจากประเทศกัมพูชา ทำให้เวียดนามและกัมพูชาร่วมมือกันในการจัดตั้งองค์กรส่งออกข้าวมายังเวียดนาม ได้จัดตั้งบริษัทที่ร่วมลงทุนข้าวด้วยกัน มีชื่อว่า (Cambodian-Vietnam Food Company: Cavifoods) เป็นบริษัทที่มีการร่วมลงทุนระหว่าง Southern Food Corporation มีการถือหุ้น 37% บริษัทพัฒนาและลงทุนกัมพูชา (Investment and Development Company of Cambodia: IDCC) ถือหุ้น 33% และบริษัท Green Trades ของกัมพูชาถือหุ้น 30% เพื่อทำหน้าที่ในการทำธุรกิจข้าวแบบครบวงจรในกัมพูชา โดยเน้นที่การลงทุนตั้งแต่กระบวนการผลิต การเก็บรักษา และการส่งออกข้าว การสร้างโรงสีข้าว ไซโลเพื่อเก็บสำรองข้าว โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากข้าว รวมทั้งระบบเครือข่ายการจำหน่ายข้าวในกัมพูชา (อัทธ์ พิศาลวานิช, 2554) ส่งผลให้ปัจจุบันเวียดนามทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้าข้าวเปลือกจากกัมพูชาเพื่อนำมาส่งออกปีละประมาณ 2 ล้านตัน โดยเวียดนามจะนำเข้าข้าวจากกัมพูชาเพื่อบริโภคในประเทศ และนำข้าวที่ผลิตได้ในประเทศส่งออกไปยังตลาดโลกทั้งหมด อีกทั้งเวียดนามยังมีโครงการก่อตั้งบริษัทร่วมลงทุนทางด้านอาหารกับพม่าในอนาคต

ปัญหาในการส่งออกข้าวของเวียดนามนอกจากปัญหาในเรื่องคุณภาพข้าว การตาก การอบ ข้าวเปลือกที่ขาดคุณภาพแล้ว สภาพภูมิอากาศที่มีความชื้นสูงทำให้ข้าวเปลือกหักงอ เมื่อนำมาสีเป็นข้าวสารแล้วจะมีเปอร์เซ็นต์การหักสูง ซึ่งเวียดนามยังขาดแคลนไซโลในการเก็บข้าวจำนวนมาก และผู้ส่งออกข้าวส่วนใหญ่ไม่มีโกดังในการเก็บข้าวและโรงสีเป็นของตนเอง ดังนั้น ผู้ส่งออกข้าวจะทำการรับซื้อข้าวเพื่อส่งออกหลังจากการทำสัญญากับผู้นำเข้า เพื่อที่ผู้ส่งออกจะได้ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเช่าคลังและไซโล จากปัญหาในการขาดแคลนไซโลเก็บข้าวของเวียดนาม รัฐบาลเวียดนามจึงได้มีการจัดตั้งตลาดข้าวที่จังหวัดโฮจิมินห์ และสร้างไซโลเก็บข้าวในพื้นที่จำนวน 100 ไร่ ที่จังหวัดหวิ่นล่อง นอกจากการสร้างไซโลในประเทศแล้ว เวียดนามยังมีการร่วมมือกับประเทศต่างๆ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ แทนซาเนีย กานา แอฟริกาใต้ และพม่า เพื่อจัดตั้งคลังสินค้าในต่างประเทศ

ประเทศเวียดนามได้พัฒนาข้าวพันธุ์ลูกผสมเพื่อรับมือกับภาวะแวดล้อม น้ำท่วม และพายุ ซึ่งเวียดนามจะประสบกับพายุไต้ฝุ่นเป็นประจำทุกปี ส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าวเป็นอย่างมาก และยังสนับสนุนให้ขยายการผลิตข้าวและสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศ โดยรักษาพื้นที่ปลูกข้าว 3.80 ล้านเฮกเตอร์ (23.75 ล้านไร่) ในช่วง 20 ปี (2553-2557) เป็นพื้นที่ชลประทานที่ปลูกข้าวได้มากกว่า 2 ครั้งต่อปี หรือพื้นที่ประมาณ 3.20 ล้านเฮกเตอร์ (20 ล้านไร่) หรือร้อยละ 84 ของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด นอกจากนี้ รัฐบาลเวียดนามให้ชาวนาทำตามมาตรการ 3 ลด 3 เพิ่ม คือ ลดปริมาณเมล็ดพันธุ์ให้มีความเหมาะสม ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดการใช้สารกำจัดวัชพืช ส่วน 3 เพิ่ม คือ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น เพิ่มคุณภาพ และเพิ่มกำไร จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ชาวนาเวียดนามมีกำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 15-20% และมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 5% (อิทธิ พิศาลวานิช, 2554) การส่งออกข้าวปีพ.ศ. 2553 รัฐบาลมีนโยบายขายข้าวราคาถูกลงและขยายตลาดเชิงรุก ลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำ เพิ่มการผลิตข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวหอม ข้าวขาว 5%

2. ประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก ในปีพ.ศ.2546-2553 ปริมาณผลผลิตข้าวของจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด สาเหตุของผลผลิตที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากการบริหารจัดการข้าวของรัฐบาลจีน โดยรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิต การสร้างฐานที่มั่นสำหรับการเพาะปลูกข้าว เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหันมาปลูกข้าวมากขึ้น

ในปีพ.ศ.2545-2554 ประเทศจีนมีผลผลิตข้าวเฉลี่ยปริมาณ 129,124.30 พันตัน มีอัตราการเติบโตโดยรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.39 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศจีนมีปริมาณผลผลิต 137,000 พันตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 คิดเป็นร้อยละ -1.65 ซึ่งลดลงจากปีพ.ศ.2553 เพียงเล็กน้อย (ตาราง 3.19)

การส่งออกข้าวของจีน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2554 มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 1,015.40 ตัน ปริมาณการส่งออกข้าวของจีนมีแนวโน้มไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับการผลิตข้าวภายในประเทศ อัตราการเจริญเติบโตในการส่งออกเฉลี่ยลดลง คิดเป็นร้อยละ 5.47 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศจีนมีปริมาณผลผลิต 500 ตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 44.44 ซึ่งอัตราการเติบโตในการส่งออกลดลงจากปีพ.ศ.2553 ค่อนข้างมาก การส่งออกข้าวของจีนแต่เดิมนิยมส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ แต่ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ปลูกข้าวคุณภาพดีมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลก ข้าวคุณภาพดีของจีนที่เป็นที่รู้จักกันในตลาดโลก ได้แก่ ข้าวเจ้าหอม

ตารางที่ 3.19 ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย ปีพ.ศ.2545-2554

ปีพ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	ปริมาณส่งออก (ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	122,180.00	-	2,583.00	-
2546	112,462.00	-7.95	880.00	-65.93
2547	125,363.00	11.47	656.00	-25.45
2548	126,414.00	0.84	1216.00	85.37
2549	127,200.00	0.62	1340.00	10.20
2550	130,224.00	2.38	696.00	-48.06
2551	134,330.00	3.15	783.00	12.50
2552	136,570.00	1.67	600.00	-23.37
2553	139,300.00	2.00	900.00	50.00
2554	137,000.00	-1.65	500.00	-44.44
เฉลี่ย	129,104.30	1.39	1,015.40	-5.47

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงมากในการผลิตข้าวหอมแข่งกับข้าวหอมของไทย โดยเฉพาะข้าวหอมในกลุ่ม Chaotaimi ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า “เหนียวข้าวไทย” ซึ่งได้มีการพัฒนา

และค้นคว้าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จนมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิ 105 ของไทยมาก (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ และนิรมน ชวนบุญย์, 2545) โดยจีนมีนโยบายพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวให้เพิ่มผลผลิตต้านทานโรคและแมลง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนตอบสนองต่อปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรและพื้นที่ในการเพาะปลูกที่ลดลง ถ้าประเทศจีนสามารถพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมจนประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งตลาดทางการค้าข้าวหอมมะลิของไทยอย่างแน่นอน

ผู้ส่งออกจะต้องเป็นรัฐวิสาหกิจ เช่น (China National Cereals Oils and Foodstuffs Import and Export Corporation: COFCO) หรือเป็นนิติบุคคลประเภทค้าส่งและค้าปลีก รัฐบาลมีขีดการจำหน่ายมากกว่า 100 ล้านหยวน มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกมากกว่า 25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (จันทร์พร จักรแก้ว, 2553) หรือถ้ามีใบอนุญาตทางการค้าแล้ว สามารถขอใบรับรองจากหน่วยพาณิชย์ท้องถิ่น เพื่อขออนุญาตให้มีการนำเข้าข้าวได้ และเนื่องจากประเทศจีนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ส่งผลให้การส่งออกข้าวสาร ข้าวสาลี และข้าวโพด มีสิทธิได้รับค่าชดเชยในการส่งออกในอัตราร้อยละ 8.5

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ผลิตข้าวได้ในปริมาณน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในการค้าข้าวประเทศอื่นๆ ของไทย ผลผลิตข้าวส่วนใหญ่เป็นข้าวเมล็ดยาว คิดเป็นร้อยละ 75 ของผลผลิตข้าวทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ข้าวเมล็ดกลางและเมล็ดสั้น คิดเป็นร้อยละ 25 ของผลผลิตข้าวทั้งหมด แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รัฐทางตอนใต้ และรัฐแคลิฟอร์เนีย

ในการส่งออกข้าวของสหรัฐอเมริกานั้นเน้นการส่งออกข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร เนื่องจากไม่สามารถแข่งในตลาดข้าวที่สีแล้วกับประเทศอื่นได้ ข้าวคุณภาพดีของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ข้าวเมล็ดยาว U.S.No.2, 4% ของสหรัฐอเมริกาถือว่ามีความปลอดภัยเทียบเท่ากับข้าวหอมมะลิชั้น 2 ของไทย ซึ่งในตลาดข้าวถือว่าเป็นข้าวที่ทดแทนกันได้ (มณฑิร สติมานนท์, 2549)

ในปีพ.ศ.2545-2554 ประเทศสหรัฐอเมริกามีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 6,807.50 พันตัน มีอัตราการเติบโตโดยรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.01 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศสหรัฐอเมริกา

มีปริมาณผลผลิต 7,593 พันตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 คิดเป็นร้อยละ 2.65 (ตารางที่ 3.20) อัตราการเติบโตของผลผลิตลดลงจากปีพ.ศ.2552 เพียงเล็กน้อย เนื่องจากพื้นที่ในการปลูกข้าวลดลง โดยพื้นที่ในการปลูกข้าวนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะราคาข้าว ถ้าราคาข้าวลดลง รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรในประเทศหันไปปลูกพืชทางเลือกชนิดอื่นที่มีราคาสูงกว่าการปลูกข้าวเป็นการทดแทน

การส่งออกข้าวของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2554 มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 3,362.20 ตัน ปริมาณการส่งออกข้าวของสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มไม่คงที่ อัตราการเจริญเติบโตในการส่งออกเฉลี่ยลดลง คิดเป็นร้อยละ 0.85 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศสหรัฐอเมริกามีปริมาณผลผลิต 3,250 ตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 8.45

ตารางที่ 3.20 ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศสหรัฐอเมริกาพ.ศ.2545-2554

ปีพ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	ปริมาณส่งออก (ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	6,536.00	-	3,834.00	-
2546	6,420.00	-1.77	3090.00	-19.41
2547	7,462.00	16.23	3862.00	24.98
2548	7,113.00	-4.68	3306.00	-14.40
2549	6,088.00	-14.41	3003.00	-9.17
2550	6,149.00	1.00	3219.00	7.19
2551	6,400.00	4.08	2983.00	-7.33
2552	6,917.00	8.08	3525.00	18.17
2553	7,397.00	6.94	3550.00	0.71
2554	7,593.00	2.65	3,250.00	-8.45
เฉลี่ย	6,807.50	2.01	3,362.20	-0.85

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

สหรัฐอเมริกานับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการผลิตข้าวหอมแข่งกับข้าวเจ้าหอมของไทย ในสหรัฐอเมริกาข้าวที่หุงแล้วมีกลิ่นหอมจะเรียกว่า Aromatic Rice โดยกลิ่นหอมนั้นจะคล้ายกลิ่นข้าวโพดคั่ว หรือกลิ่นถั่ว Almond บางครั้งมีกลิ่นคล้ายกลิ่นข้าวหอมมะลิของไทย และ

ข้าวหอมบาสมาติของอินเดียและปากีสถาน สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติของสหรัฐอเมริกา (International Rice Research Institute: IRRI) ได้ค้นคว้าวิจัยข้าวหอมพันธุ์ใหม่ โดยใช้สายพันธุ์ IR 262 ของสหรัฐอเมริกา มาผสมกับข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 ของไทยจนได้ข้าวหอมสายพันธุ์ใหม่ ที่มีชื่อเสียงของอเมริกา โดยใช้ชื่อว่า Jasmine 85 แต่คุณภาพความหอมยังน้อยกว่าข้าวเจ้าหอมมะลิไทย ปัจจุบันข้าวหอมพันธุ์นี้ได้มีการปลูกเพื่อการส่งออกแล้ว ซึ่งการส่งออกของข้าวหอมพันธุ์นี้อาจจะส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งการตลาดข้าวหอมของไทยในอนาคตได้

กำหนดให้มีการซื้อขายผ่านช่องทางพาณิชย์โดยปกติ และส่งออกผ่านช่องทางความร่วมมือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้แก่ กฎหมาย Public Law 480 เป็นมาตรการของสหรัฐฯ ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหาร แก่ต่างประเทศในรูปของสินเชื่อระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำโดยกำหนดวงเงิน และปริมาณสินค้า การอุดหนุน ค่าขนส่งต่างประเทศ หรือช่วยเหลือชนในการชำระสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ

4. ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียเป็นประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศจีน การผลิตข้าวของอินเดียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากรัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยทางด้านอาหารภายในประเทศ ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ประเทศอินเดียได้ค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์ข้าวใหม่ๆ รวมถึง ข้าวพันธุ์ Pusa เป็นข้าวหอมมะลิเมล็ดยาว คุณภาพดีของอินเดีย เพื่อที่จะนำไปปลูกทดแทนในพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกข้าวบาสมาติ

ในปีพ.ศ.2545-2554 ประเทศอินเดียมีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ย 89,279 พันตัน มีอัตราการเติบโตโดยรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.39 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศอินเดียมีปริมาณผลผลิต 95,300 พันตัน มีอัตราการเติบโตจากปีพ.ศ.2553 คิดเป็นร้อยละ 32.69 การส่งออกข้าวของอินเดีย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2554 มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 3,712.40 ตัน อัตราการเจริญเติบโตในการส่งออกเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 4.54 และในปีพ.ศ.2554 ประเทศอินเดียมีปริมาณการส่งออก 3,800 ตัน มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2553 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 52 (ตารางที่ 3.21) ในปีพ.ศ.2550 ปริมาณส่งออกข้าวของอินเดียลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากราคาแพงในประเทศสูงขึ้น ทำให้ผู้บริโภคบางส่วนหนึ่งหันบริโภคข้าวภายในประเทศมากขึ้น ส่งผลให้เหลือข้าวเพื่อการส่งออกลดลง

ตารางที่ 3.21 ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศอินเดีย ปีพ.ศ.2545-2554

ปีพ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	ปริมาณการส่งออก (ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	71,820.00	-	4,421.00	-
2546	88,530.00	23.27	3,172.00	-28.25
2547	91,970.00	3.89	4,687.00	47.76
2548	93,350.00	1.50	4,537.00	-3.20
2549	96,690.00	3.58	6,301.00	38.88
2550	99,180.00	2.58	3,383.00	-46.31
2551	89,130.00	-10.13	2,123.00	-37.25
2552	95,000.00	6.59	2,200.00	3.63
2553	71,820.00	-24.40	2,500.00	13.64
2554	95,300.00	32.69	3,800.00	52.00
เฉลี่ย	89,279.00	4.39	3,712.40	4.54

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

อินเดียมีการส่งออกข้าวบาสมาดิซึ่งเป็นข้าวหอมคุณภาพดีชนิดหนึ่ง ใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิจากไทย อีกทั้งได้มีการส่งออกข้าวบาสมาดิไปยังตลาดคู่ค้าที่สำคัญของไทย ได้แก่ ตลาดประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากปัจจุบัน ผู้บริโภคชาวสหรัฐอเมริกาหันมาบริโภคข้าวบาสมาดิเพิ่มขึ้น และตลาดจีนซึ่งเป็นตลาดคู่ค้าที่สำคัญของอินเดีย เนื่องจากการกระตุ้นการส่งออกข้าวบาสมาดิของอินเดียได้น้อย 20,000 ตัน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553) คู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าวของอินเดีย ได้แก่ ปากีสถาน เนื่องจากการส่งออกข้าวประเภทเดียวกัน และข้าวจากประเทศปากีสถานมีราคาถูกกว่าข้าวจากประเทศอินเดีย เนื่องจากปากีสถานได้ยกเลิกนโยบายการกำหนดราคารับต่ำในการส่งออกและการเก็บภาษีส่งออก ทำให้ราคาข้าวที่ส่งออกมีราคาถูกลง ในขณะที่อินเดียยังใช้นโยบายการกำหนดราคารับต่ำในการส่งออก ซึ่งผลกระทบจากนโยบายนี้ทำให้อินเดียอาจจะสูญเสียส่วนแบ่งข้าวในตลาดโลกเพิ่มขึ้น

ประเทศอินเดียมีนโยบายรักษาสต็อกข้าวภายในเพื่อความมั่นคง โดยกำหนดสต็อกขั้นต่ำไว้ที่ 12.5 ล้านตันข้าวสาร มีการควบคุมการส่งออก โดยกำหนดราคารับต่ำ (Minimum Export Price: MEP) นอกจากนี้สถาบันอาหารแห่งชาติของอินเดีย (Food Corporation of India: FCI) รายงานว่า อินเดียประสบปัญหาสต็อกข้าวฟืช (ข้าวสาลีและข้าว) ประมาณ 48.73 ล้านตัน ซึ่ง

มากกว่าความต้องการถึง 2 เท่า และสต็อกดังกล่าวเกินโกดังที่จัดเก็บ รัฐบาลจึงกำหนดสร้างโกดังเพิ่ม 12 แห่ง ความจุโกดังละ 160,000 ตัน ในแคว้นโอริสสา (Orissa)

5. ประเทศปากีสถาน

ประเทศปากีสถานเป็นประเทศที่ผลิตข้าวรายใหญ่ของโลก แต่ไม่ได้บริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ข้าวที่ผลิตได้จะใช้บริโภคภายในประเทศร้อยละ 50 ส่วนที่เหลือจะส่งออกทั้งหมด ข้าวที่ส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นข้าวคุณภาพสูง ข้าวบาสมาดิ และข้าว IRRI การเพาะปลูกข้าวของปากีสถานมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการส่งออกเป็นสำคัญ โดยเฉพาะข้าวคุณภาพดี ได้แก่ ข้าวบาสมาดิ มีการจัดให้เพาะปลูกในพื้นที่เขตชลประทาน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการปลูกข้าวเมื่อเกิดภัยแล้ง และรัฐบาลยังเป็นผู้ดูแลในเรื่องของการค้าคุณภาพดีโดยตรง นอกจากนี้รัฐบาลยังให้การสนับสนุนการวิจัยข้าวหอมพันธุ์ใหม่ เพื่อนำไปทดแทนข้าวบาสมาดิพันธุ์เดิม ได้แก่ พันธุ์บาสมาดิ 385 และ Super Basmati ในขณะที่ข้าวคุณภาพต่ำจะให้เอกชนเป็นผู้ดูแล

ตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของปากีสถาน ได้แก่ ตลาดในตะวันออกกลาง มีส่วนในการส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และบางประเทศของทวีปยุโรป คู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าวของปากีสถาน ได้แก่ ประเทศอินเดีย โดยเฉพาะข้าวบาสมาดิ แต่ข้าวบาสมาดิของอินเดียมีราคาสูงกว่าปากีสถานมาก เนื่องจากปากีสถานได้ยกเลิกนโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำในการส่งออกและการเก็บภาษีส่งออกข้าว ทำให้ราคาข้าวที่ส่งออกมีราคาถูกลง

ในปีพ.ศ.2545-2554 ประเทศปากีสถานมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 5,474.90 พันตัน มีอัตราการเติบโตโดยรวมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 2.03 และในปีพ.ศ.2554 ปากีสถานมีปริมาณผลผลิต 5,000 พันตัน โดยมีปริมาณเท่ากับปีพ.ศ.2552 (ตารางที่ 3.22) การส่งออกข้าวของปากีสถาน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545-2554 มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 2,893.80 ตัน อัตราการเจริญเติบโตในการส่งออกเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.47 โดยตั้งแต่ปีพ.ศ.2549-2552 ปริมาณส่งออกข้าวของปากีสถานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในปีพ.ศ.2553 ปริมาณการส่งออกข้าวลดลงจำนวนมาก มีอัตราการเติบโตลดลงถึงร้อยละ 30.26 จากปีพ.ศ.2552

ตารางที่ 3.22 ปริมาณผลผลิตและปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศปาเกีสถาน ปีพ.ศ.2545-2554

ปีพ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	ปริมาณส่งออก (ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	4,479.00	-	1,958.00	-
2546	4,848.00	8.24	1,986.00	1.43
2547	5,025.00	3.65	3,032.00	52.67
2548	5,547.00	10.39	3,579.00	18.04
2549	5,450.00	-1.75	2,696.00	-24.67
2550	5,700.00	4.59	3,050.00	13.13
2551	6,900.00	21.05	3,187.00	4.49
2552	6,800.00	-1.45	3,800.00	19.23
2553	5,000.00	-26.47	2,650.00	-30.26
2554	5,000.00	0.00	3,000.00	13.21
เฉลี่ย	5,474.90	2.03	2,893.80	7.47

ที่มา: กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (2555)

การค้าข้าวในประเทศปาเกีสถานมีการติดต่อผ่านทางเอกชน เนื่องจากหน่วยงานรัฐบาลที่เคยดำเนินการทางด้านการค้าถูกยกเลิกตั้งแต่ปีพ.ศ.2533 และในการส่งออกข้าวผู้ส่งออกจะต้องผ่านการรับรองคุณภาพข้าวจากสมาคมผู้ส่งออกข้าว

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะเป็นส่วนของการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งใช้ข้อมูลที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน โดยอาศัยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญในตลาดโลก เปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง และใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ

1. ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกของข้าวเจ้าหอม

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย อินเดีย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศสหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ และมาเลเซีย และการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา จีน เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศอิหร่าน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย โดยใช้ข้อมูลการส่งออกของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งในประเทศดังกล่าว ในการศึกษาจะแบ่งข้อมูลออกเป็นช่วงเวลา เพื่อพิจารณาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา

1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย และอินเดียในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข1 ข9 ข10 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.1

ผลจากการคำนวณปรากฏว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีค่ามากกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของเทศอินเดีย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของเทศอินเดีย ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อการส่งออกทั้งหมดของเทศอินเดีย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก กล่าวได้ว่า ประเทศอินเดียมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของเทศอินเดียไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของเทศอินเดียไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อการส่งออกทั้งหมดของเทศอินเดีย ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 4.1 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศสหรัฐอเมริกา
ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2553

ปี	ไทย	อินเดีย
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	8.2522	1.7590
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	4.2732	1.6157
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	7.0354	0.8187

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข1 ข9 ข10 และ ข12

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทยในการส่งออกข้าวเจ้าหอม พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าเท่ากับ 8.2522 และลดลงเป็น 4.2732 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏใน

การส่งออกข้าวเจ้าหอมลดลง และมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพิ่มขึ้น มีค่าเท่ากับ 7.0354 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 โดยการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 99.88 ของการส่งออกข้าวเจ้าหอมทั้งหมด

ในขณะที่ประเทศอินเดีย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 1.7590 และลดลงเป็น 1.6157 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่าประเทศอินเดียมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมลดลง และในช่วงปีพ.ศ. 2551-2553 ประเทศอินเดียมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอม โดยมีค่าเท่ากับ 0.8187 สาเหตุที่ประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเนื่องจากในปีพ.ศ.2552 เป็นต้นมา สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนทำให้ผลผลิตข้าวเจ้าหอมในประเทศอินเดียลดลง ส่งผลให้ประเทศอินเดียส่งออกข้าวเจ้าหอมได้ลดลง

1.2 ประเทศจีน

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย และอินเดียในประเทศจีน โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข2 ข9 ข10 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.2

ผลจากการคำนวณปรากฏว่าค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีค่ามากกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศจีนต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศจีน

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศจีน มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศจีนต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ต่ำกว่าสัดส่วนการส่งออกข้าวเจ้า

หอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2553 ประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศจีน

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าเท่ากับ 7.0245 และลดลงเป็น 6.9521 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีค่าลดลงเป็น 2.3792 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมลดลงในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีค่าลดลงอย่างมากในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 โดยการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทยไปตลาดจีน มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมมะลิทั้งหมด ของการส่งออกข้าวเจ้าหอม

ตารางที่ 4.2 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศจีน ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2553

ปี	ไทย	อินเดีย
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	7.0245	0.0020
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	6.9521	0.0034
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	2.3792	0.0024

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข2 ข9 ข10 และ ข12

ในส่วนของประเทศอินเดีย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.0020 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.0034 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่าประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกลดลง และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศอินเดียมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมเพิ่มขึ้น โดยมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.0024 สาเหตุที่ประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบทุกช่วงปี เนื่องจากผู้บริโภคริโภคชาวจีนนิยมบริโภคข้าวเจ้าหอมจากประเทศไทยมากกว่าบริโภคข้าวเจ้าหอมจากประเทศอินเดีย

1.3 ประเทศสิงคโปร์

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถานในตลาดสิงคโปร์ โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553

จากตารางผนวกที่ ข3 ข9 ข10 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.3

ผลจากการคำนวณปรากฏค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าว ข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีค่ามากกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าว ข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศสิงคโปร์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวหอมของประเทศไทยเวียดนาม และปากีสถาน ไปยังประเทศสิงคโปร์ มีค่าน้อยกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวหอมของประเทศไทยเวียดนามและปากีสถานไปยังประเทศสิงคโปร์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทยเวียดนามและปากีสถาน ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรือกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2553 ประเทศไทยเวียดนามและปากีสถาน มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ เท่ากับ 3.7923 และเพิ่มขึ้นเท่ากับ 3.8433 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีค่าลดลงเป็น 2.4364 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 โดยการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทยไปยังประเทศสิงคโปร์ มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 67.66 ของการส่งออกข้าวเจ้าหอมทั้งหมด

ตารางที่ 4.3 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศสิงคโปร์ ในช่วงปีพ.ศ.2545-2553

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	3.7923	0.2475	0.7792
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	3.8433	0.3213	0.8699
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	2.4364	0.8072	0.6720

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข3 ข9 ข10 และ ข12

ในส่วนของประเทศเวียดนาม ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.2475 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.3213 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ทำให้มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกลดลง และเพิ่มขึ้นเป็น 0.8072 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 แสดงให้เห็นว่า เวียดนามมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลงทุกช่วงปี เนื่องมาจากในอดีตข้าวเจ้าหอมของประเทศเวียดนามยังไม่เป็นที่รู้จักของประชากรชาวสิงคโปร์ และคุณภาพยังไม่ได้มาตรฐาน แต่ในปัจจุบันเวียดนามได้ปรับปรุงคุณภาพข้าวเจ้าหอมให้ดีขึ้น ทำให้มีการนำเข้าข้าวเจ้าหอมจากสิงคโปร์มากขึ้น และเป็นที่รู้จักมากขึ้นในผู้บริโภคชาวสิงคโปร์ ส่งผลให้ประเทศเวียดนามมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์เพิ่มขึ้น จึงมีแนวโน้มความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง

ในขณะที่ประเทศปากีสถาน ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.7792 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.8699 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่า ประเทศปากีสถานมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกลดลง และในช่วงปีพ.ศ.2551 - 2553 ประเทศปากีสถานมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง โดยมีค่าเท่ากับ 0.6720

1.4 ประเทศมาเลเซีย

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย และเวียดนามในประเทศมาเลเซีย โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข4 ข9 ข10 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.4

ผลจากการคำนวณปรากฏว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยไปยังประเทศมาเลเซีย มีค่ามากกว่า 1 ในทุกช่วงปี หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย ไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศมาเลเซีย

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศเวียดนามในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีค่ามากกว่า 1 ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.

2548-2550 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศเวียดนามไปยังประเทศมาเลเซีย มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศเวียดนามไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศเวียดนาม ต่ำกว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ประเทศเวียดนามมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าเท่ากับ 2.4322 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.7171 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และลดลงเป็น 1.5087 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 โดยการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทยไปยังประเทศมาเลเซีย มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมมะลิคิดเป็นร้อยละ 35.32 ของการส่งออกข้าวเจ้าหอมทั้งหมด

ตารางที่ 4.4 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศมาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2553

ปี	ไทย	เวียดนาม
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	2.4322	1.0424
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	2.7171	0.6516
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	1.5087	11.6150

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข4 ข9 ข10 และ ข12

ในส่วนของประเทศเวียดนาม ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 1.0424 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ประเทศเวียดนามมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.6516 และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศเวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ มีค่าเท่ากับ 11.6150 แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมในประเทศเวียดนามค่อนข้างมาก สาเหตุเนื่องจากผู้บริโภคชาวมาเลเซียนิยมบริโภคข้าวเจ้าหอมจากประเทศเวียดนาม เนื่องจากมีราคาที่ถูกลงกว่าข้าวเจ้าหอมจากประเทศไทย และมีคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาว

2.1 ประเทศอิหร่าน

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย และอินเดียในประเทศอิหร่าน โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข5 ข9 ข11 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.5

ผลจากการคำนวณปรากฏว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ไปยังประเทศอิหร่าน ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศอิหร่าน ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศอิหร่าน มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศอิหร่าน ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศอิหร่าน

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศอินเดีย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศอินเดียไปยังประเทศอิหร่าน ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศอินเดีย ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศอิหร่าน ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศอินเดียไปยังประเทศอิหร่าน มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศอินเดียไปยังประเทศอิหร่าน ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศอินเดีย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของ

โลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศอินเดียมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศอิหร่าน

ตารางที่ 4.5 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวในประเทศอิหร่าน ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2553

ปี	ไทย	อินเดีย
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	3.9580	0.0496
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	3.5064	0.1247
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	0.3793	2.7726

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข5 ข9 ข11 และ ข12

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าเท่ากับ 3.9580 และลดลงเป็น 3.5064 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวลดลง และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ มีค่าเท่ากับ 0.3793

ในส่วนของประเทศอินเดีย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.0496 และลดลงเป็น 0.1247 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่าประเทศอินเดียมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกลดลง และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศอินเดียมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาว โดยมีค่าเท่ากับ 2.7726 สาเหตุเนื่องจากผู้บริโภครชาวอิหร่านนิยมบริโภคข้าวเจ้าขาวจากประเทศอินเดียเพิ่มขึ้น เพราะคุณภาพข้าว และลักษณะเมล็ดข้าวหลังการหุงจะค่อนข้างคงรูป ไม่แฉะ ตรงตามรสนิยมผู้บริโภครชาวอิหร่านมากกว่าข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย

2.2 ประเทศฟิลิปปินส์

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถานในประเทศฟิลิปปินส์ โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข6 ข9 ข11 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.6

ผลจากการคำนวณปรากฏว่าค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย มีค่ามากกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนาม ไปยังประเทศฟิลิปปินส์ มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย เวียดนาม สูงกว่า สัดส่วนการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทย เวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ปากีสถาน ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ปากีสถานไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ปากีสถาน ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทย ปากีสถานมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ปากีสถานไปยังประเทศฟิลิปปินส์ มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ปากีสถานไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ปากีสถาน สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาว

ของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศปากีสถานมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์

ตารางที่ 4.6 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศฟิลิปปินส์ ในช่วงปี 2545-2553

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	1.8191	14.3193	0.3926
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	1.3330	32.9552	1.4200
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	1.6466	28.3150	4.7312

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข6 ข9 ข11 และ ข12

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าเท่ากับ 1.8191 และลดลงเป็น 1.3330 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีความเพิ่มขึ้นเป็น 1.6466 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวลดลงในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และเพิ่มขึ้นในช่วงปีพ.ศ.2551-2553

ในส่วนของประเทศเวียดนามในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 14.3193 และเพิ่มขึ้นเป็น 32.9552 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 แสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกเพิ่มขึ้น และในช่วงปีพ.ศ.2551 - 2553 ประเทศเวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวลดลงโดยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 28.3150

ในขณะที่ประเทศปากีสถานในช่วงปีพ.ศ.2545 -2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.3926 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ประเทศปากีสถานมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกเพิ่มขึ้น มีค่าเท่ากับ 1.4200 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.7312 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553

2.3 ประเทศญี่ปุ่น

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกาและจีน ในประเทศญี่ปุ่น โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข7 ข9 ข11 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.7

ผลจากการคำนวณปรากฏว่า ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ไปยังประเทศญี่ปุ่น ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่น

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกาและจีน มีค่าน้อยกว่า 1 ทุกช่วงเวลา หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และจีน ไปยังประเทศญี่ปุ่น ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และจีน ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยสหรัฐอเมริกาและจีน มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.8261 และลดลงเท่ากับ 0.6706 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพิ่มขึ้น และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเท่ากับ 1.1344 สาเหตุที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.

2551-2553 เนื่องจากในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา ประเทศญี่ปุ่นนำเข้าข้าวจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 4.7 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย
สหรัฐอเมริกา และจีน ในประเทศญี่ปุ่นในช่วงปี 2545-2553

ปี	ไทย	สหรัฐอเมริกา	จีน
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	0.8261	0.5201	0.2805
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	0.6706	0.4436	0.1549
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	1.1344	0.4925	0.0624

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข7 ข9 ข11 และ ข12

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.5201 และลดลงเป็น 0.4436 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ทำให้มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเพิ่มขึ้น และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศสหรัฐอเมริกา มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.4925 แสดงให้เห็นว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏที่ลดลงจากในช่วงปีพ.ศ.2548 - 2550 สาเหตุที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในทุกช่วงปี ทั้งๆที่มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่นที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศอุตสาหกรรม ทำให้มีมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมทั้งหมดค่อนข้างสูง ส่งผลให้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏมีค่าน้อย

ในขณะที่ประเทศจีน ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.2805 และลดลงเป็น 0.1549 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และลดลงเหลือ 0.0624 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 แสดงให้เห็นว่าประเทศจีนมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกลดลงในทุกช่วงปี สาเหตุที่ประเทศจีนมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในทุกช่วงปี ทั้งๆที่มีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่นที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศจีนมีมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมทั้งหมดค่อนข้างสูง ส่งผลให้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏมีค่าน้อย

2.4 ประเทศมาเลเซีย

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน ในประเทศมาเลเซีย โดยใช้ข้อมูลมูลค่าการส่งออกระหว่างปีพ.ศ.2545-2553 จากตารางผนวกที่ ข8 ข9 ข11 และ ข12 ได้ผลการคำนวณดังตารางที่ 4.8

ผลจากการคำนวณปรากฏว่า ส่วนค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศมาเลเซีย มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ต่ำกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศมาเลเซีย

ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน ไปยังประเทศมาเลเซีย มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า สัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน ไปยังประเทศมาเลเซีย ต่อการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน สูงกว่าสัดส่วนของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของโลก ต่อการส่งออกทั้งหมดของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 2.0350 และลดลงเท่ากับ 1.1316 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง และในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง โดย

มีค่าเท่ากับ 0.4512 สาเหตุที่ประเทศไทยมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลงเนื่องจากประเทศมาเลเซียนำเข้าข้าวเจ้าขาวจากประเทศไทยลดลง

ตารางที่ 4.8 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวขาวของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศมาเลเซีย ในช่วงปีพ.ศ. 2545-2553

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
เฉลี่ยปี 2545 - 2547	2.0350	3.9419	2.4524
เฉลี่ยปี 2548 - 2550	1.1316	5.8860	1.8377
เฉลี่ยปี 2551 - 2553	0.4512	2.8567	3.3540

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ข8 ข9 ข11 และ ข12

ในส่วนของประเทศเวียดนาม ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 3.9419 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.8860 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลงเป็น 2.8567 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553

ในขณะที่ประเทศปากีสถานในช่วงปีพ.ศ.2545 -2547 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 2.4524 และลดลงเป็น 1.8377 ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเพิ่มขึ้นเป็น 3.3540 ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่

1. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2548-2550

มูลค่าเฉลี่ยของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 นั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 454.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ตารางผนวกที่ ค15) และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยทั้ง 2

ช่วงเวลาด้วยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ โดยใช้ข้อมูลจากตารางผนวกที่ ค10 ค12 ค13 และ ค15 พบว่า ปัจจัยในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีผลจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ในการเปลี่ยนแปลงการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง	มูลค่าในช่วงปี 2545-2547	มูลค่าในช่วงปี 2548-2550
	เปรียบเทียบกับ ช่วงปี 2548-2550	เปรียบเทียบกับ ช่วงปี 2551-2553
1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก	185.25	1,408.77
2. ผลจากการกระจายตลาด	8.84	-5.13
3. ผลจากการแข่งขัน	207.10	-259.61
4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง	53.76	-413.28
มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมที่เปลี่ยนแปลง	454.95	730.75

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ค10 ค12 ค13 และ ค15

1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก มีมูลค่าเท่ากับ 185.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการส่งออกของโลกมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกเท่ากับ 0.5737 และอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าหอม มีค่าเท่ากับ 0.3480 ทำให้ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกจึงมีค่าเป็นบวก

2. ผลจากการกระจายตลาด พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการกระจายตลาดมีมูลค่าเท่ากับ 8.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และตลาดอื่นๆ ซึ่งเป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมเพิ่มมากขึ้นแต่ไม่มากนัก โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 0.0437 -0.3255 และ 0.4509 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.10) ถึงแม้ว่า อัตราการขยายตัวของการส่งออกข้าวหอม

ในประเทศมาเลเซียจะมีค่าเป็นลบ แต่ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของข้าวเจ้าหอมในประเทศอื่นค่อนข้างมาก จึงทำให้ผลการกระจายตลาดมีค่าเป็นบวก

3. ผลจากการแข่งขัน พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการแข่งขันมีมูลค่าเท่ากับ 207.10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การที่ผลจากการแข่งขันมีค่าเป็นบวก แสดงว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ เพิ่มขึ้น และได้เปรียบในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างประเทศเวียดนาม และปากีสถาน ผลจากการแข่งขันจึงมีค่าเป็นบวก

4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการส่งออก มีมูลค่าเท่ากับ 53.76 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นการขยายการส่งออกที่ถูกทิศทาง จึงทำให้ผลการปรับการส่งออกมีค่าเป็นบวก

ตารางที่ 4.10 อัตราการขยายตัวการส่งออกของโลก อัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าหอม และอัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศต่างๆ ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553

อัตราการขยายตัว	ช่วงเวลาที่เปรียบเทียบ	
	ปี 2545-2547 กับ	ปี 2548-2550 กับ
	ปี 2548-2551	ปี 2551-2553
การส่งออกโดยรวมของโลก	0.5737	0.1971
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าหอม	0.3480	1.4270
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมไปสิงคโปร์	0.0437	1.1230
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมไปมาเลเซีย	-0.3255	3.4635
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมไปตลาดอื่นๆ	0.4509	1.3279

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ค10 ค12 ค13 และ ค15

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 454.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยใน

ช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการแข่งขัน รองลงมา คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออก
รวมของโลก ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง และผลจากการกระจายตลาด ตามลำดับ

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.
2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2551-2553

มูลค่าเฉลี่ยของการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2548-2550
เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 นั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 730.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ตาราง
ผนวกที่ 15) และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยทั้ง 2
ช่วงเวลาด้วยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ โดยใช้ข้อมูลจากตารางผนวกที่ ค10 ค12 ค13 และ ค
15 พบว่า ปัจจัยในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีผล
จากปัจจัยดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.9)

1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการ
ขยายตัวการส่งออกรวมของโลก มีมูลค่าเท่ากับ 1,408.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการ
ส่งออกของโลกมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก
เท่ากับ 0.1971 และอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าหอม มีค่าเท่ากับ
1.4270ทำให้ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกจึงมีค่าเป็นบวก

2. ผลจากการกระจายตลาด พบว่าประเทศไทยได้รับผลจากการกระจายตลาดมีมูลค่า
เท่ากับ -5.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้า
หอมไปยังประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และตลาดอื่นๆ ซึ่งเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวของการ
ส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมที่เริ่มจะลดลง โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 1.1230 3.4635
และ 1.3279 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.10) จึงทำให้ผลการกระจายตลาดมีค่าเป็นลบ

3. ผลจากการแข่งขัน พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการแข่งขันมีมูลค่าเท่ากับ -259.61
ดอลลาร์สหรัฐฯ การที่ผลจากการแข่งขันมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ประเทศไทยเสียเปรียบในการ
แข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างเวียดนาม และปากีสถาน ผลจากการแข่งขันจึงมีค่าเป็นลบ

4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการส่งออก มีมูลค่าเท่ากับ -413.28 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องมาจากประเทศไทยมีการขยายการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอื่นๆในอัตราที่ต่ำ ซึ่งเป็นการขยายการส่งออกที่ผิดทิศทาง จึงทำให้ผลจากการปรับการส่งออกมีค่าเป็นลบ

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 730.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2548-2550

มูลค่าเฉลี่ยของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 นั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 30.71 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ตารางผนวกที่ 16) และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยทั้ง 2 ช่วงเวลาด้วยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ โดยใช้ข้อมูลตารางผนวก ค11 ค12 ค14 และ ค16 พบว่า ปัจจัยในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย มีผลจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.11)

1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก มีมูลค่าเท่ากับ 508.56 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการส่งออกของโลกมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกเท่ากับ 0.5738 และอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าขาว มีค่าเท่ากับ 0.6402 ทำให้ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกจึงมีค่าเป็นบวก

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ในการเปลี่ยนแปลงการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง	มูลค่าในช่วงปี 2545-2547	มูลค่าในช่วงปี 2548-2550
	เปรียบเทียบกับ ช่วงปี 2548-2550	เปรียบเทียบกับ ช่วงปี 2551-2553
1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก	508.56	875.81
2. ผลจากการกระจายตลาด	1.49	-35.89
3. ผลจากการแข่งขัน	-284.49	-130.92
4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง	-194.85	-137.60
มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวที่เปลี่ยนแปลง	30.71	571.40

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ค11 ค12 ค14 และ ค16

2. ผลจากการกระจายตลาด พบว่าประเทศไทยได้รับผลจากการกระจายตลาดมีมูลค่าเท่ากับ 1.49 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ซึ่งเป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าขาวที่ต่ำ โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 1.6094 0.2209 0.4739 และ 0.5997ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12) จึงทำให้ผลการกระจายตลาดมีค่าเป็นบวก แต่มีค่าที่ไม่มากนัก

3. ผลจากการแข่งขัน พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการแข่งขันมีมูลค่าเท่ากับ -284.49 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การที่ผลจากการแข่งขันมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ลดลงและเสียเปรียบในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างประเทศเวียดนาม และปากีสถาน ผลจากการแข่งขันจึงมีค่าเป็นลบ

4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการส่งออก มีมูลค่าเท่ากับ -194.85 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นการขยายการส่งออกที่ผิดทิศทาง จึงทำให้ผลการปรับการส่งออกมีค่าเป็นลบ

ตารางที่ 4.12 อัตราการขยายตัวการส่งออกของโลก อัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าขาว และอัตราการขยายตัวรวมการส่งออกของโลกในข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศต่างๆ ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และช่วงปีพ.ศ. 2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553

อัตราการขยายตัว	ช่วงเวลาที่เปรียบเทียบ	
	ปี 2545-2547 กับ ปี 2548-2551	ปี 2548-2550 กับ ปี 2551-2553
การส่งออกโดยรวมของโลก	0.5738	0.1971
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าขาว	0.6402	1.0615
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าขาวไปฟิลิปปินส์	1.6094	1.6794
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าขาวไปญี่ปุ่น	0.2209	0.6626
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าขาวไปมาเลเซีย	0.4739	0.2260
การส่งออกโดยรวมของโลกในข้าวเจ้าหอมไปตลาดอื่นๆ	0.5997	1.0344

ที่มา: คำนวณจากตารางผนวกที่ ค11 ค12 ค14 และ ค16

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 30.71 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกโดยรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการแข่งขัน ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง และผลจากการกระจายตลาด ตามลำดับ

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2551-2553

มูลค่าเฉลี่ยของการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 นั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 571.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางผนวกที่ 16) และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยทั้ง 2 ช่วงเวลาด้วยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ โดยใช้ข้อมูลจากตารางผนวกที่ ค11 ค12 ค14 และ ค

16 พบว่า ปัจจัยในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย มีผลจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.11)

1. ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการขยายตัวการส่งออกรวมของโลก มีมูลค่าเท่ากับ 875.81 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการส่งออกของโลกมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก เท่ากับ 0.1971 และอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าขาว มีค่าเท่ากับ 1.0615 ทำให้ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกจึงมีค่าเป็นบวก

2. ผลจากการกระจายตลาด พบว่าประเทศไทยได้รับผลจากการกระจายตลาดมีมูลค่าเท่ากับ -35.89 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ซึ่งเป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลกในข้าวเจ้าขาวที่ลดลง โดยมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 1.6794 0.6626 0.2260 และ 1.0344 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12) จึงทำให้ผลการกระจายตลาดมีค่าเป็นลบ

3. ผลจากการแข่งขัน พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการแข่งขันมีมูลค่าเท่ากับ -130.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การที่ผลจากการแข่งขันมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ประเทศไทยเสียเปรียบในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างเวียดนาม และปากีสถาน ผลจากการแข่งขันจึงมีค่าเป็นลบ

4. ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง พบว่า ประเทศไทยได้รับผลจากการส่งออก มีมูลค่าเท่ากับ -137.60 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องมาจากประเทศไทยมีการขยายการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ ในอัตราที่ต่ำ ซึ่งเป็นการขยายการส่งออกที่ผิดทิศทาง จึงทำให้ผลจากการปรับการส่งออกมีค่าเป็นลบ

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 571.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด ตามลำดับ

เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของผลการศึกษาคำชี้แจงได้ชัดเจนขึ้น สามารถสรุปผลการศึกษาในการวิเคราะห์ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) ของข้าวเจ้าหอมและข้าวเจ้าขาว ได้ในตารางที่ 4.13 และ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 สรุปผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออก
ข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ในปีพ.ศ.2545-2553

ประเทศ	ข้าวเจ้าหอม				ข้าวเจ้าขาว			
	สหรัฐฯ	จีน	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อิหร่าน	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	ญี่ปุ่น
ไทย								
ปีพ.ศ.2545-2547	8.2522	7.0245	3.7923	2.4322	3.9580	1.8191	2.0350	0.8261
ปีพ.ศ.2548-2550	4.2732	6.9521	3.8433	2.7171	3.5064	1.3330	1.1316	0.6706
ปีพ.ศ.2551-2553	7.0354	2.3792	2.4364	1.5087	0.3793	1.6466	0.4512	1.1344
อินเดีย								
ปีพ.ศ.2545-2547	1.7590	0.0020	-	-	0.0496	-	-	-
ปีพ.ศ.2548-2550	1.6157	0.0034	-	-	0.1247	-	-	-
ปีพ.ศ.2551-2553	0.8187	0.0024	-	-	2.7726	-	-	-
เวียดนาม								
ปีพ.ศ.2545-2547	-	-	0.2475	1.0424	-	14.3193	3.9419	-
ปีพ.ศ.2548-2550	-	-	0.3213	0.6516	-	32.9552	5.8860	-
ปีพ.ศ.2551-2553	-	-	0.8072	11.6150	-	28.3150	2.8567	-
ปากีสถาน								
ปีพ.ศ.2545-2547	-	-	0.7792	-	-	0.3926	2.4524	-
ปีพ.ศ.2548-2550	-	-	0.8699	-	-	1.4200	1.8377	-
ปีพ.ศ.2551-2553	-	-	0.6720	-	-	4.7312	3.3540	-
สหรัฐอเมริกา								
ปีพ.ศ.2545-2547	-	-	-	-	-	-	-	0.5201
ปีพ.ศ.2548-2550	-	-	-	-	-	-	-	0.4436
ปีพ.ศ.2551-2553	-	-	-	-	-	-	-	0.4925

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประเทศ	ข้าวเจ้าหอม				ข้าวเจ้าขาว			
	สหรัฐฯ	จีน	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อิหร่าน	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	ญี่ปุ่น
ไทย								
ปีพ.ศ.2545-2547	-	-	-	-	-	-	-	0.2805
ปีพ.ศ.2548-2550	-	-	-	-	-	-	-	0.1549
ปีพ.ศ.2551-2553	-	-	-	-	-	-	-	0.0624

ที่มา: จากการคำนวณตารางผนวกที่ ข1-ข12

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ในช่วงปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปัจจัยกำหนด การเปลี่ยนแปลง มูลค่าการส่งออก	ข้าวเจ้าหอม		ข้าวเจ้าขาว	
	ปีพ.ศ.2545- 2547 เปรียบเทียบกับ ปีพ.ศ.2548- 2550	ปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับ ปีพ.ศ.2551-2553	ปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับ ปีพ.ศ.2548-2550	ปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับ ปีพ.ศ.2551-2553
ผลจากการขยายตัวการ ส่งออกรวมของโลก	185.25	1,408.76	508.56	875.81
ผลจากการกระจายตลาด	8.84	-5.12	1.49	-35.89
ผลจากการแข่งขัน	207.10	-259.58	-284.49	-130.92
ผลจากการส่งออกถูกหรือ ผิดทิศทาง	53.76	-413.32	-194.85	-137.60
มูลค่าการส่งออก ที่เปลี่ยนแปลง	454.95	730.74	30.71	571.40

ที่มา: จากการคำนวณตารางผนวกที่ ค10-ค16

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะสรุปผลการศึกษา การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง และศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสามารถการแข่งขันในการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย ในส่วนที่สองจะเป็นข้อเสนอแนะในการศึกษา นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดที่ได้จากการศึกษาแสดงไว้ในบทนี้ด้วย

สรุป

1. ข้าวเจ้าหอม

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมในทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 8.2522 4.2732 และ 7.0354 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศอินเดีย มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่าเท่ากับ 1.7590 และ 1.6157 แต่ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.8187 จะเห็นได้ว่า แนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมของอินเดียไปสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่ลดลง

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยและอินเดีย ในประเทศจีน พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 7.0275 6.9521 และ 2.3792 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศอินเดีย มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 0.0020 0.0034 และ 0.0024 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในประเทศสิงคโปร์ พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 3.7923 3.8433 และ 2.4364 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศเวียดนาม มีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปี แต่ค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏมีแนวโน้มที่ลดลง มีค่าเท่ากับ 0.2475 0.3213 และ 0.8072 ตามลำดับ และประเทศปากีสถานมีค่าความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 0.7792 0.8699 และ 0.6720 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย และเวียดนาม ในประเทศมาเลเซีย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าหอมทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 2.4322 2.7171 และ 1.5087 ในขณะที่ประเทศเวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปี 2545-2547 และ 2551-2553 โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากในช่วงปี 2545-2547 แต่มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปี พ.ศ.2548-2550 มีค่าเท่ากับ 1.0424 0.6516 และ 11.6150 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550 พบว่า การส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 454.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการแข่งขันรองลงมา คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง และผลจากการกระจายตลาด มีมูลค่าเท่ากับ 207.10 185.25 53.76 และ 8.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ผลจากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 พบว่า มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 730.74 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด มีมูลค่าเท่ากับ 1,408.76 -413.32 -259.58 และ -5.12 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ

2. ข้าวเจ้าขาว

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย และอินเดีย ในประเทศอิหร่าน พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏใน

การส่งออกข้าวเจ้าขาว ในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และ 2548-2550 มีค่าเท่ากับ 3.9580 และ 3.5064 มีค่าความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีค่าเท่ากับ 0.3793 จะเห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏที่ลดลง ในขณะที่ประเทศอินเดียมีค่าความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และในช่วงปีพ.ศ. 2548-2550 มีค่าเท่ากับ 0.0496 และ 0.1247 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2551 - 2552 มีค่าเท่ากับ 2.7726 จะเห็นได้ว่า ประเทศอินเดียมีแนวโน้มความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนามและปากีสถาน ในประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวทุกช่วงปี มีค่าเท่ากับ 1.8191 1.3330 และ 1.6466 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศเวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเช่นกัน แต่มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏสูงกว่าไทยมาก มีค่าเท่ากับ 14.3193 32.9552 และ 28.3150 ประเทศปากีสถานมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 และ 2551-2553 มีค่าเท่ากับ 1.4200 และ 4.7312 มีความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ. 2545-2547 มีค่าเท่ากับ 0.3926

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และจีน ในประเทศญี่ปุ่น พบว่า ทุกประเทศมีความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไปยังประเทศญี่ปุ่นทุกช่วงปี ยกเว้นประเทศไทยที่มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 โดยประเทศไทยมีความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.8261 และ 0.6706 มีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 1.1344 ประเทศสหรัฐอเมริกามีค่าความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.5201 0.4436 และ 0.4925 ตามลำดับ ประเทศจีนมีค่าความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 0.2805 0.1549 และ 0.0624 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย เวียดนาม และปากีสถาน ในตลาดมาเลเซีย พบว่า ประเทศไทยมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในช่วงปีพ.ศ.2545-2547 และช่วงปีพ.ศ.2548-2550 มีค่าเท่ากับ 2.0350 และ 1.1316 แต่ในช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ประเทศไทยมีความเสียหายเปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ มีค่าเท่ากับ

0.4512 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏที่ลดลง ในขณะที่ประเทศเวียดนามและปากีสถานมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในทุกช่วงปี โดยประเทศเวียดนามมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 3.9419 5.8860 และ 2.8567 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศปากีสถานมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏเท่ากับ 2.4524 1.8377 และ 3.3540 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2545-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ. 2548-2550 พบว่า มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 30.71 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการแข่งขัน ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง และผลจากการกระจายตลาด มูลค่าเท่ากับ 508.56 -284.49 -194.85 และ 1.49 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ผลจากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 571.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกรวมของโลก รองลงมา คือ ผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทาง ผลจากการแข่งขัน และผลจากการกระจายตลาด มีมูลค่าเท่ากับ 875.81 -137.60 -130.92 และ -35.89 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏในการส่งออกของข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ทำให้ได้ข้อเสนอแนะบางประการเพื่อเป็นประโยชน์ในการเพิ่มปริมาณการส่งออก และการขยายตลาดส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ให้กว้างยิ่งขึ้น โดยได้จำแนกข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ผู้ส่งออกควรศึกษาความต้องการของประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่มีแนวโน้มค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏลดลง โดยเฉพาะในประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาว ได้แก่ ประเทศอิหร่าน และมาเลเซีย หรือ ในประเทศญี่ปุ่นที่เป็นตลาดคู่ค้ารายใหม่ของประเทศไทย เพื่อให้การ

ส่งออกตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกข้าวเจ้าขาวในตลาดโลกเพิ่มขึ้นในอนาคต

1.2 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม ประเทศไทยมีความสามารถที่จะแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ แต่ในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2551-2553 ผลการแข่งขันมีค่าเป็นลบ สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันลดลง ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขในด้านการแข่งขัน โดยข้าวเจ้าหอมที่ศึกษาประกอบด้วยข้าวเจ้าหอมมะลิ และข้าวเจ้าหอมปทุมธานี รัฐบาลควรมีความเข้มงวดทางด้านคุณภาพการส่งออกและรักษาชื่อเสียงคุณภาพระดับดีมากต่อไป จากผลจากการขยายตัวของการส่งออกโลกจึงควรเน้นการส่งออกข้าวเจ้าหอมที่เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการข้าวเจ้าหอมในตลาดโลก ส่วนผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทางมีค่าเป็นลบ เนื่องมาจากการขยายตัวการส่งออกข้าวเจ้าหอมไปยังตลาดที่หดตัว จึงควรศึกษาข้อมูลของประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าหอมที่สำคัญว่า มีแนวโน้มในการนำเข้าข้าวเจ้าหอมที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้ามีมูลค่าการนำเข้าที่ลดลงหรือเริ่มจะคงที่ แสดงว่าตลาดเริ่มอิ่มตัว ดังนั้นจึงควรใช้นโยบายขยายตลาดในเชิงรุก โดยหาตลาดใหม่ๆเพิ่มขึ้น มากกว่าเน้นการส่งออกในตลาดเดิม

1.3 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาว ปัจจัยที่มีผลสำคัญต่อมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ผลจากการขยายตัวของการส่งออกโลก เนื่องจากการส่งออกข้าวเจ้าขาวในโลกมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจึงควรเน้นการส่งออกข้าวเจ้าขาวที่เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการข้าวเจ้าขาวในตลาดโลก แต่เนื่องจากผลจากการแข่งขันและผลจากการส่งออกถูกหรือผิดทิศทางเป็นลบ จึงทำให้มูลค่าการเปลี่ยนแปลงในการส่งออกข้าวเจ้าขาวไม่เพิ่มขึ้นเท่าที่ควร จึงควรศึกษาข้อมูลของประเทศคู่ค้าข้าวเจ้าขาวถึงแนวโน้มและความต้องการในการนำเข้าข้าวเจ้าขาว โดยควรจะเน้นการส่งออกไปยังตลาดที่มีความต้องการมากขึ้น แต่ถ้ามีมูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าขาวที่ลดลงหรือเริ่มจะคงที่ ก็ควรจะใช้นโยบายขยายตลาดเชิงรุก หรือหาตลาดใหม่ๆเพิ่มมากขึ้นมากกว่าที่จะเน้นการส่งออกในตลาดเดิมที่เริ่มหดตัว

2. ข้อจำกัดในการศึกษา

2.1 ทางด้านข้อมูล เนื่องจากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศของกรมส่งเสริมการส่งออก

ซึ่งเป็นข้อมูลนำเข้าจาก Global Trade Atlas (GTA) มีรายงานเฉพาะบางประเทศเท่านั้น ทำให้ข้อมูลการส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม และปากีสถาน ไม่สามารถหาข้อมูลการส่งออกได้ ในการค้นหาข้อมูลทางด้านการส่งออกจึงต้องใช้การรายงานข้อมูลทางการค้าจากประเทศคู่ค้าแทน ส่งผลให้ข้อมูลที่ใช้ศึกษาอาจจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้

2.2 การแยกประเภทข้าวตามรหัสฮาร์โมนไนท์ ในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไป ไม่ได้แยกข้อมูลการนำเข้าทั้งหมดของเจ้าหอมมะลิ ข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาวไว้อย่างละเอียด ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และอิหร่าน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะต้องนำไปใช้ในการคำนวณหาปัจจัยที่กำหนดความสามารถการแข่งขันในการส่งออก (CMS) ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ จึงคำนวณได้เฉพาะค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในตลาดสหรัฐอเมริกา จีน และอิหร่าน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมส่งเสริมการส่งออก. 2551. รายงานสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 6 มกราคม 2555.

_____. 2552 . รายงานสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 6 มกราคม 2555.

_____. 2553. รายงานสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 6 มกราคม 2555.

_____. 2554ก. รายงานสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 6 มกราคม 2555.

_____. 2554ข. กฎระเบียบขั้นตอนการส่งออกรายสินค้า (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 6 มกราคม 2555.

_____. 2554ค. ข้อมูลการนำเข้าและส่งออก (Online). <http://www.gta.com/GTA>,

16 ธันวาคม 2554.

กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา .2010. **Grain World Markets and Trade** (Online).

<http://www.fas.usda.gov>, 3 ธันวาคม 2554.

กระทรวงพาณิชย์ . 2554ก. สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. (Online).

<http://www.depthai.go.th>, 1 ตุลาคม 2554.

_____. 2554ข. มาตรการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2554/2555. (Online).

<http://www.moc.go.th>, 6 มกราคม 2555.

จันทร์พร จักรแก้ว. 2553. วิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าข้าวเจ้าหอมมะลิไทยและข้าวเจ้าขาวของ
ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
เศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไฉไล กองทอง. 2551. ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทยระหว่าง
ปี 2527 – 2549 โดยการวิเคราะห์ส่วนแบ่งการตลาดคงที่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผาณิต ชัยรุ่งโรจน์ปัญญา .2545. การวิเคราะห์อุปสงค์การส่งออกข้าวหอมและข้าวขาว100%ของ
ประเทศไทยไปยังประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
เศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พัชรภรณ์ บุญกอแก้ว.(2553) การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและการ
ส่งออกข้าวของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์
เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มณเฑียร สติมานนท์.2549. ข้าวภายใต้ต้องการค้าโลก. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยะห์รินทร์ มะสกุล. 2543. การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและแบบจำลอง
ส่วนแบ่งตลาดคงที่ กรณีศึกษาอาหารทะเลกระป๋องของไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วราภรณ์ เอี่ยมไพโรจน์.2545. การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการส่งออกข้าวหนึ่งของไทย. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ และ นิรมล ชวนบุญย์. 2545. หอมกลิ่นข้าวหอม เรื่องราวและการต่อสู้เพื่อรักษา
พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. 2552. “ปี 2553 ปีทองข้าวไทย”. วารสารวิชาการ 15(2701): 1

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2554. อินเดียกลับมาส่งออกข้าวที่ไม่ใช่ข้าวบาสมาดิ..เพิ่มปัจจัยทำทนายการส่งออกข้าวช่วงครึ่งปีหลัง 2554. วารสารวิชาการ 17(3148): 1-5.

ศูนย์วิจัยธนาคารทหารไทย. 2554. อนาคตนโยบายข้าวไทย. (Online) <http://www.tmbbank.com/analytics> , 6 มกราคม 2555.

สายฝน ตระกูลสุทรัพย์ .2543. การศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกข้าวของประเทศไทย ในปี 2529-2539. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุชาดา ลิขิตธรรมรัตน์ .2548. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ : กรณีศึกษาเนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2554. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2554. เอกสารสถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อนุชาติ บุนนาค. 2554. สรุปผลการวิจัยนโยบายข้าวไทย. (Online). <http://www.anuchart.net> , 6 มกราคม 2555.

อัคราภรณ์ ศรีสว่าง .2551. : การวิเคราะห์ตลาดส่งออกข้าวของไทย . วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อัทธ์ พิศาลวานิช .2554. “การเปรียบเทียบศักยภาพการผลิตและการค้าข้าวไทยและเวียดนามในตลาดอาเซียน” . วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 : 158-167

Balassa, B. 1989 . **Comparative Advantage Trade policy and Economic Development.**
Great Britain : BPCC Weation Ltd . Exeter.

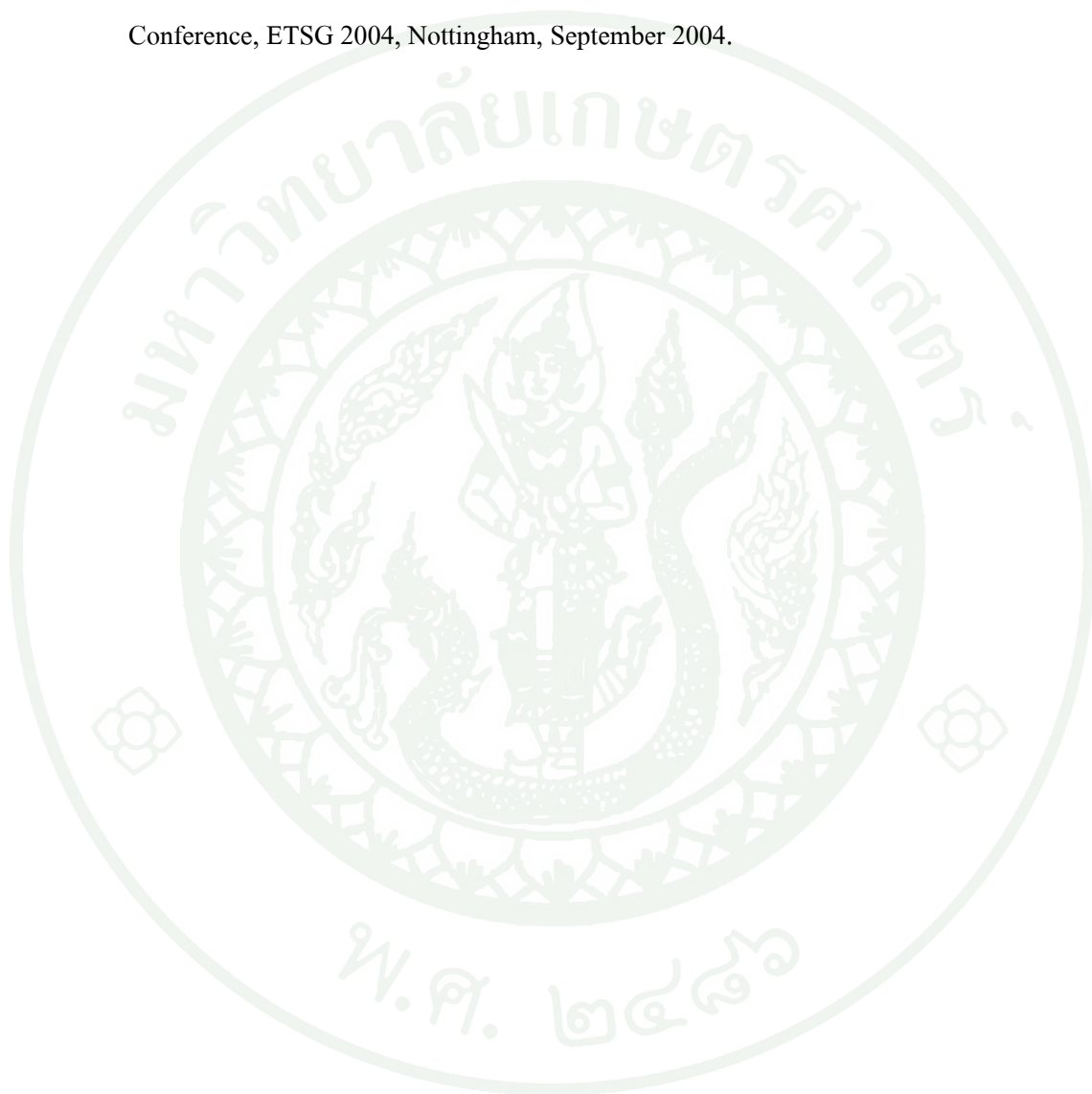
Leamer and Sterm.1970. **Quantitative International Economics**, Boston: Allyn and Bacon.

United Nations. 2010. **Statistics Division** (Online).<http://www.unstats.un.org/unsd/Default.htm>.

4 December 2011

Utkulu, U. and D.Seymen. 2004. **Revealed Comparative Advantage and Competitiveness:**

Evidence for Turkey vis-à-vis the EU/15. The European Trade Study Group 6th Annual Conference, ETSG 2004, Nottingham, September 2004.

ตารางผนวกที่ ก1 พิกัดรหัสสถิติสินค้าข้าว (HS Code) ประเภทย่อย 100630 ข้าวที่สีบ้างแล้วหรือสี
ทั้งหมด จะขัดหรือไม่ก็ตาม

Country	Code	Detail
China	10063010	Semi-Milled or Wholly Milled Rice
	10063020	Semi-Milled or Wholly Long Grain
	10063090	Other Semi-Milled or Wholly Milled Rice
India	10063020	Basmati Rice
	10063002	Basmati Rice
Malaysia	100630011	Whole Fragrant Rice, Polished Or Glazed
	100630012	Fragrant Rice Not More Than 5% Broken, Whether Or Not Polished Or Glazed
	100630013	Fragrant Rice More Than 5% But Not More Than 10% Broken, Polished Or Glazed
	100630014	Fragrant Rice More Than 10% But Not More Than 25% Broken, Polished Or Glazed
	100630019	Fragrant Rice , More Than 25% Broken, Polished Or Glazed
	100630040	Basmati Rice, Semi-Milled Or Wholly Milled, Polished Or Glazed
	100630050	Thai Hom Mali Rice, Semi- Milled Or Wholly Milled, Polished Or Glazed
	100630061	Other Rice, Whole, Polished Or Not
	100630062	Other Rice, Not More Than 5% Broken, Polished Or Glazed
	100630063	Other Rice, More Than 5% But Not More Than 10% Broken, Polished Or Glazed
	100630064	Other Rice, More Than 10% But Not More Than 25% Broken, Polished Or Glazed
	100630069	Other Rice, Semi-Milled Or Wholly Milled, Whether Or Not Polished Or Glazed
	100630900	Other Semi-Milled Or Wholly Milled Rice, W/N Polished Or Glazed, O/T Pulut

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

Country	Code	Detail
Malaysia	1006301500	Thai Hom Mali Rice, Semi- Milled Or Wholly Milled, Polished Or Glazed
	1006301900	Fragrant Rice , More Thanglazed
	1006309000	Other Rice, Semi-Milledor Wholly Milled,Whether Or Notpolished Or Glazed
Philippines	10063000	Semi-Milled/Wholly Milled Rice , Whether or Not Polished or Glazed
	1006301300	More Than 5% But Not More Than 10% Broken.
	1006301400	More Than 10% But Not More Than 25% Broken.
	1006306200	Not More Than 5% Broken.
	1006306400	More Than 10% But Not More Than 25% Broken.
	1006306300	More Than 5% But Not More Than 10% Broken.
Singapore	10063011	Rice Fragrant Whole For Human Consumption
	10063012	Rice Fragrant Not More Than 5% Broken For Human Consumption
	10063013	Rice Fragrant More Than 5% But Not More Than 10% Broken For Human Consumption
	10063014	Rice Fragrant More Than 10% Broken But Not More Than 25% Broken For Human Consumption
	10063015	Thai Hom Mali Rice Semi Milled Or Wholly Milled
	10063019	Other Fragrant Rice Semi Milled Or Wholly Milled
	10063040	Rice Basmati For Human Consumption
	10063050	Thai Hom Mali Rice For Human Consumption
	100630110	Rice Fragrant Whole For Human Consumption
	100630120	Rice Fragrant 5% Broken For Human Consumption
	100630400	Rice Basmati For Human Consumption
Thailand	1006300087	White Non-Glutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 15% Superb Quality

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

Country	Code	Detail
Thailand	1006300113	Other White Non-Glutinous Rice 100% Grade A ,Semi-Milled Or Wholly Milled, Whether Or Not Polished Or Glazed
	1006300114	Other White Non-Glutinous Rice 100% Grade B ,Semi-Milled Or Wholly Milled, Whether Or Not Polished Or Glazed
	1006300115	Other White Non-Glutinous Rice 100% Grade C, Semi-Milled Or Wholly Milled , Whether Or Not Polished Or Glazed
	1006300291	Non-Glutinous Rice, Seme-Milled Or Wholly Milled.
	10063019125	White Nonglutinous Rice 40%
	10063015001	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade A
	10063015002	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade B
	10063015003	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade C
	10063015004	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 5%
	10063015005	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 10%
	10063015006	White Nonglutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 15%
	10063019001	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 100% Prime Quality
	10063019002	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 100% Superb Quality
	10063019003	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 5% Prime Quality
	10063019004	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 5% Superb Quality

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

Country	Code	Detail
Thailand	10063019005	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 10% Prime Quality
	10063019006	White Nonglutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 10% Superb Quality
	10063019122	White Nonglutinous Rice 25%
	10063019113	Other White Nonglutinous Rice 100% Grade A
	10063019114	Other White Nonglutinous Rice 100% Grade B
	10063019116	Other White Nonglutinous Rice 5%
	10063019117	Other White Nonglutinous Rice 10%
	10063019118	Other White Nonglutinous Rice 15 %
	10063019121	White Nonglutinous Rice 20%
	10063019123	White Nonglutinous Rice 30%
	10063019124	White Nonglutinous Rice 35%
	10063019128	Nonglutinous Rice, Semimilled Or Wholly Milled, N.E.S
	10063090090	Other
	1006300080	White Non-Glutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 100% Prime Quality
	1006300081	White Non-Glutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 100% Superb Quality
	1006300083	White Non-Glutinous Rice Of Thai Pathumthani Fragrant Rice 5% Superb Quality
	1006300110	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade A
	1006300111	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade B
	1006300112	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 100% Grade C
	1006300119	White Non-Glutinous Rice 100 %

ตารางผนวกที่ ก1 (ต่อ)

Country	Code	Detail
Thailand	1006300120	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 5%
	1006300121	White Non-Glutinous Rice 5 %
	1006300130	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 10%
	1006300134	White Non-Glutinous Rice 10 %
	1006300140	White Non-Glutinous Rice Of Thai Hom Mali Rice 15%
	1006300147	White Non-Glutinous Rice 15 %
	1006300162	White Non-Glutinous Rice 25 %
	1006300188	White Non-Glutinous Rice 35 %
	1006300190	White Non-Glutinous Rice 40 %
	1006300207	White Non-Glutinous Rice 45 %
	1006300214	White Non-Glutinous Rice , Vitamin Coated
United states	1006309010	Rice-Semi Milled or Wholly,Long Grain,Nesoi
	1006309020	Rice-Semi Milled or Wholly,Medium Grain,Nesoi
	1006309030	Rice-Semi Milled or Wholly,Short Grain,Nesoi
	1006309040	Rice-Semi Milled or Wholly,Mixturea of Grain,Nesoi

ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก (2554ก)

ภาคผนวก ข
ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่าความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของประเทศไทย
และประเทศคู่แข่ง

ตารางผนวกที่ ข1 มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา
ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	อินเดีย
2545	66.53	21.42
2546	121.75	14.85
2547	142.84	17.37
เฉลี่ย 2545-2547	110.37	17.88
2548	21.22	25.11
2549	15.40	25.66
2550	200.27	33.55
เฉลี่ย 2548-2550	78.96	28.11
2551	301.13	54.96
2552	340.77	43.60
2553	406.49	35.88
เฉลี่ย 2551-2553	349.46	44.81

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๒ มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศจีน ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	อินเดีย
2545	92.46	0.02
2546	88.14	0.01
2547	101.25	0.02
เฉลี่ย 2545-2547	93.95	0.02
2548	113.08	0.06
2549	139.78	0.05
2550	132.70	0.07
เฉลี่ย 2548-2550	128.52	0.06
2551	119.50	0.26
2552	108.58	0.00
2553	126.47	0.13
เฉลี่ย 2551-2553	118.18	0.13

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ข3 มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย เวียดนาม อินเดีย และปากีสถาน ไปยังประเทศ
สิงคโปร์ ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
2545	33.13	0.03	1.32
2546	58.94	0.84	1.5
2547	60.10	1.68	1.69
เฉลี่ย 2545-2547	50.72	0.85	1.50
2548	58.36	0.87	1.91
2549	69.63	1.75	1.94
2550	85.16	2.77	2.37
เฉลี่ย 2548-2550	71.05	1.80	2.07
2551	124.60	9.32	5.41
2552	120.33	14.05	3.23
2553	118.12	20.63	2.69
เฉลี่ย 2551-2553	121.02	14.67	3.78

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๔ มูลค่าการส่งออกข้าวหอมของไทย และเวียดนาม ไปยังประเทศมาเลเซีย
ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	เวียดนาม
2545	12.38	0.00
2546	49.90	0.00
2547	35.33	3.58
เฉลี่ย 2545-2547	32.53	3.58
2548	38.09	5.47
2549	54.28	4.09
2550	58.33	1.40
เฉลี่ย 2548-2550	50.23	3.65
2551	80.12	243.74
2552	89.58	226.38
2553	55.11	163.12
เฉลี่ย 2551-2553	74.94	211.08

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๖5 มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย และอินเดีย ไปยังประเทศอิหร่าน

ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	อินเดีย
2545	77.05	2.55
2546	98.10	0.00
2547	140.06	0.44
เฉลี่ย 2545-2547	105.07	1.00
2548	54.88	1.26
2549	201.37	11.60
2550	213.38	2.87
เฉลี่ย 2548-2550	156.54	5.24
2551	75.46	74.75
2552	10.99	490.40
2553	29.49	368.73
เฉลี่ย 2551-2553	38.65	311.29

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ข6 มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย เวียดนาม และปากีสถาน ไปยังประเทศ
ฟิลิปปินส์ ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
2545	26.01	70.98	4.01
2546	71.40	64.35	0.47
2547	47.45	157.41	0.02
เฉลี่ย 2545-2547	48.29	97.58	1.50
2548	14.11	497.66	4.76
2549	30.54	391.44	14.2
2550	133.87	448.42	5.53
เฉลี่ย 2548-2550	59.51	445.84	8.16
2551	455.01	1174.47	60.78
2552	20.01	894.93	4.63
2553	28.30	1097.09	98.36
เฉลี่ย 2551-2553	167.77	1055.50	54.59

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๗7 มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย สหรัฐอเมริกาและจีน ไปยังประเทศญี่ปุ่น
ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	สหรัฐอเมริกา	จีน
2545	20.48	98.83	33.67
2546	21.76	109.94	36.51
2547	23.55	169.82	53.72
เฉลี่ย 2545-2547	21.93	126.20	41.30
2548	34.10	140.07	52.87
2549	29.32	143.29	51.39
2550	26.41	184.34	50.76
เฉลี่ย 2548-2550	29.94	155.90	51.67
2551	78.81	226.83	34.26
2552	95.28	553.06	67.84
2553	172.66	265.96	51.38
เฉลี่ย 2551-2553	115.58	348.62	51.16

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๗๘ มูลค่าการส่งออกข้าวขาวของไทย เวียดนาม และปากีสถาน ไปยังประเทศมาเลเซีย
ปีพ.ศ.2542-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี	ไทย	เวียดนาม	ปากีสถาน
2545	61.28	23.15	8.11
2546	47.06	21.40	9.46
2547	53.71	36.06	10.54
เฉลี่ย 2545-2547	54.02	26.87	9.37
2548	52.34	63.95	8.96
2549	40.51	98.76	11.23
2550	58.70	76.19	11.49
เฉลี่ย 2548-2550	50.52	79.63	10.56
2551	82.89	46.49	34.06
2552	15.81	163.07	24.26
2553	39.21	109.90	57.79
เฉลี่ย 2551-2553	45.97	106.49	38.70

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ๗ มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทย อินเดีย ปากีสถาน และเวียดนาม
ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ไทย	สหรัฐ	จีน	อินเดีย	เวียดนาม	ปากีสถาน
2545	68,108	693,103	325,596	50,353	16,704	9,908
2546	80,324	724,771	438,228	58,964	20,142	11,930
2547	96,248	818,520	593,326	76,647	25,984	13,379
เฉลี่ย 2545-2547	81,560	745,465	452,383	61,988	20,943	11,739
2548	110,178	907,158	761,953	99,618	31,726	16,050
2549	130,795	1,038,270	969,380	121,812	39,606	16,932
2550	153,858	1,162,980	1,217,815	150,160	48,313	17,837
เฉลี่ย 2548-2550	131,610	1,036,136	983,049	123,863	39,882	16,940
2551	175,897	1,301,110	1,428,660	194,816	62,685	20,323
2552	151,986	1,056,750	1,201,790	164,912	57,096	17,523
2553	195,375	1,277,580	1,578,270	216,867	71,658	21,409
เฉลี่ย 2551-2553	174,419	1,211,813	1,402,907	192,198	63,813	19,752

ที่มา: United Nations (2002 - 2010)

ตารางผนวกที่ ข10 มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมทั้งหมดของโลก ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	มูลค่า
2545	755.30
2546	1,294.00
2547	1,708.76
เฉลี่ย 2545-2547	1,252.69
2548	1,424.33
2549	1,604.95
2550	2,036.74
เฉลี่ย 2548-2550	1,688.67
2551	3,765.87
2552	4,292.70
2553	4,236.73
เฉลี่ย 2551-2553	4,098.43

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

ตารางผนวกที่ ข11 มูลค่าการส่งออกข้าวขาวทั้งหมดของโลก ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	มูลค่า
2545	2,389.45
2546	2,373.52
2547	2,696.09
เฉลี่ย 2545-2547	2,486.35
2548	3,415.80
2549	3,890.26
2550	4,928.21
เฉลี่ย 2548-2550	4,078.09
2551	7,602.53
2552	8,386.89
2553	9,231.11
เฉลี่ย 2551-2553	8,406.84

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

ตารางผนวกที่ ข12 มูลค่าการส่งออกทุกสินค้าของโลก ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	มูลค่า
2545	6,403,212
2546	7,451,626
2547	9,062,403
เฉลี่ย 2545-2547	7,639,080
2548	10,337,942
2549	11,952,279
2550	13,775,893
เฉลี่ย 2548-2550	12,022,038
2551	15,945,609
2552	12,349,086
2553	14,879,177
เฉลี่ย 2551-2553	14,391,291

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA)

ในการคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ใช้ข้อมูลจากตารางภาคผนวกที่ ข1-ข12 โดยมีการคำนวณดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง การคำนวณค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยใน ประเทศฟิลิปปินส์ ในช่วงปี 2545 – 2547

$$\begin{aligned}
 \text{สูตร} \quad RCA_{ik} &= \frac{X_{ik} / X_i}{X_{wk} / X_w} \\
 &= \frac{48.29/81,560}{2,486.35/7,639,080} \\
 &= 1.82
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ก
ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกของประเทศไทย
ด้วยแบบการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่

ตารางผนวกที่ ค1 มูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าหอมทั้งหมดของสิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศอื่นๆ
ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อื่นๆ	รวม
2545	87.27	12.38	655.65	755.30
2546	64.73	49.90	1,179.37	1,294.00
2547	69.93	64.89	1,573.94	1,708.76
เฉลี่ย 2545-2547	73.98	127.17	1,051.54	1,252.69
2548	64.87	68.88	1,290.58	1,424.33
2549	76.16	72.68	1,456.11	1,604.95
2550	90.60	115.77	1,830.37	2,036.74
เฉลี่ย 2548-2550	77.21	85.78	1,525.68	1,688.67
2551	156.74	537.49	3,071.64	3,765.87
2552	166.67	327.87	3,798.16	4,292.70
2553	168.35	283.27	3,785.11	4,236.73
เฉลี่ย 2551-2553	163.92	382.88	3,551.63	4,098.43

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

ตารางผนวกที่ ค2 มูลค่าการนำเข้าข้าวเจ้าขาวทั้งหมดของฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และประเทศ
อื่นๆ ปีพ.ศ.2545-2553

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ฟิลิปปินส์	ญี่ปุ่น	มาเลเซีย	อื่นๆ	รวม
2545	211.66	181.34	112.09	1,884.36	2,389.45
2546	148.23	204.28	84.21	1,936.80	2,373.52
2547	232.99	297.86	103.17	2,062.07	2,696.09
เฉลี่ย 2545-2547	197.63	227.83	99.82	1,961.08	2,486.35
2548	497.66	263.89	132.72	2,521.53	3,415.80
2549	460.58	263.43	156.28	3,009.97	3,890.26
2550	588.86	307.15	152.37	3,879.83	4,928.21
เฉลี่ย 2548-2550	515.70	278.16	147.12	3,137.11	4,078.09
2551	1,736.23	343.23	167.83	5,355.24	7,602.53
2552	926.52	553.35	201.70	6,705.32	8,386.89
2553	1,482.53	490.80	171.59	7,086.19	9,231.11
เฉลี่ย 2551-2553	1,381.76	462.46	180.37	6,382.25	8,406.84

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

ตารางผนวกที่ ค3 มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอมไทยไปประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอื่นๆ

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อื่นๆ	รวม
2545	33.13	12.38	308.43	353.94
2546	58.94	49.90	481.63	590.47
2547	60.10	35.33	556.98	652.41
เฉลี่ย 2545-2547	50.72	32.53	449.02	532.27
2548	58.36	38.09	633.23	729.68
2549	69.63	54.28	827.22	951.13
2550	85.16	58.33	1,137.36	1,280.85
เฉลี่ย 2548-2550	71.05	50.23	865.94	987.22
2551	124.60	80.12	1,375.86	1,580.58
2552	120.33	89.58	1,547.88	1,757.79
2553	118.12	55.12	1,642.30	1,815.54
เฉลี่ย 2551-2553	121.02	74.94	1,522.01	1,717.97

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

ตารางผนวกที่ ๔ มูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าชาวไทยไปประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย และอื่นๆ
(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

ปี	ฟิลิปปินส์	ญี่ปุ่น	มาเลเซีย	อื่นๆ	รวม
2545	26.01	20.48	61.28	517.81	625.58
2546	71.40	21.76	47.06	507.24	647.46
2547	47.45	23.55	53.71	985.42	1,110.13
เฉลี่ย 2545-2547	48.29	21.93	54.02	670.16	794.39
2548	14.11	34.10	52.34	568.25	668.8
2549	30.54	29.32	40.51	585.40	685.77
2550	133.87	26.41	58.70	901.76	1120.74
เฉลี่ย 2548-2550	59.51	29.94	50.52	685.13	825.10
2551	455.01	78.81	82.89	1,398.20	2,014.91
2552	20.01	95.28	15.81	722.79	853.89
2553	28.30	172.66	39.21	1,080.52	1,320.69
เฉลี่ย 2551-2553	167.77	115.58	45.97	1,067.17	1,396.50

ที่มา: Global Trade Atlas (2002 – 2010)

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกด้วยแบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS)

ในการคำนวณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าหอม และข้าวเจ้าขาว ไปประเทศคู่ค้าที่สำคัญ และประเทศอื่นๆ ได้ใช้ข้อมูลจากตารางภาคผนวกที่ ข10-ค4 โดยมีการคำนวณดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง การคำนวณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกข้าวเจ้าขาวของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2545- 2547 เปรียบเทียบกับช่วงปีพ.ศ.2548-2550

$$\begin{aligned}\sum_j X_{ijk}^1 - \sum_j X_{ijk}^0 &= [G_k \sum_j X_{ijk}^0 - \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\sum_j (G_{jk} X_{ijk}^0) - G_k \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0] \\ &+ [\{\sum_j (X_{ijk}^1) - \sum_j (G_{jk} X_{ijk}^0)\} - [\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0]\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{อัตราการขยายตัวของโลก } g &= G-1 \\ &= (12,022,038/7,639,080)-1 \\ &= 1.5738-1 \\ &= 0.5738\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{อัตราการขยายตัวของโลกในข้าวเจ้าขาว } (g_k) &= G_k-1 \\ &= (4,078.09/2,486.35)-1 \\ &= 1.6402-1 \\ &= 0.6402\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{อัตราการขยายตัวของโลกในข้าวเจ้าขาวไปฟิลิปปินส์ } (g_{jk}) &= G_{jk}-1 \\ &= (515.70/197.63)-1\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= 2.6094-1 \\
 &= 1.6094 \\
 \\
 \text{อัตราการขยายตัวของโลกในข้าวเจ้าขาวไปญี่ปุ่น (g}_{jk}) &= G_{jk}-1 \\
 &= (278.16/227.83)-1 \\
 &= 1.2209-1 \\
 &= 0.2209 \\
 \\
 \text{อัตราการขยายตัวของโลกในข้าวเจ้าขาวไปมาเลเซีย (g}_{jk}) &= G_{jk}-1 \\
 &= (147.12/99.82)-1 \\
 &= 1.4739-1 \\
 &= 0.4739 \\
 \\
 \text{อัตราการขยายตัวของโลกในข้าวเจ้าขาวไปประเทศอื่นๆ (g}_{jk}) &= G_{jk}-1 \\
 &= (3,137.11/1,961.03)-1 \\
 &= 1.5997-1 \\
 &= 0.5997 \\
 \\
 G_{jk}^* \text{ ของตลาดฟิลิปปินส์} &= 1/2.6094 &= 0.3832 \\
 \\
 G_{jk}^* \text{ ของตลาดญี่ปุ่น} &= 1/1.2209 &= 0.8191 \\
 \\
 G_{jk}^* \text{ ของตลาดมาเลเซีย} &= 1/1.4739 &= 0.6785 \\
 \\
 G_{jk}^* \text{ ของตลาดอื่นๆ} &= 1/1.5997 &= 0.6251
 \end{aligned}$$

ผลของการขยายตัวของ การส่งออกรวมของโลก $[G_k \sum_j X_{ijk}^0 - \sum_j X_{ijk}^0]$

$$= 1.6402(794.39) - 794.39$$

$$= 1,302.9585 - 794.39$$

$$= 508.56$$

ผลจากการกระจายตลาด

$$[\sum_j (G_{jk} X_{ijk}^0) - G_k \sum_j X_{ijk}^0]$$

$$= [(2.6094*48.29) + (1.2209*21.93) + (1.4739*54.02) + (1.5997*670.16) - 1.6402(794.39)]$$

$$= 1,304.4573 - 1,302.9585$$

$$= 1.49$$

ผลจากการแข่งขัน

$$[\sum_j (G_{jk}^0 X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0]$$

$$= [(0.3832*59.51) + (0.8191*29.94) + (0.6785*50.52) + (0.6251*685.13)] - 794.39$$

$$= 509.8807 - 794.39$$

$$= -284.50$$

ผลจากการส่งเสริมการส่งออก

$$[\{\sum_j (X_{ijk}^1) - \sum_j (G_{ij} X_{ijk}^0)\} - [\sum_j (G_{jk}^* X_{ijk}^1) - \sum_j X_{ijk}^0]]$$

$$= 825.10 - [2.6094*48.29) + (1.2209*21.93) + (1.4739*54.02) + (1.5997*670.16)] - (-284.5093)$$

$$= -194.85$$

การเปลี่ยนแปลงมูลค่าข้าวเจ้าขาวของประเทศไทย

$$30.71 = 508.56 + 1.49 - 284.50 - 194.85$$

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวนิชภา สุทธิรักษ์

วัน เดือน ปี ที่เกิด

14 มิถุนายน 2531

สถานที่เกิด

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

